2024/2418

17.9.2024

KOMISJONI OTSUS (EL) 2024/2418,

11. detsember 2023,

riigiabimeetme SA.53625 (2021/C) kohta, mida Saksamaa rakendas pruunsöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks

(teatavaks tehtud numbri C(2023) 8551 all)

(Ainult ingliskeelne tekst on autentne)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 108 lõike 2 esimest lõiku,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle artikli 62 lõike 1 punkti a,

olles kutsunud huvitatud isikuid üles esitama märkusi vastavalt nimetatud sätetele ([1]) ja võttes neid märkusi arvesse

ning arvestades järgmist:

1. MENETLUS

(1) Pärast teatise esitamisele eelnenud kontakte teatas Saksamaa vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 komisjonile 2. detsembri 2020. aasta elektroonilise teatisega toetusest, mida ta andis ettevõtjatele Lausitz Energie Kraftwerke AG (edaspidi „LEAG“) (edaspidi „LEAGi meede“) ja RWE Power AG (edaspidi „RWE“) (edaspidi „RWE meede“) pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguliseks lõpetamiseks (edaspidi koos „meede“). 13. ja 14. jaanuaril 2021 esitas Saksamaa täiendavat teavet.

(2) Samuti sai komisjon kolmandatelt isikutelt omaalgatuslikke märkusi. 7. oktoobril 2020 edastati Saksamaale märkuste esitamiseks Green Planet Energy (edaspidi „GPE“) ja ühe anonüümse isiku seisukohad, millele Saksamaa vastas 17. novembril 2020. Lisaks esitas LEAG 10. detsembril 2020 oma märkused.

(3) 2. märtsil 2021 võttis komisjon vastu otsuse (edaspidi „menetluse algatamise otsus“) ([2]) algatada ettevõtjatele LEAG ja RWE antud toetuse suhtes ametlik uurimismenetlus.

(4) 1. aprillil 2021 esitas Saksamaa märkused menetluse algatamise otsuse kohta. Lisaks Saksamaa märkustele sai komisjon märkusi 27 kolmandalt isikult. LEAG ja RWE esitasid oma märkused menetluse algatamise otsuse kohta 7. juunil 2021. 6. septembril 2021 esitas Saksamaa oma märkused kolmandate isikute märkuste kohta ja 3. septembril 2021 vastas komisjoni 11. augusti 2021. aasta teabenõudele.

(5) 17. mail 2022 avaldati *Euroopa Liidu Teatajas* teade, milles kutsuti kolmandaid isikuid esitama märkusi vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 2 komisjoni alates 2022. aastast kohaldatavate kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste (edaspidi „CEEAG“) ([3]) kohaldatavuse ja kohaldamise kohta ning vajaduse korral nendes suunistes, sealhulgas suuniste jaotistes 3 ja 4.12 sätestatud kokkusobivuse põhjenduste kohta seoses LEAGi meetme ja RWE meetmega, mille suhtes komisjon algatas ametliku uurimise (edaspidi „avalik konsultatsioon“ ([4]).

([1]) ELT C 177, 7.5.2021, lk 50; ELT C 199, 17.5.2022, lk 9; ELT C 131, 14.4.2023, lk 45.
([2]) Komisjoni 2. märtsi 2021. aasta otsus riigiabi SA.53625 (2020/N) kohta – Saksamaa – Pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine (ELT C 177, 7.5.2021, lk 50).
([3]) ELT C 80, 18.2.2022, lk 1.
([4]) ELT C 199, 17.5.2022, lk 9.

(6) Komisjon teavitas 18. mai 2022. aasta kirjadega Saksamaad ja pärast menetluse algatamise otsuse avaldamist märkusi esitanud kolmandaid isikuid 17. mail 2022 avaldatud kutsest ning kutsus neid üles esitama märkusi.

(7) Saksamaa märkusi ei esitanud. Komisjon sai märkused 19 kolmandalt isikult. LEAG ja RWE esitasid oma märkused 17. juunil 2022. Saksamaa teatas 7. septembri 2022. aasta kirjas, et ta ei kavatse esitada tähelepanekuid kolmandate isikute uute märkuste kohta.

(8) 23. detsembril 2022 esitas Saksamaa komisjonile RWE meedet käsitleva 2. detsembri 2020. aasta teatise muudatused seoses RWEga 4. oktoobril 2022 sõlmitud kokkuleppega söel põhineva elektritootmise kiirendatud järkjärguliseks lõpetamiseks Reinimaa pruunsöe kaevandamispiirkonnas 2030. aastaks (edaspidi „muudetud RWE meede“ või „teatatud meede“).

(9) Komisjon sai 16. novembril 2022 kaheksalt isikult muudetud RWE meetme kohta omaalgatuslikud märkused, mis edastati Saksamaale 2. detsembril 2022. Saksamaa esitas oma tähelepanekud nende märkuste kohta 11. jaanuaril 2023.

(10) 2. märtsil 2023 võttis komisjon vastu otsuse RWE meedet käsitlevat ametlikku uurimismenetlust laiendada (edaspidi „menetluse laiendamise otsus“) ([5]).

(11) Saksamaa esitas märkused menetluse laiendamise otsuse kohta 31. märtsil 2023. Komisjon sai märkused 12 kolmandalt isikult. RWE ja LEAG esitasid märkused menetluse laiendamise otsuse kohta vastavalt 12. ja 15. mail 2023. Saksamaa esitas oma tähelepanekud kolmandate isikute märkuste kohta 6. septembril 2023.

(12) Saksamaa nõustus erandkorras loobuma oma õigustest, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artiklist 342 koostoimes määruse nr 1/1958 ([6]) artikliga 3, ning nõustus sellega, et käesolev otsus võetakse vastu ja sellest teavitatakse inglise keeles.

2. **OTSUSE KOHALDAMISALA**

(13) Komisjon leiab, et mõned menetluse algatamise otsuses kirjeldatud faktid ja asjaolud on pärast kõnealuse otsuse vastuvõtmist muutunud – eelkõige on pärast menetluse algatamise otsuse vastuvõtmist muudetud selles otsuses nimetatud RWE meedet, eriti seoses sulgemiskuupäevade ja RWE saamata jäänud tulu arvutamisega. Seetõttu laiendas komisjon menetluse laiendamise otsusega uurimise ulatust.

(14) Käesoleva otsuse kohaldamisala piirdub muudetud RWE meetme hindamisega. LEAGi meetme ametlik uurimine komisjoni poolt on käimas ja LEAGi meede ei kuulu käesoleva otsuse kohaldamisalasse, vaid seda hinnatakse eraldi.

(15) Komisjon märgib, et RWE meedet ei selle algsel ega ka muudetud kujul ei rakendata abikava raames ja see ei kujuta endast abikava raames antavat abi, millest tuleb teatada. Seetõttu leiab komisjon, et tegemist on individuaalse abiga, nagu on määratletud riigiabi menetluse määruse ([7]) artikli 1 punktis e. RWE-le ja LEAGile makstavad hüvitised kujutavad endast kaht eraldiseisvat individuaalset meedet ega moodusta abikava osa. See on nii järgmistel põhjustel: i) õiguslikus aluses (vt põhjendus (30) allpool) ei ole meetme abisaajaid üldiselt ja abstraktselt määratletud, vaid selles on selgelt ja ühemõtteliselt märgitud, et abisaajaid on kaks (RWE ja LEAG); ii) hüvitis on seotud konkreetse olukorraga (pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine) ning iii) õiguslikus aluses on sätestatud kahele abisaajale makstavad konkreetsed ja erinevad summad ning ajavahemik. Õigusliku aluse artikli 44 lõikes 1 on sätestatud RWE ja LEAGi õigus saada hüvitist vastavalt 2,6 miljardit eurot ja 1,75 miljardit eurot. Lisaks allkirjastasid Saksamaa ja kõnealused ettevõtjad avalik-õigusliku lepingu pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamise ja lõpetamise kohta Saksamaal (edaspidi „2021. aasta leping“).

([5]) ELT C 131, 14.4.2023, lk 45.
([6]) Nõukogu määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385/58).
([7]) Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 248, 24.9.2015, lk 9).

3. **TEATATUD MEETME ÜKSIKASJALIK KIRJELDUS**

3.1. **Saksamaa kliimaeesmärgid ja teatatud meetme eesmärk**

(16) Saksamaa eesmärk on saavutada 2045. aastaks kasvuhoonegaaside netonullheide. Sellega seoses on Saksamaa seadnud vahe-eesmärgiks vähendada 2030. aastaks kogu majanduse kasvuhoonegaaside heidet riiklikul tasandil vähemalt 65 % võrreldes 1990. aasta tasemega. Saksamaa riiklikud kliimaeesmärgid on sätestatud föderaalses kliimamuutuste seaduses (*Bundes-Klimaschutzgesetz*), mis kiideti heaks 2019. aastal ja mida muudeti 2021. aastal. Aastateks 2020–2030 on föderaalses kliimamuutuste seaduses sätestatud kvantifitseeritud aastased kasvuhoonegaaside heite piirnormid kuuele sektorile: energeetika, tööstus, hooned, transport, põllumajandus, jäätmed ja muud. Eesmärgid on seatud kooskõlas Euroopa kasvuhoonegaaside vähendamise kavadega, järgides lineaarset trajektoori ([8]). Lisaks on õiguslikult siduvad ELi jõupingutuste jagamise määruse ([9]) kohased heite piirnormid (mis hõlmavad sektorit, mis ei kuulu heitkogustega kauplemise süsteemi). Saksamaa väidab, et nende piirnormide järgimiseks tuleb õigeaegselt saavutada energeetikasektori erieesmärk. Energeetikasektori CO_2 heidet tuleb vähendada ligikaudu 257 miljonilt tonnilt CO_2 ekvivalendilt 2022. aastal ([10]) 108 miljonile tonnile CO_2 ekvivalendile 2030. aastaks.

(17) Saksamaa peab söel põhineva elektritootmise vähendamist äärmiselt oluliseks, et saavutada oma kliimaeesmärgid. Saksamaa kavatseb söel põhineva elektritootmise järkjärguliselt lõpetada hiljemalt 2038. aastaks. See hõlmab nii kivisütt kui ka pruunsütt. 2022. aastal moodustas söel põhinev elektritootmine 31 % Saksamaa elektrienergia allikate jaotusest, millest 20 protsendipunkti andis pruunsüsi ([11]). Esialgsetel andmetel oli pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade CO_2 heide 2021. aastal 110 miljonit tonni ([12]). See on ligikaudu 51 % elektrisektori CO_2 heitest kõnealusel aastal ([13]).

(18) Saksamaa hinnangul tekitasid RWE pruunsöel töötavad rajatised, mida järkjärguline lõpetamine mõjutab, 2018. aastal ligikaudu 67 miljonit tonni CO_2 heidet ja 2019. aastal ligikaudu 52 miljonit tonni CO_2 heidet ([14]). Saksamaa väitis, et teatatud meetme keskkonnakasu täpne kvantifitseerimine on keeruline ja sõltub suuresti kasutatavatest eeldustest. Lähtudes läbivaadatud arvutustes kasutatud eeldustest (vt punkt 3.6), arvutas Saksamaa, et teatatud meetmega vähendatakse CO_2 heidet kokku 51 miljoni tonni võrra. Kuna läbivaadatud arvutused puudutavad aga ainult osa RWE pruunsöeküttel töötavatest elektrijaamadest, mitte neid kõiki, alahinnatakse selles hinnangus märkimisväärselt kogu mõju ning abisumma kindlaksmääramine välditud CO_2 ekvivalendi tonni kohta ei ole võimalik. Samuti oleks see arv väga ebatäpne, sest võimalikku tagasipõrke fenomeni ([15]) ei võetaks arvesse.

([8]) Veebis: https://www.gesetze-im-internet.de/ksg/BJNR251310019.html.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused, ning millega muudetakse määrust (EL) nr 525/2013 (ELT L 156, 19.6.2018, lk 26).

([10]) Veebis: https://www.umweltbundesamt.de/daten/umweltindikatoren/indikator-emission-von-treibhausgasen#:~:text=Die%20deutschen%20%E2%81%A0Treibhausgas%E2%81%A0,die%20vollst%C3%A4ndige%20Treibhausgasneutralit%C3%A4t%20erreicht%20werden.

([11]) Veebis: https://www.ag-energiebilanzen.de/. Strommix 2022 andmetel toodeti pruunsöest 116 TWh elektrienergiat, mis vastab 20 % osakaalule.

([12]) Entwicklung der spezifischen Treibhausgas-Emissionen des deutschen Strommix in den Jahren 1990 – 2022, Umweltbundesamt, aprill 2023, lk 23, kättesaadav aadressil https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/1410/publikationen/2023_05_23_climate_change_20-2023_strommix_bf.pdf.

([13]) Vastavalt väljaandele „Entwicklung der spezifischen Treibhausgas-Emissionen des deutschen Strommix in den Jahren 1990 – 2022“ (Umweltbundesamt, aprill 2023, lk 23) ulatus elektrisektori CO_2 heide 2021. aastal 215 miljoni tonnini.

([14]) See arvutus põhineb ENTSO-E läbipaistvusplatvormi plokipõhistel andmetel elektrienergia tunnipõhise tootmismahu kohta, mida on hinnatud Reinimaa pruunsöe kaevandamispiirkonna pruunsöe heitekoefitsiendi ja elektrijaamapõhiste tõhususnäitajate alusel.

([15]) Tõhususe suurenedes vähenevad sageli toodete või teenuste kulud, mis võib omakorda suurendada tarbimist (hindade alanemise tõttu), tühistades seega osaliselt algse säästu. Seda nimetatakse tagasipõrke fenomeniks. Lisateave on kättesaadav veebis: https://www.umweltbundesamt.de/en/topics/waste-resources/economic-legal-dimensions-of-resource-conservation/rebound-effects.

(19) Peale selle väidab Saksamaa, et teatatud meetme õiguslikus aluses (mida on kirjeldatud põhjenduses (30)) on ette nähtud CO_2 lubatud heitkoguse ühikute tühistamine ulatuses, mis vastab pruunsöel töötavate rajatiste sulgemisest tulenevale täiendavale heite vähendamisele, võttes arvesse turustabiilsusreservi sekkumist ([16]). Tühistatavate CO_2 lubatud heitkoguse ühikute arvu kindlaksmääramisel võtab Saksamaa arvesse asendustehnoloogiat.

(20) Saksamaa väidab, et teatatud meetme eesmärk on elektrijaamade sulgemine enne nende tehnilise ja majandusliku kasutusea lõppu, lähtudes prognoositavast ja kohustuslikust sulgemisgraafikust. Selle tulemusel väheneb turul elektritootmisvõimsus, kuigi nõudlus elektrienergia järele jääb samaks või suureneb tulevikus. Teised turuosalised saavad samuti kasu kohustusliku sulgemisgraafikuga kaasnevast prognoositavusest, sest ka neile on selge, millised tootmisvõimsused millal turult kaovad. Seega annab pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade järkjärgulisest sulgemisest tingitud tootmisvõimsuse vähenemine võimaluse suurendada täiendavalt muude tootmisvõimsuste, sealhulgas taastuvate energiaallikate kasutamist.

(21) Lisaks väidab Saksamaa, et teatatud meetme eesmärk on pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade järkjärguline sulgemine, et vähendada märkimisväärselt kasvuhoonegaaside heidet elektrisektoris, mis omakorda võimaldab Saksamaal saavutada 2045. aastaks kliimaneutraalsuse eesmärgi ja 2030. aastaks seatud vahe-eesmärgi. Saksamaa juhib ka tähelepanu asjaolule, et kuigi taastuvate energiaallikate osakaal Saksamaa elektrienergia allikate jaotuses on juba praegu suur (näiteks 2022. aastal kasvas taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaal 47 %ni ([17]) ja 2023. aasta esimeses kvartalis tõusis taastuvenergia osakaal Saksamaa elektritarbimisest 50,3 %ni) ([18]), ei piisa sellest Saksamaa seatud kliimaneutraalsuse eesmärkide õigeaegseks saavutamiseks.

(22) Saksamaa leiab, et sõltumata taastuvate energiaallikate leviku suurenemisest on Saksamaa kliimaeesmärkide saavutamiseks vaja vähendada pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega seotud heidet. Ainuüksi taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamine suurendaks CO_2 heiteta elektrienergia pakkumist turul, ilma et tekitaks uusi heitkoguseid, kuid sellega ei vähendataks piisavalt kiiresti juba olemasolevaid tootmisvõimsusi, mis tekitavad heitkoguseid. See kehtib eelkõige pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade puhul, mille tegevuskulud on suhteliselt madalad ja mille turult väljatõrjumine on vähem tõenäoline kui kallimate ja väiksema heitemahukusega fossiilkütustel (nt gaasil) põhinevate alternatiivide puhul. Seetõttu on eesmärkide saavutamiseks vaja nii taastuvate energiaallikate levikut suurendada kui ka fossiilkütustel põhinevaid olemasolevaid tootmisvõimsusi vähendada. Seega on riigi sekkumine Saksamaa arvates vajalik.

3.2. **Poliitikameetmete kavandamine**

(23) Selleks et tagada ühiskonnas üksmeel muudetud energia- ja kliimapoliitika suhtes, moodustas Saksamaa valitsus 6. juunil 2018 majanduskasvu, struktuurimuutuste ja tööhõive komisjoni (edaspidi „söekomisjon“), mille liikmed esindasid ühiskondlike, poliitiliste ja majanduslike osalejate laiaulatuslikku läbilõiget.

(24) Söekomisjoni ettepanekud esitati 2019. aasta jaanuaris ja nende eesmärk oli saavutada riiklikud kliimaeesmärgid ning täita samal ajal varustuskindluse, taskukohase elektri ja söepiirkondades töötavate inimeste tulevikuväljavaadete kaitsmise eesmärgid. Söekomisjon tegi ettepaneku kivisöel ja pruunsöel põhinev elektritootmine 2038. aastaks järkjärguliselt lõpetada. Selle eesmärgi saavutamiseks tegi söekomisjon ettepaneku rakendada valitsuse ja pruunsöel põhineva elektritootmisega tegelevate ettevõtjate vahel vastastikku kokkulepitud sulgemiskorda ning kasutada hankemenetlusi, et soodustada kivisöeküttel töötavate ja väikeste pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ennetähtaegset sulgemist.

(25) Lisaks söekomisjoni ettepanekutele hindas Saksamaa kavandatud CO_2 heite vähendamise saavutamiseks järgmisi alternatiivseid poliitikavariante: i) tuginemine olemasolevale ELi heitkogustega kauplemise süsteemile (edaspidi „HKS“) ja taastuvenergia eesmärkidele; ii) riiklik CO_2 miinimumhind ELi HKSiga juba hõlmatud sektoritele ning iii) seadusjärgne sulgemine ilma hüvitiseta. Saksamaa selgitas, et neid variante ei võetud arvesse järgmistel põhjustel.

([16]) Turustabiilsusreservi eesmärk on tegeleda ELi heitkogustega kauplemise süsteemis alates 2009. aastast kogunenud lubatud heitkoguse ühikute ülejäägiga ja parandada süsteemi vastupanuvõimet suurematele vapustustele, kohandades enampakkumisel müüdavate lubatud heitkoguse ühikute pakkumist.

([17]) Veebis: https://www.bdew.de/service/publikationen/jahresbericht-energieversorgung/.

([18]) Veebis: https://www.bdew.de/presse/erneuerbare-energien-deckten-im-ersten-quartal-die-haelfte-des-stromverbrauchs/.

(26) Variant i: ELi HKSile tuginemisel oleks Euroopa tasandil heitkoguseid vähendatud, kuid see ei oleks võimaldanud riiklikke heitkoguste vähendamise eesmärke sama sihipärasel viisil saavutada. Järkjärgulise sulgemise graafikut ei oleks olnud võimalik eelnevalt kavandada, millel oleks olnud suurem mõju sektori varustuskindlusele ja töötajatele.

(27) Variant ii: CO_2 miinimumhind oleks suurendanud nii energeetikasektori kui ka tööstusharu kulusid. See seaks Saksamaa ettevõtjad ebasoodsasse olukorda ja moonutaks siseturgu. Sarnaselt variandiga i oleks mõju söel põhinevale elektritootmisele raske prognoosida ja järkjärgulise vähendamise graafikut ei oleks olnud võimalik eelnevalt kavandada. Lisaks on õigel tasemel hinda keeruline määrata. Kui kehtestatud hind on liiga madal, võtaks soovitud keskkonnatulemuste saavutamine kauem aega. Kui kehtestatud hind on liiga kõrge, võib see kaasa tuua märkimisväärse hulga söeküttel töötavate elektrijaamade ootamatu sulgemise, millel võib olla negatiivne sotsiaalne mõju ja mis võib ohustada varustuskindlust. Samad argumendid kehtivad ka muude võrreldava mõjuga poliitikameetmete, näiteks kivisöe ja pruunsöe kõrgemate aktsiisimaksude, süsinikdioksiidimaksu või rangemate keskkonnanormide puhul.

(28) Variant iii: seadusjärgne sulgemine alates 2020. aastast ilma igasuguse hüvitiseta oleks olnud jõulisem sekkumine üksikute ettevõtjate omandiõigustesse.

(29) Saksamaa viis läbi ka täiendavad hindamised, et aidata kavandada kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise meetmeid. Eelkõige uuris Saksamaa pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade eeldatavat kasumlikkust tulevikus ja kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavaid kulusid, mis tulenevad sellest, et nende pruunsöel töötavad rajatised suletakse kavandatust varem.

3.3. **Õiguslik alus**

3.3.1. *Algne õiguslik alus*

(30) Meetme algne õiguslik alus on 8. augustil 2020 vastu võetud söel põhineva elektritootmise vähendamise ja lõpetamise ning teiste seaduste muutmise seadus (edaspidi „sulgemisseadus“). Sulgemisseaduses on sätestatud järgmised eesmärgid söel põhineva elektritootmise vähendamiseks ja lõpetamiseks Saksamaal.

Tabel 1

Söel põhineva elektritootmisega seotud eesmärgid Saksamaal

Tähtaeg	Üldine sihttase (GW)	Kivisöega seotud eesmärk (GW)	Pruunsöega seotud eesmärk (GW)
31.12.2022	30	15	15
1.4.2030	17	8	9
31.12.2038	0	0	0

Allikas: sulgemisseaduse artikli 1 osa 2 paragrahv 4

(31) Nende vähendamiseesmärkide saavutamiseks on sulgemisseadusega ette nähtud söel põhineva elektritootmise järkjärguline ja järjekindel lõpetamine. Järkjärgulise lõpetamise vahendite kavandamisel lähtuti suures osas söekomisjoni ettepanekutest. Pruunsöe puhul täpsustatakse selle kasutamise järkjärgulist lõpetamist ja hüvitisi Saksamaa valitsuse ja ettevõtjate vahelistes läbirääkimistes. Kivisöe puhul soodustatakse selle kasutamise järkjärgulist lõpetamist aastatel 2020–2026 korraldatavate iga-aastaste enampakkumiste kaudu, millele lisandub seadusjärgne sulgemine ilma hüvitiseta ajavahemikul 2027–2038 ([19]).

([19]) Komisjoni 25. novembri 2020. aasta otsus riigiabi SA.58181 (2020/N) kohta – Saksamaa – Pakkumismehhanism kivisöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks Saksamaal (ELT C 41, 5.2.2021, lk 1; edaspidi „otsus kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta Saksamaal“).

(32) Saksamaa selgitas, et ta on otsustanud pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade tegevuse lõpetamiseks enampakkumist mitte kasutada, sest pruunsöel töötavad rajatised on lahutamatult seotud kaevandustega ning see nõuab süsteemsemat lähenemist. Kuna pruunsöe küttevääртus on suhteliselt madal, mistõttu selle pikamaavedu ei ole majanduslikult tasuv, tarbitakse pruunsütt traditsiooniliselt selle kaevandamise koha lähedal. Seega kasutavad Reinimaa piirkonna elektrijaamad pruunsütt, mida kaevandatakse samas piirkonnas eranditult RWE-le kuuluvatest kaevandustest. See tähendab, et otsused, mis mõjutavad kaevanduste kasutusiga ja kaevandamismahte, mõjutavad otseselt lähedalasuvaid elektrijaamu, kuna viimased ei saa töötada ilma kaevandusteta. Lisaks sellele on Saksamaa tõestanud, et pruunsöe kaevandamine nõuab asjaomaste alade suuruse tõttu pikaajalist ruumilist planeerimist ja ettevalmistusaega planeerimise muutmiseks. Seetõttu sõltub elektrijaama sulgemise ajakava ka tehnilistest ja planeerimisega seotud kaalutlustest, mis muudaks ebakindlate tulemustega enampakkumise raskesti teostatavaks. Saksamaa kivisöeküttel töötavate elektrijaamade puhul, mis võivad kütust importida isegi nii kaugelt kui Austraaliast, selliseid ruumilise planeerimise kaalutlusi ei ole. Lisaks on ainult kaks suurt osalejat, kellel on märkimisväärne tootmisvõimsus (RWE ja LEAG, kes koos kontrollisid söest järkjärgulise loobumise alguses 90 % Saksamaa pruunsöe tootmisvõimsusest), mis muudab tõeliselt konkurentsivõimelise enampakkumise korraldamise keeruliseks.

(33) Sulgemisseadusega lubatakse Saksamaa valitsusel sõlmida pruunsöel põhineva elektritootmisega tegelevate ettevõtjatega avalik-õiguslik leping, millega reguleeritakse pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamise ja lõpetamise tingimusi ([20]). Selle alusel töötasid Saksamaa ja pruunsöel põhineva elektritootmisega tegelevad ettevõtjad välja 2021. aasta lepingu tingimused. 13. jaanuaril 2021 kiitis Saksamaa parlament 2021. aasta lepingu heaks.

(34) Kooskõlas sulgemisseadusega hindab Saksamaa korrapäraselt kõnealuste järkjärgulise lõpetamise vahendite mõju, eelkõige nende panust CO_2 heite vähendamisse, samuti nende mõju varustuskindlusele ja elektrihinnale. Hindamised on kavandatud 2022., ([21]) 2026., 2029. ja 2032. aastaks ([22]).

(35) Lisaks meetme kohase ennetähtaegse sulgemise eest makstavale hüvitisele kavatseb Saksamaa maksta hüvitist kolmele üksusele, kui need hakkavad üks kuni neli aastat enne lõplikku sulgemist rakendama edasilükatud sulgemise mehhanismi (*Zeitlich gestreckte Stilllegung*) ([23]). See puudutab kahte LEAGi üksust ja ühte RWE üksust (Niederaußem G või H). Sulgemisseaduses ja 2021. aasta lepingus kirjeldatud hüvitis ennetähtaegse sulgemise eest ei hõlma edasilükatud sulgemise mehhanismi eest saadavat hüvitist. Viimane hüvitis on eraldiseisev ja põhineks peamiselt saamata jäänud tulul, mida elektrijaamad oleksid teeninud mehhanismis osalemise aastatel, kui neil oleks lubatud jätkata nende aastate jooksul turul tegutsemist. Selline hüvitis põhineks kindlaksmääratud valemil, mis on lisatud kohaldatavale õiguslikule alusele ([24]). Saksamaa ei ole komisjonile edasilükatud sulgemise mehhanismist teatanud, et seda saaks hinnata ELi riigiabi eeskirjade alusel.

3.3.2. *Algse õigusliku aluse muudatus*

(36) 19. detsembril 2022 võttis Saksamaa vastu seaduse, millega kiirendatakse pruunsöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist Reinimaa kaevandamispiirkonnas ([25]) (edaspidi „muutmisseadus“); selle seadusega muudetakse sulgemisseadust. Lisaks allkirjastasid Saksamaa ja RWE 16. detsembril 2022 muutmislepingu (edaspidi „muutmisleping“), millega muudetakse 2021. aasta lepingut. Saksamaa esitas need muudatused komisjonile 23. detsembril 2022.

([20]) Sulgemisseaduse artikli 1 osa 5 paragrahv 49.
([21]) Saksamaa on kinnitanud, et 2022. aasta hindamine lükati energiakriisi tõttu edasi. Hindamine on kavas lõpule viia niipea kui võimalik.
([22]) Sulgemisseaduse artikli 1 osa 7 paragrahv 54.
([23]) Vt menetluse algatamise otsuse punkt 2.2.4.
([24]) Vt sulgemisseaduse artiklile 50 lisatud 3. lisa.
([25]) Seaduse originaalnimetus: „Gesetz zur Beschleunigung des Braunkohleausstiegs im Rheinischen Revier“. Veebis: http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl122s2479.pdf.

(37) Sulgemisseadus (vt artikkel 10) ([26]), 2021. aasta leping (vt punkt 25) ([27]) ja muutmisseadus (vt artikkel 3) ([28]) sisaldavad peatamisklauslit, millega on RWE-le hüvitise maksmise tingimuseks seatud nõue, et komisjon kiidab riigiabi heaks. Mis puudutab muutmislepingut, siis kuna tegemist on lepinguga, millega muudetakse 2021. aasta lepingut, ja kuna peatamisklauslit ei ole muudetud, jääb kehtima 2021. aasta lepingu esialgne peatamisklausel. Abi ei ole veel antud ja RWE-le ei ole veel makseid tehtud.

(38) 2021. aasta lepingus on ette nähtud võimalus lepingu muutmiseks vastastikusel kokkuleppel (punktid 20–21). Seda võimalust kasutasid Saksamaa ja RWE muutmislepingu puhul, millega muudeti teatavate RWE üksuste sulgemiskuupäevi, nagu on kirjeldatud käesoleva otsuse punktis 3.5.

3.4. **Ametliku uurimismenetluse algatamise põhjused**

(39) Komisjon kahtles RWE meetme proportsionaalsuses. Komisjon palus kättesaadavale teabele ja menetluse algatamise otsuses kirjeldatud asjaoludele tuginedes selgitusi ja seisukohti järgmistes küsimustes (vt menetluse algatamise otsuse punkt 3.3.1): i) saamata jäänud tulu väga pikas perspektiivis; ii) edasilükatud sulgemise mehhanism; iii) Saksamaa esitatud alternatiivsed stsenaariumid ning iv) kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavad kulud.

3.4.1. *Saamata jäänud tulu väga pikas perspektiivis*

(40) Komisjon väljendas menetluse algatamise otsuses (vt põhjendused 123–132) kahtlusi seoses Saksamaa poolt RWE ja LEAGi saamata jäänud tulu arvutamisel kasutatud eeldustega nii faktiliste kui ka vastupidiste stsenaariumide puhul. Eelkõige kahtles ta järgmises:

a) pruunsöel töötavate rajatiste tegevuse kestus sulgemisseaduse puudumisel: komisjon väljendas kahtlust selles, et pruunsöel töötavad rajatised töötaksid sulgemisseaduse puudumisel veel 48–70 aastat või et nende ajakohastamiseks ei oleks vaja teha olulisi investeeringuid, mis võimaldaksid neil nii pika kasutusea saavutada;

b) tulevikuprognoosidega seotud ebakindlus: komisjon kahtles, kas 7,5 % diskontomääras võetakse piisavalt arvesse prognoosidega seotud suuri riske ja ebakindlust või tuleks ette näha täiendavad parandusmehhanismid;

([26]) „Sätteid lepingu sõlmimise ja kivisöe lisatasu õiguse tekkimise kohta kivisöe hankemenetluses vastavalt artikli 1 lõike 18 punktile 8, lõike 20 punktile 1 ning lõigetele 21 ja 23**, sätteid pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamise ja lõpetamise kohta vastavalt artikli 1 osale 5, sealhulgas vastavalt nende sätete kohaselt sõlmitud avalik-õiguslikule lepingule**, ning soojuse ja elektri koostootmise seaduse muudatusi vastavalt artiklile 7 **ei tohi kohaldada enne, kui Euroopa Komisjon on andnud riigiabi käsitlevate õigusnormide kohase heakskiidu**. Kui antakse heakskiit vastavalt esimesele lausele, võib esimeses lauses osutatud sätteid kohaldada ainult kooskõlas vastava heakskiiduga ja selle kehtivusaja jooksul. Saksamaa Liitvabariigi majandus- ja energeetikaministeerium avaldab riigiabiõiguse kohase heakskiidu andmise kuupäeva Saksamaa Liitvabariigi ametlikus väljaandes“ (masintõlge [inglise keelde], rõhuasetus lisatud).

([27]) „Lepinguosalise **õigused ja kohustused**, mis tulenevad käesoleva lepingu 1. ja 2. osast, **sõltuvad sellest, kas Euroopa Komisjon kiidab käesoleva lepingu heaks vastavalt riigiabi käsitlevatele õigusnormidele ja [sulgemisseaduse artikli 9] asjakohastele sätetele** pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamise ja lõpetamise kohta või Euroopa Komisjoni vastavast teatest, et riigiabi käsitlevate õigusnormide alusel toimuva uurimise saab positiivselt lõpule viia muul viisil kui heakskiitmise teel. Saksamaa Liitvabariigi majandus- ja energeetikaministeerium teavitab elektrijaamade käitajaid viivitamata heakskiidust või teatest“ (masintõlge [inglise keelde], rõhuasetus lisatud),

([28]) „**Sätted, mis käsitlevad pruunsöel töötavate rajatiste sulgemise eest makstavat hüvitist** vastavalt 8. augusti 2020. aasta söel põhineva elektritootmise lõpetamise seaduse (Bundesgesetzblatt I, lk 1818) artiklitele 44 ja 45, mida on viimati muudetud 19. detsembri 2022. aasta pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kiirendamise seaduse (Gesetz zur Beschleunigung des Braunkohleausstiegs im Rheinischen Revier) artikliga 1 (Bundesgesetzblatt I, lk 2479), ning söel põhineva elektritootmise lõpetamise seaduse artikli 50 lõike 1 teise lause kohast edasilükatud sulgemise hüvitamist käsitlevaid sätteid **võib kohaldada ainult siis ja niivõrd, kui Euroopa Komisjon on andnud riigiabi käsitlevate õigusnormide kohase heakskiidu**, või siis ja niivõrd, kui Euroopa Komisjon on teatanud, et riigiabi käsitlevate õigusnormide kohase kontrolli saab lõpule viia muul viisil“ (masintõlge [inglise keelde], rõhuasetus lisatud).

c) kütuse ja CO_2 hinnad: komisjon väljendas kahtlusi elektrijaamade saamata jäänud tulu arvutamise suhtes, kuna Saksamaa mudelis kasutati Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2018. aasta prognoose ega võetud arvesse uuemaid turusuundumusi, eelkõige CO_2 hinna tõusu, mis toimus 2019. aastal ja pärast seda (st kuni Saksamaa valitsuse ja kahe abisaaja vahelise lepingu allkirjastamiseni), ning ELi tasandi kaugemaleulatuvamat kliimapoliitikat;

d) üksikute rajatiste tasandil esitati andmed ainult kahe üksuse kohta, mistõttu komisjonil oli raske kontrollida Saksamaa kõigi suletavate rajatistega seotud arvutusi;

e) Saksamaa ei esitanud komisjonile tundlikkusanalüüsi, mis võimaldaks komisjonil hinnata sisendparameetrite mõju mudeli väljundile.

3.4.2. *Edasilükatud sulgemise mehhanism*

(41) Menetluse algatamise otsuses (vt põhjendus 133) märkis komisjon, et RWE ja LEAG saavad hüvitist ka kolme rajatise eest, kui need liituvad edasilükatud sulgemise mehhanismiga, ning väljendas kahtlust, kas nimetatud lisamaksed on rajatiste sulgemiseks vajalikud.

3.4.3. *Saksamaa esitatud alternatiivsed stsenaariumid*

(42) Menetluse algatamise otsuses (vt põhjendus 134) väljendas komisjon kahtlust, kas varase sulgemise stsenaariumid, mille Saksamaa esitas hüvitissummade põhjendamiseks, on proportsionaalsuse hindamisel asjakohased. Komisjoni väitel ei ole selge, kas varane sulgemine saab tõepoolest teoks, ja kui see juhtub, siis ei ole kindel, kas varast sulgemist rakendatakse kolme aasta jooksul ja kas seda rakendatakse kõigi pärast 2030. aastat suletavate üksuste suhtes, nagu Saksamaa stsenaariumis eeldatakse.

(43) Samuti märkis komisjon menetluse algatamise otsuses (vt põhjendus 135) ainult LEAGi meetme kohta, et stsenaariumi puhul, mille kohaselt LEAG ei laienda oma kaevandamistegevust Mühlrose ja Welzow-Süd TA 2 kaevanduspiirkondadesse, ei ületaks LEAGi eeldatava saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtus Saksamaa arvutuste kohaselt hüvitissumma nüüdispuhasväärtust. Komisjon väljendas seega kahtlust, kas LEAGile makstav hüvitis on proportsionaalne.

3.4.4. *Kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavad kulud*

(44) Komisjon väljendas menetluse algatamise otsuses (vt põhjendused 137–139) kahtlusi lisakulude suuruse suhtes, kuna Saksamaa esitatud BET/EY uuring põhineb sulgemisseaduses sätestatutest erinevatel sulgemiskuupäevadel ning avalikult kättesaadaval teabel ja selles tunnistatakse, et kulud võivad varieeruda.

(45) Seoses LEAGi meetmega kahtles komisjon ka selles, kas vastupidine stsenaarium lisakulude kindlaksmääramiseks peaks hõlmama laiendamist Mühlrose ja Welzow-Süd TA 2 kaevanduspiirkondadesse, kuna kõnealuses uuringus ei peeta sellist laiendamist vajalikuks, et LEAG saaks rahuldada oma nõudluse stsenaariumi korral, mille puhul sulgemisseadust ei rakendata.

3.5. **Muudetud RWE meede / pärast menetluse algatamise otsuse vastuvõtmist toimunud muutused**

(46) Saksamaa valitsus ja RWE jõudsid 4. oktoobril 2022 kokkuleppele, et pruunsöe kasutamise kiirendatud järkjärguline lõpetamine Reinimaa pruunsöe kaevandamispiirkonnas toimub 2030. aastaks, mitte 2038. aastaks, nagu oli algselt ette nähtud ([29]). Saksamaa teatas, et see kokkulepe aitab saavutada kliimakaitse eesmärke ja suurendab samal ajal varustuskindlust praeguses energiakriisis ([30]). Saksamaa ametiasutused on seega sulgemisseadust muutnud, võttes vastu muutmisseaduse ja allkirjastades RWEga muutmislepingu.

([29]) Vt Saksamaa ministeeriumi 4. oktoobri 2022. aasta dokument kõnealuse lepingu põhielementidega, mis on saksa keeles kättesaadav siin: https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Downloads/Energie/221004-Eckpunktepapier-RWE-Kohleausstieg.html.

([30]) Vt Saksamaa ministeeriumi 4. oktoobri 2022. aasta pressiteade, mis on saksa keeles kättesaadav siin: https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Pressemitteilungen/2022/10/20221004-bundeswirtschaftsminister-habeck-landesministerin-neubaur-und-rwe-verstandigen-sich-auf-beschleunigten-kohleausstieg-2030.html.

(47) Komisjon märgib veel, et lisaks muutmisseadusele ja muutmislepingule muutusid mõned menetluse algatamise otsuses kirjeldatud elektrituruga seotud faktid ja asjaolud pärast kõnealuse otsuse vastuvõtmist. Eelkõige on viimasel ajal muutunud elektrihinnad. Saksamaa turul tõusis päeva keskmine elektrihind 30,5 eurolt/MWh 2020. aastal 96,8 eurole/MWh 2021. aastal. See suundumus jätkus 2022. aastal, mil päeva keskmine hind jõudis 235,4 euroni/MWh ja turukeskkond muutus väga volatiilseks, kusjuures kuu keskmised hinnad olid vahemikus 129 eurot/MWh kuni 465 eurot/MWh ([31]). Elektrienergia hinna äärmuslikku tõusu ja volatiilsust mõjutasid muude tegurite hulgas Venemaa poolt 24. veebruaril 2022 alustatud provotseerimata ja põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu ning Venemaa-poolne gaasivoogude tahtlik relvana kasutamine. Lisaks sellele järgisid ka lubatud heitkoguse ühikute hinnad kasvavat suundumust, tõustes keskmiselt 25 eurolt tonni CO_2 kohta 2020. aastal 53 eurole tonni CO_2 kohta 2021. aastal ja 81 eurole tonni CO_2 kohta 2022. aastal ([32]).

(48) Samuti teatas Saksamaa komisjonile, et alates 2020. aastast on RWE sulgenud kuus pruunsöel töötavat üksust vastavalt sulgemisseaduses sätestatud ajakavale.

Tabel 2

Alates 2020. aastast suletud RWE üksused

Käitaja	Rajatise nimi	MW (neto)	Edasilükatud sulgemise mehhanismi üleviimise kuupäev	Sulgemiskuupäev
RWE	Niederaußem D	297	–	31.12.2020
RWE	Niederaußem C	295	–	31.12.2021
RWE	Neurath B	294	–	31.12.2021
RWE	Weisweiler E	321	–	31.12.2021
RWE	Neurath A	294	–	1.4.2022
RWE	Frechen/Wachtberg (Brikettierung)	120 (176st)	–	31.12.2022

(49) Muudetud RWE meetme põhijooned on kokkuvõtlikult esitatud põhjendustes (50)–(62). Saksamaa selgitab, et muud sätted (nt maksustamise, taastamiseks vajalike vahendite tagamise ja kohtuvaidlusest hoidumise klausli kohta) jäävad muutmata.

3.5.1. *Kahe üksuse lõpliku sulgemise edasilükkamine 2022. aasta lõpust 2024. aasta märtsikuusse*

(50) Kaks üksust (Neurath D ja Neurath E, kumbki võimsusega umbes 600 MW), mis sulgemisseaduse ja 2021. aasta lepingu kohaselt tuli sulgeda 31. detsembriks 2022, jäävad turul kättesaadavaks 31. märtsini 2024. Saksamaa väidab, et see on vajalik praeguse energiakriisi mõju täiendavaks leevendamiseks, elektrisektoris gaasi säästmiseks ja seeläbi varustuskindluse suurendamiseks.

(51) Saksamaa valitsus saab kuni 30. septembrini 2023 otsustada, kas hoida neid üksusi turul 31. märtsini 2025 või kanda need üle uude reservi (*Reserve*). Sellist uut reservi ei ole veel kindlaks määratud ja käesolevas otsuses seda ei käsitleta. Kui uus reserv hõlmab riigiabi, teatab Saksamaa sellest kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud kohustusega.

([31]) Allikas: ENTSO-E läbipaistvusplatvorm, kättesaadav aadressil https://transparency.entsoe.eu.
([32]) Allikas: Platts Market Data andmed.

(52) Kui Saksamaa otsustab muutmislepingu punkti 3 alusel jätkata nende kahe üksuse käitamist veel ühe aasta jooksul (1. aprillist 2024 kuni 31. märtsini 2025), nagu on kirjeldatud eespool põhjenduses (51), kannab RWE üksuste ajakohastamise kulud, personali planeerimisega seotud kohandamiskulud, tegevuskulud ja CO_2 lubatud heitkoguse ühikute kulud. Samal ajal jäävad RWE-le elektrienergia turustamisest saadavad tulud, mille suhtes rakendatakse elektritootjatele Saksamaa elektrienergia hinnapiduri seadusega (20. detsembri 2022. aasta seadus *Gesetz zur Einführung einer Strompreisbremse und zur Änderung weiterer energierechtlicher Bestimmungen*) kehtestatud turutulu ülempiiri, mis on mõeldud lõpptarbijate kõrgeid elektrihindu leevendavate meetmete rahastamiseks ([33]).

(53) Muudetud tabel sulgemiskuupäevadega, mis sisalduvad muutmisseaduse artikli 1 lõikes 9 ja muutmislepingu lisas, on järgmine.

Tabel 3

Pruunsöel töötavad rajatised: edasilükatud sulgemise mehhanismi sisenemise ja sulgemise kuupäevad (läbivaadatud kuupäevad on esitatud paksus kirjas ([34])**)**

Käitaja	Rajatise nimi	MW (neto)	Edasilükatud sulgemise mehhanismi üleviimise kuupäev	Sulgemiskuupäev
RWE	Niederaußem D	297	–	31.12.2020
RWE	Niederaußem C	295	–	31.12.2021
RWE	Neurath B	294	–	31.12.2021
RWE	Weisweiler E või F ([35])	321	–	31.12.2021
RWE	Neurath A	294	–	1.4.2022
RWE	Frechen/Wachtberg	120	–	31.12.2022
	(Brikettierung)	(176st)		
RWE	**Neurath D**	**607**	–	**31.3.2024**
RWE	**Neurath E**	**604**	–	**31.3.2024**
RWE	Weisweiler E või F ([36])	321	–	1.1.2025
LEAG	Jänschwalde A	465	31.12.2025	31.12.2028
LEAG	Jänschwalde B	465	31.12.2027	31.12.2028
RWE	Weisweiler G või H	663	–	1.4.2028
		või		
		656		
LEAG	Jänschwalde C	465	–	31.12.2028
LEAG	Jänschwalde D	465	–	31.12.2028
RWE	Weisweiler G või H	663	–	1.4.2029
		või		
		656		

([33]) Pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade puhul määratakse tulu ülempiir kindlaks valemiga, milles võetakse arvesse nende püsi- ja tegevuskulusid.
([34]) Muudatused võrreldes menetluse algatamise otsuses esitatud tabeliga 2 on esile tõstetud paksus kirjas.
([35]) Lõppkokkuvõttes valiti sel kuupäeval kasutuselt kõrvaldamiseks üksus E.
([36]) Lõppkokkuvõttes valiti sel kuupäeval kasutuselt kõrvaldamiseks üksus F.

Käitaja	Rajatise nimi	MW (neto)	Edasilükatud sulgemise mehhanismi üleviimise kuupäev	Sulgemiskuupäev
LEAG	Boxberg N	465	–	31.12.2029
LEAG	Boxberg P	465	–	31.12.2029
RWE	Niederaußem G või H	628 või 648	–	31.12.2029
RWE	**Niederaußem K**	**944**	–	**31.3.2030**
RWE	**Neurath F (BoA 2)**	**1 060**	–	**31.3.2030**
RWE	**Neurath G (BoA 3)**	**1 060**	–	**31.3.2030**
RWE	Niederaußem G või H	628 või 648	31.12.2029	31.12.2033
Saale Energie ([37])	Schkopau A	450	–	31.12.2034
Saale Energie	Schkopau B	450	–	31.12.2034
LEAG	Lippendorf R	875	–	31.12.2035
EnBW	Lippendorf S	875	–	31.12.2035
LEAG	Schwarze Pumpe A	750	–	31.12.2038
LEAG	Schwarze Pumpe B	750	–	31.12.2038
LEAG	Boxberg R	640	–	31.12.2038
LEAG	Boxberg Q	857	–	31.12.2038

(54) Lisaks esitas Saksamaa andmed RWE elektrijaamade esmaavamise ja sulgemise kuupäevade kohta, mis on esitatud tabelis 4. Enamik RWE rajatisi (16 rajatisest 13) avati ajavahemikus 1960ndate keskpaigast kuni 1970ndate keskpaigani, mis tähendab, et need rajatised on tegutsenud umbes 50–60 aastat. 16 rajatisest kolm on uuemad ja need avati järgmiselt: Niederaußem K avati 2003. aastal, Neurath F (BoA 2) avati 2012. aastal ja Neurath G (BoA 3) avati 2012. aastal.

(55) Saksamaa väidab, et vastavalt RWE poolt Saksamaa ametiasutustele esitatud andmetele on (oleks) 16st RWE elektrijaamast 14 vanima kulud nende sulgemise kuupäevaks vastavalt sulgemisseadusele amortiseeritud kooskõlas RWE raamatupidamiseeskirjadega.

(56) Peale selle väidab Saksamaa, et RWE esitatud andmete kohaselt oleks elektrijaamaüksuste Neurath F ja G bilansiline väärtus 31. märtsi 2030. aasta seisuga kokku ligikaudu 570 miljonit eurot. See bilansiline väärtus kujutab endast amortiseeritud kulusid ega hõlma kinnisvara (maad). Lisaks märkis Saksamaa, et amortisatsioonigraafikut on kohandatud, et võtta arvesse sulgemisseadusest tulenevat kohustust elektrijaamad sulgeda. Eespool kirjeldatud väärtused kajastavad bilansilisi väärtusi, mis oleksid tõenäoliselt tekkinud, kui oleks jätkatud vastavalt algsele amortisatsioonigraafikule. Lisaks sellele ei võeta arvesse tulevasi kontrolliga seotud investeeringukulusid. Mõlemat elektrijaama kontrollitakse ja remonditakse korrapäraselt, tavaliselt iga nelja aasta tagant, ning selle maksumus on kummagi puhul 60–70 miljonit eurot. Neurath F-i kontrolliti viimati 2023. aastal ja Neurath G-d 2021. aastal.

([37]) Saale Energie ja EnBW ennetähtaegse sulgemise eest hüvitist ei saa, kuna nende elektrijaamu (vastavalt Schkopau A ja B ning Lippendorf S) ei pea sulgema varem, kui ettevõtjad on juba kavandanud.

Tabel 4

RWE pruunsöel töötavad rajatised: avamiskuupäev *vs.* sulgemiskuupäev

Käitaja	Rajatise nimi	Avamiskuupäev / tegevuse alustamise kuupäev	Sulgemiskuupäev
RWE	Niederaußem D	1968	31.12.2020
RWE	Niederaußem C	1965	31.12.2021
RWE	Neurath B	1972	31.12.2021
RWE	Weisweiler E või F ([38])	1965, 1967	31.12.2021
RWE	Neurath A	1972	1.4.2022
RWE	Frechen/Wachtberg (Brikettierung)	1962	31.12.2022
RWE	Neurath D	1975	31.3.2024
RWE	Neurath E	1976	31.3.2024
RWE	Weisweiler E või F ([39])	1965, 1967	1.1.2025
RWE	Weisweiler G või H	1974, 1975	1.4.2028
RWE	Weisweiler G või H	1974, 1975	1.4.2029
RWE	Niederaußem G või H	1974, 1974	31.12.2029
RWE	Niederaußem K	2003	31.3.2030
RWE	Neurath F (BoA 2)	2012	31.3.2030
RWE	Neurath G (BoA 3)	2012	31.3.2030
RWE	Niederaußem G või H	1974, 1974	31.12.2033

3.5.2. *Kolme üksuse kiirendatud lõplik sulgemine 2038. aasta asemel 2030. aastal*

(57) Kolme üksuse (Niederaußem K, Neurath F ja Neurath G, igaüks tootmisvõimsusega umbes 1 000 MW) sulgemine tuuakse ettepoole – 2038. aasta 31. detsembrilt 2030. aasta 31. märtsile. Saksamaa väitel tähendab see, et RWE uusimate ja kõige tõhusamate elektrijaamade 3 GW võimsuse järelejäänud tööaeg lüheneb peaaegu 50 % võrra.

(58) Saksamaa märgib, et varasemad sulgemiskuupäevad avaldavad märkimisväärset mõju ka neid kolme üksust varustavatele kaevandustele, mis on kavas sulgeda algselt kavandatust varem. Täpsemalt lepiti muudetud RWE meetme raames kokku, et Garzweileri kaevanduses toodetakse lähiaastatel oluliselt vähem pruunsütt.

([38]) Lõppkokkuvõttes valiti sel kuupäeval kasutuselt kõrvaldamiseks üksus E.
([39]) Lõppkokkuvõttes valiti sel kuupäeval kasutuselt kõrvaldamiseks üksus F.

(59) Saksamaa valitsus saab kuni 2026. aasta 15. augustini otsustada, kas kanda need kolm üksust 31. detsembrini 2033 reservi (*Reserve*). Sellist uut reservi ei ole veel kindlaks määratud ja käesolevas otsuses seda ei käsitleta. Kui uus reserv hõlmab riigiabi, teatab Saksamaa sellest kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud kohustusega. Kui need üksused on sellise reservi jaoks vajalikud, ei ole pealmaakaevanduste planeerimisprotsessis vaja teha rohkem muudatusi kui siis, kui need üksused suletaks lõplikult 2030. aastaks. Lisaks jätkub muutumatuna ka 2030. aastal algav keskkonna parandamine kaevandustes.

3.5.3. *RWE-le täiendavat hüvitist ei maksta*

(60) Muudetud RWE meede ei näe ette RWE-le täiendava hüvitise maksmist, mis ületaks 2021. aasta lepingus ette nähtud summa, vaid kinnitab hüvitise summana 2,6 miljardit eurot.

(61) Saksamaa arvates kompenseerivad aastatel 2030–2038 umbes 3 GW võimsuse käitamisest tulenevat tulude vähenemist ja ümberplaneerimise lisakulusid muu hulgas oodatust suuremad tulud, mis saadakse Neurath D ja E täiendavast 15 kuu pikkusest käitamisest ajavahemikus 2023. aastast kuni 2024. aasta 1. kvartalini.

(62) Muutmisseaduse (artikli 1 lõige 4) ja muutmislepingu (punkt 4) kohaselt vähendatakse RWE-le makstava hüvitise osamaksete arvu 15-lt 10-le ning erinevalt varem ette nähtust ei ole osamaksed võrdse suurusega. Aastatel 2020–2023 on iga-aastane osamakse 173 miljonit eurot ja aastatel 2024–2029 on see 318 miljonit eurot. Tingimusel et kohaldatakse kavatsetud meetmete rakendamise keeldu, tuli vastavalt muutmisseadusele ja muutmislepingule teha esimene osamakse RWE-le 31. detsembril 2020, st päeval, mil RWE sulges oma esimese elektrijaama.

3.6. **Läbivaadatud arvutused**

(63) Saksamaa esitas oma 23. detsembri 2022. aasta märkuste raames komisjonile läbivaadatud arvutused üheksa RWE üksuse saamata jäänud tulu kohta (edaspidi „läbivaadatud arvutused“); kõnealused üksused on kas juba suletud või kavatsetakse sulgeda 31. märtsiks 2025 kooskõlas muutmisseadusega (artikli 1 lõige 9) ([40]). Need 16. detsembri 2022. aasta arvutused tegi ettevõtja r2b energy consulting.

(64) Kõnealuste arvutuste kohaselt on kaheksa RWE elektrijaama (mis suletakse ajavahemikus 31. detsembrist 2021 kuni 31. märtsini 2025) saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtus ligikaudu 2,2 miljardit eurot (nominaalväärtuses 2,3 miljardit eurot) ja seega suurem kui RWE-le makstava 1,7 miljardit euro suuruse kokkulepitud hüvitise nüüdispuhasväärtus (nominaalväärtuses 2,6 miljardit eurot) ([41]). Seetõttu väidab Saksamaa neid arvutusi arvesse võttes, et hüvitise summa on põhjendatud.

(65) Läbivaadatud arvutused näitavad, et ajavahemikul 2021–2026 jääb hinnanguliselt kaheksal RWE üksusel üheksast, mis on läbivaadatud arvutustesse kaasatud, tulu saamata. Kaheksast saamata jäänud tuluga üksusest viis (Neurath A ja B, Niederaußem C, Weisweiler E ja Frechen/Wachtberg) suleti juba aastatel 2021–2022 ning ülejäänud kolm (Weisweiler F ning Neurath D ja E) on kavas sulgeda hiljemalt 2025. aastal. Kõigi üheksa läbivaadatud arvutustesse kaasatud üksuse puhul arvutati saamata jäänud tulu ainult nende sulgemise ja 2026. aasta lõpu vahelise ajavahemiku kohta. Saamata jäänud tulu arvutamise ajavahemik ei ületa ühelgi juhul kolme aastat pärast iga asjaomase elektrijaama kavandatud sulgemiskuupäeva. Läbivaadatud arvutustesse kaasatud üheksanda elektrijaama (Niederaußem D) puhul, mis suleti esimese üksusena 31. detsembril 2020, ei väideta saamata jäänud tulu tekkimist.

(66) Seitsme üksuse puhul, mille sulgemine on kavandatud pärast 2026. aastat (Weissweiler G ja H, Niederaußem H, K ja G ning Neurath F ja G), ei ole saamata jäänud tulu läbivaadatud arvutustes arvesse võetud, kuna need üksused suletakse pärast 2026. aastat.

([40]) Läbivaadatud arvutustes eeldatakse, et üksused Neurath D ja E, mis tabeli 3 kohaselt suletakse 31. märtsil 2024, suletakse 31. märtsil 2025, nagu Saksamaa Liitvabariigi valitsus oleks juba otsustanud neid veel ühe aasta jooksul turul hoida (vt põhjendus 47). Saksamaa arvates muudab see läbivaadatud arvutused konservatiivsemaks, kuna eeldatav pikem käitamisaeg vähendab hinnangulist saamata jäänud tulu.

([41]) Nominaalväärtuses näib hüvitise summa olevat suurem kui saamata jäänud tulu, sest hüvitise osamaksed on jaotatud pikemale ajavahemikule (kuni 2030. aastani) kui saamata jäänud tulu ajavahemik (kuni 2026. aastani).

(67) Läbivaadatud arvutustes kasutatakse üheksa üksuse (mille kohta on andmed esitatud) saamata jäänud tulu hindamiseks järgmisi põhiparameetreid.

(1) Arvutustes eeldatakse, et elektrijaamad müüvad ainsa tuluallikana baaskoormuselektrit turuhindadega, mis vastavad Saksamaa energiabörsi EEX noteeringutele. Täpsemalt tähendab see seda, et

a) läbivaadatud arvutuste komisjonile esitamise ajal juba suletud üksuste (Neurath A ja B, Niederaußem C ja D, Weisweiler E) puhul kasutatakse arvutustes eeldusi elektri- ja CO_2 hindade, inflatsiooni ja regulatiivse keskkonna ([42]) kohta vastavalt vahetult enne vastavaid sulgemiskuupäevi esinenud turuootustele. Elektri- ja CO_2 hindade arvutamisel kasutatakse ajavahemikul 2021–2026 asjaomase kuu, kvartali või aasta (sõltuvalt toote kättesaadavusest) pikkuse tarneperioodi futuurihindade keskmist, mis on registreeritud energiabörsil EEX kahe nädala jooksul enne vastavaid sulgemiskuupäevi;

b) ajavahemikus 31. detsembrist 2022 kuni 31. märtsini 2025 suletava nelja üksuse (Frechen/Wachtberg, Weisweiler F ning Neurath D ja E) puhul lähtuti elektri- ja CO_2 hindade, inflatsiooni ja regulatiivse keskkonna ([43]) eeldustest vastavalt hiljutistele turuootustele, mis olid kättesaadavad läbivaadatud arvutuste esitamise ajal. Elektri- ja CO_2 hindade arvutamisel kasutatakse ajavahemikul 2021–2026 asjaomase kuu, kvartali või aasta (sõltuvalt toote kättesaadavusest) tarneperioodi futuurihindade keskmist, mis on registreeritud energiabörsil EEX ajavahemikus 21. oktoobrist 2022 kuni 4. novembrini 2022.

(2) Pruunsöe tarnimise kütusekulude puhul eeldati, et pruunsöe kaevandamise muutuvkulud on 1,5 eurot/MWh(th) ja püsikulud 4,7 eurot/MWh(th). Need eeldused pärinevad Öko-Instituti sõltumatust uuringust, mis avaldati 2022. aasta jaanuaris ([44]). Eeldatakse, et tootmisühiku kohta jaotatuna jäävad kaevandamise kogukulud stabiilseks, kuna vastupidise stsenaariumi kestus on lühike. Suurema osa kaevandamise kogukuludest moodustavate püsikulude kohandamine muutuvate tootmismahtudega võtab tavaliselt kauem aega.

(68) Arvutustes kasutatakse iga elektrijaama peamisi tehnilisi näitajaid, nagu tõhusus, elektritoodang, püsikulud, tüüpiline kättesaadavus ja kasutusmäärad. Püsikulud põhinesid vastava elektrijaamaklassi tüüpilistel väärtustel ja vastavad Öko-Instituti uuringu tulemustele.

(69) Soojuse tootmisest ja tasakaalustamisturult saadavaid tulusid ei ole läbivaadatud arvutustes arvesse võetud.

(70) Ajavahemikus 31. detsembrist 2022 kuni 31. märtsini 2025 suletavate üksuste puhul rakendatakse arvutustes 1. detsembrist 2022 kuni 30. aprillini 2024 turutulu ülempiiri. Turutulu ülempiiri rakendamise õiguslik alus on sätestatud Saksamaa elektrienergia hinnapiduri seaduses. Kui eeldatavad elektrihinnad on ülempiirist kõrgemad, läheb 90 % ülempiiri ületavast turutulust Saksamaa riigieelarvesse. Saksamaa elektrienergia hinnapiduri seaduses sätestatud ülempiiri taset mõjutab CO_2 lubatud heitkoguse ühikute maksumus. Kui CO_2 hind on 81 eurot tonni kohta (mis oli 2022. aasta keskmine hetketuru hind), siis on ülempiir umbes 160 eurot/MWh. Saksamaa elektrienergia hinnapiduri seadusega on ette nähtud ülempiiri rakendamine alates 1. detsembrist 2022 kuni 30. juunini 2023 ning võimalus pikendada seda kuni 30. aprillini 2024, tingimusel et Saksamaa valitsus teeb asjaomase otsuse. Lõpuks otsustas Saksamaa valitsus, et ülempiiri rakendamist ei pikendata ajavahemikuks pärast 30. juunit 2023. Saksamaa ametiasutused märgivad, et turutulu ülempiir mõjutab ainult ühe elektrijaama (Frechen/Wachtberg) saamata jäänud tulu, kuna teised RWE pruunsöel töötavad üksused kas suletakse pärast ülempiiri rakendusperioodi lõppu või suleti enne, kui Saksamaa valitsus võttis vastu konkreetse kava ülempiiri kehtestamiseks.

([42]) See puudutab turutulu ülempiiri rakendamist.

([43]) See puudutab turutulu ülempiiri rakendamist.

([44]) Öko-Institut (2022), „Die deutsche Braunkohlenwirtschaft 2021. Historische Entwicklungen, Ressourcen, Technik, wirtschaftliche Strukturen und Umweltauswirkungen. Studie im Auftrag von Agora Energiewende und der European Climate Foundation“. Kättesaadav järgmise lingi kaudu: https://www.oeko.de/publikationen/p-details/die-deutsche-braunkohlenwirtschaft-2021. Uuring on ajakohastatud versioon (sisaldab andmeid kuni 2021. aastani) pruunsöe kaevandamise ja pruunsöel põhineva elektritootmise majanduslikke aspekte käsitlenud varasematest uuringutest, mis aitasid söekomisjonil andmeid koguda.

(71) Neurath D ja E puhul, mille sulgemine lükati edasi 31. märtsini 2024, kuid mille sulgemiskuupäeva on võimalik pikendada 31. märtsini 2025, võetakse arvutustes arvesse ainult viimasena nimetatud kuupäeva seisuga saamata jäänud tulu.

(72) Kapitali kaalutud keskmine hind, ([45]) mida kasutati saamata jäänud tulu ja hüvitismaksete diskonteerimiseks, oli 7,5 miljonit eurot.

(73) Pidades silmas pruunsöe kasutamise varase lõpetamise tõttu turult kõrvaldatud tootmisvõimsuse märkimisväärset mahtu, võetakse arvesse selle süsteemset mõju elektrienergia hindadele Saksamaal. Nimelt on vastupidise stsenaariumi puhul elektri hind võrreldes tegeliku stsenaariumiga madalam, sest esimesel juhul töötab rohkem üksusi ja suuremat nõudlust saab rahuldada suhteliselt odavama tootmisvõimsusega. Mõju kvantifitseerimiseks kasutatakse läbivaadatud arvutustes kahe analüüsi tulemusi, milles hinnatakse kahe tuumaelektrijaama (Isar 2 ja Neckarwestheim 2) tegevuse järkjärgulise lõpetamise mõju Saksamaa elektriturule ([46]). Saksamaa väidab, et hinnangulist mõju hindadele Saksamaa turul võib kasutada ka pruunsöel põhineva elektritootmise puhul, kuna need kaks tehnoloogiat on koormamisjärjestuses suhteliselt sarnasel positsioonil ja nende kasutusmäärad on tavaliselt kõrged. Ennetähtaegse sulgemise mõju on esialgu suhteliselt nõrk (kuna esimesed graafiku kohaselt suletud üksused on suhteliselt väikesed), kuid muutub aastate möödudes ja suurema tootmisvõimsuse sulgemisel tugevamaks. Seega on elektrienergia hind vastupidise stsenaariumi korral 2023. aastal 1,7 % ja 2026. aastal 3,2 % madalam kui faktilise stsenaariumi korral.

(74) Saksamaa väitis, et kasutatud metoodikat arvesse võttes ei ole kolme 2025. aasta jaanuaris ja märtsis suletava üksuse (Weisweiler F ja Neurath D ja E) ([47]) kohta vaja esitada läbivaadatud arvutusi, mis põhinevad kõige uuematel kättesaadavatel andmetel (2023. aasta teisest kvartalist). Arvutustes kasutatakse kahe peamise parameetrina, mis mõjutavad oluliselt tulusid ja kulusid ning mille puhul esineb ebakindlust ja sagedasi kõikumisi, selliste elektrienergia ja CO_2 lubatud heitkoguse ühikute futuuritoodete hindu, mida pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad tavaliselt ostavad, et kindlustada oma tegevusmarginaali (või maandada sellega seotud riske) kuudeks ja aastateks ette. Saksamaa elektriturg, mis on üks Euroopa kõige arenenumaid ja likviidsemaid turge, võimaldab turuosalistele sellist riskimaandamist piisavas mahus kuni kolm aastat enne tegelikku tarnet ([48]). Sellest tulenevalt selgitas Saksamaa, et vastupidise stsenaariumi kohaselt oleks neil kolmel üksusel olnud võimalik ajavahemikus 21. oktoobrist 2022 kuni 4. novembrini 2022 (mil nende üksuste turuandmed võeti välja läbivaadatud arvutuste jaoks) turule siseneda ja maandada oma marginaaliga seotud riske mitme kuu või aasta jooksul pärast faktilises stsenaariumis kavandatud sulgemiskuupäeva. Selleks müüakse elektrikoguseid, mida on kavas toota, ja ostetakse vastav kogus lubatud heitkoguse ühikuid, et katta toodetud elektrienergia CO_2 jalajälg. Seetõttu väitis Saksamaa, et läbivaadatud arvutusi ei ole vaja ajakohastada, sest kolm RWE üksust oleksid võinud ajal, mil andmed läbivaadatud arvutuste jaoks välja võeti, kasutada arvutatud saamata jäänud tulu tagamiseks tavapäraseid turuinstrumente.

([45]) Kapitali kaalutud keskmine hind on ettevõtte kapitalikulu, kus iga kapitalikategooria on proportsionaalselt kaalutud. Kapitali kaalutud keskmise hinna arvutamiseks korrutatakse iga kapitaliallika (võlg ja omakapital) maksumus selle asjakohase osakaaluga turuväärtuse suhtes, seejärel liidetakse saadud tulemused kokku, et määrata kindlaks kogusumma. Kapitali kaalutud keskmist hinda kasutatakse ka diskonteeritud rahavoogude analüüsis tulevaste rahavoogude diskontomäärana.

([46]) Nende analüüside tulemused avaldas Öko-Institut 6. septembril 2022 (https://blog.oeko.de/atomausstieg-mythen-zu-streckbetrieb-und-laufzeitverlaengerung/ ja enervis 29. septembril 2022 (https://enervis.de/wp-content/uploads/2022/09/20220929_enervis-Pressemitteilung_AKW-Weiterbetrieb-erhoeht-Versorgungssicherheit-und-reduziert-Gasverbrauch.pdf). Kahe tuumaelektrijaama koguvõimsus oli 2,8 GW, samas kui praegusel juhul kõrvaldatakse 2026. aasta lõpuks, mis on läbivaadatud arvutuste lõpp-punkt, kasutusest pruunsöel töötavad üksused koguvõimsusega 3,2 GW.

([47]) Nüüdispuhasväärtuses väljendatuna on nende kolme üksuse osakaal saamata jäänud tulu kogusummas läbivaadatud arvutustes 22 % (ehk 479 miljonit eurot). Sellest 348 miljonit eurot langeb 2025. aastasse ja 131 miljonit eurot 2026. aastasse.

([48]) Vt näiteks BloombergNEF, „European Utility Hedging Profiles 2021“, 21. aprill 2021, veebis: https://about.bnef.com/.

(75) Lisaks väidab Saksamaa, et mehhanismi kasutuselevõtt hüvitise arvutamise ajakohastamiseks kõige uuemate eelduste alusel ei ole muudetud RWE meetme puhul põhjendatud, kuna eeldused, mida kasutati läbivaadatud arvutustes saamata jäänud tulu arvutamiseks, olid lähedased nende üksuste tegelikule sulgemisele (vt põhjendus (67)(1)). Saksamaa juhib tähelepanu sellele, et CEEAG punkti 433 kohane ajakohastamismehhanism oleks põhimõtteliselt vajalik ainult siis, kui elektrijaamade sulgemine toimub rohkem kui kolm aastat pärast nende sulgemise eest hüvitise saamist. Saksamaa sõnul aitab see tagada, et arvutuste aluseks olevad eeldused on elektrijaamade tegeliku sulgemise ajal ajakohased. Mis puudutab neid elektrijaamu, mis olid läbivaadatud arvutuste komisjonile esitamise ajal juba suletud, siis Saksamaa väitel arvutas ta saamata jäänud tulu eelduste ja turuootuste põhjal, mis kehtisid vahetult enne asjaomaseid sulgemiskuupäevi. Teised üksused, mille puhul saamata jäänud tulu arvutati, suletakse ajavahemikus 31. detsembrist 2022 kuni 31. märtsini 2025. Saksamaa väidab, et see ei ole hiljem kui kolm aastat pärast komisjoni otsuse teatavakstegemist, mis on abi andmise hetk (vt põhjendus (78)). Seetõttu ei ole Saksamaa sõnul ajakohastamismehhanism vajalik.

3.7. **Eelarve**

(76) Muudetud RWE meetme eelarve on 2,6 miljardit eurot ja seda rahastatakse Saksamaa föderaaleelarvest. Hüvitis makstakse välja kümne iga-aastase osamaksena: aastatel 2020–2023 on osamakse suurus 173 miljonit eurot ja aastatel 2024–2029 on see 318 miljonit eurot.

3.8. **Abi andmise hetk ja kestus**

(77) Muudetud RWE meetme raames abi andmise hetk on komisjoni otsuse teatavakstegemine. Rahalised vahendid makstakse lõplikult välja 31. detsembril 2029.

3.9. **Abisaaja**

(78) Teatatud meede on ettevõtjale RWE Power AG antav abi. RWE Power AG annab tööd 8 800 inimesele, sellest umbes 7 500 töökohta on seotud pruunsöetööstusega. RWE Power AG on RWE AG 100 % omanduses olev tütarettevõtja. Avalikult kättesaadava teabe kohaselt oli 15. märtsi 2023. aasta seisuga hinnanguliselt 87 % RWE AG aktsiatest institutsionaalsete investorite ja 13 % eraisikute (sh töötajate) omanduses. Alates 15. märtsist 2023 on RWE AG suurim üksikaktsionär Qatar Holding LLC, kelle osalus on 9,1 %.

(79) RWE AG on Saksamaa energiaettevõtja, kes tegeleb elektri tootmise ja sellega kauplemisega. Saksamaa konkurentsiameti turu-uuringu kohaselt tootis RWE AG 2020. aastal umbes 25 % Saksamaa-Luksemburgi turupiirkonna kogutoodangust, mis teeb temast suurima tootmisvõimsusega (67,8 TWh) tootja ([49]). 2021. aastal oli RWE AG kogutulu ligikaudu 24,5 miljardit eurot.

(80) Saksamaa ametiasutused kinnitavad, et RWE AG ega RWE Power AG ei ole raskustes olevad ettevõtjad, nagu on määratletud komisjoni suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta ([50]).

(81) Samuti kinnitavad Saksamaa ametiasutused, et RWE AG ega RWE Power AG suhtes ei kohaldata tagasinõudekorraldust, mis tuleneb komisjoni varasemast otsusest, millega tunnistati abi ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks ([51]).

([49]) Veebis: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/DE/Berichte/Marktmachtbericht_2021.pdf?__blob=publicationFile&v=3.

([50]) Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

([51]) Vt kohtuotsus, Üldkohus, 13. september 1995, TWD *vs.* komisjon, T-244/93 ja T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160, punkt 56. Vt ka komisjoni teatis ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmise kohta (ELT C 247, 23.7.2019, lk 1).

3.10. **Kumuleerumine ja läbipaistvus**

(82) Saksamaa kinnitab, et ta järgib CEEAG punkte 56 ja 57. Teatatud meetme alusel antav abi ei tohi kumuleeruda sihtotstarbelise või vähese tähtsusega abiga või liidu rahastamisega seoses samade abikõlblike kuludega.

(83) Saksamaa tagab CEEAG punktides 58–61 sätestatud läbipaistvusnõuete täitmise. Teatatud meetme asjakohased andmed avaldatakse riiklikul veebisaidil, millel on esitatud link komisjoni läbipaistvusregistrile: https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency.

4. **KOLMANDATE ISIKUTE MÄRKUSED**

(84) Pärast menetluse algatamise otsuse, avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse avaldamist esitasid paljud kolmandad isikud oma märkused.

(85) Suur hulk kolmandaid isikuid (27) esitas oma märkused pärast menetluse algatamise otsuse avaldamist. Märkused esitasid kaks abisaajat (LEAG ja RWE), LEAGi aktsionärid (EPH ja PPF Investments (PPFI)) ja LEAGi kontserni töönõukogu (*Konzernbetriebsrat*). Äriühingute märkused hõlmasid GPE märkusi, kaheksa kohaliku energiaettevõtja (edaspidi „kaheksa kohalikku ettevõtjat“) samasisulisi märkusi ja veel kahe kohaliku energiaettevõtja (edaspidi „kaks kohalikku ettevõtjat“) samasisulisi märkusi. Märkused esitasid seitse vabaühendust ning kolm Saksamaa liidumaad, kus asuvad LEAGi ja RWE kaevandusalad, st Nordrhein-Westfalen, Saksimaa ja Brandenburg. Märkused esitasid ka nende omavalitsuste ühendus (*Lausitzrunde*), kus asuvad LEAGi kaevandusalad, ja Saksamaa pruunsöetööstust esindav ühendus (DEBRIV).

(86) Suur hulk kolmandaid isikuid (19) esitas oma märkused pärast avaliku konsultatsiooni avaldamist. Märkused esitasid kaks abisaajat (LEAG ja RWE), LEAGi aktsionärid (EPH ja PPFI) ja LEAGi kontserni töönõukogu. Äriühingute märkused hõlmasid GPE märkusi, kaheksa kohaliku ettevõtja samasisulisi märkusi ja kahe kohaliku ettevõtja samasisulisi märkusi. Märkused esitasid ka DEBRIV, Euroopa Keskkonnabüroo, Greenpeace ja ClientEarth.

(87) 16. novembril 2022 sai komisjon kaheksalt kohalikult ettevõtjalt samasisulised omaalgatuslikud märkused muudetud RWE meetme kohta.

(88) Mitu kolmandat isikut (12) esitasid oma märkused pärast menetluse laiendamise otsuse avaldamist. Märkused esitasid kaks abisaajat (LEAG ja RWE), kaheksa kohalikku ettevõtjat (samasisulised märkused) ning GPE ja ClientEarth.

(89) Kolmandate isikute esitatud märkused on kokkuvõtlikult jagatud järgmistesse kategooriatesse: i) märkused abi olemasolu kohta (vt punkt 4.1), ii) märkused siseturuga kokkusobivuse õigusliku aluse kohta (vt punkt 4.2) ja iii) märkused abi siseturuga kokkusobivuse kohta (vt punkt 4.3).

(90) Käesolevas otsuses keskendutakse otsuse kohaldamisala puudutavatele kolmandate isikute märkustele.

4.1. **Abi olemasolu**

4.1.1. *RWE*

(91) RWE väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et meede ei kujuta endast riigiabi. RWE väitis, et tegemist on kahju hüvitamisega, kuna sulgemisseadusega rikutakse RWE õigust omandile, ja seega ei anta RWE-le majanduslikku eelist.

(92) RWE arvates on selline sekkumine omandi omamise õigusesse kooskõlas Saksamaa põhiseaduse artikliga 14 (*Grundgesetz*, edaspidi „põhiseadus“) ainult siis, kui riik maksab selle eest piisavat hüvitist. Hüvitise suurus sõltub mõjutatud õiguslike huvide majanduslikust tähtsusest, st kinnisvarapositsioonide ja arestitud varaliste õiguste väärtusest, samuti sekkumisega seotud lisakoormusest. Põhiseaduse artiklis 14 sätestatud kaitse hõlmab i) elektrijaama ja maaomandit ning elektrijaamade ja kaevanduste vastavat kasutatavust elektrienergia tootmiseks ja seega kasumi teenimiseks; ii) õigust rajada ja käitada kogu „pruunsöel põhinevat elektritootmist“ (RWE väitis, et analoogilise juhtumina võiks kasutada tuumaenergia kasutamise järkjärgulist lõpetamist Saksamaal); iii) tagasivõetamatut kaevandusvara, mis on tegevuse lõpetamise kohustuse tõttu täielikult devalveeritud, ning iv) Saksamaa heitkoguste kontrollimise seaduse kohaseid tähtajatuid tegevuslubasid elektrijaamadele ja kaevandustele, mida sulgemisseadus mõjutab.

(93) RWE väitis, et tunnustades pikaajalisi kapitalikohustusi ning personali- ja investeerimiskavasid, mis on vajalikud sedalaadi ja sellise suurusega projektide jaoks, on tal õiguspäraste ootuste tugevdatud ja märkimisväärne põhiseaduslik kaitse. Pruunsöel põhinevale elektritootmisele on omane pikaajaline perspektiiv. See eriti tugev õiguspärase ootuse kaitse suurendab oluliselt RWE omandipositsioonidesse sekkumise intensiivsust.

(94) RWE väitis, et ta on täitnud oma kohustused seoses ELi HKSiga, mis tema arvates reguleerib ammendavalt asjaomaste elektrijaamade CO_2 heite vähendamist. Sellegipoolest nõuab sulgemisseaduse kohane tegevuse lõpetamise kohustus RWE elektrijaamadelt täiendava panuse andmist kliimakaitsesse, mis toob kaasa erakordse koormuse (*Sonderopfer*), mida tuleb hüvitise maksmisel arvesse võtta.

(95) Lisaks väitis RWE, et Saksamaa tegutses ettevõtjatega 2021. aasta lepingu sõlmimisel turumajandusliku ettevõtjana. Saksamaa pidi eelnevalt hindama, kas lepinguga tagatud söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise lahendust eelistatakse puhtalt regulatiivsele lahendusele või kas see on vähemalt samaväärne regulatiivse lahendusega, mille põhiseaduslikku vormi või jõustatavust tuli samuti eelnevalt hinnata. RWE väidab, et Saksamaa tegutses selles kontekstis ratsionaalselt, sõlmides lepingu, mis annab talle selles sätestatud õigused ja vabastab ta samal ajal õiguskindlalt kohustusest maksta hüvitist, mida ta muidu oleks olnud sunnitud riigi või rahvusvahelise õiguse alusel maksma. RWE leiab seetõttu, et riigiabi element puudub.

(96) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta väitis RWE veel kord, et meede ei kujuta endast riigiabi. Ta leiab, et hüvitise kogusumma on RWE kantud kahju kogusummast väiksem ja seetõttu RWE-le eelist ei anta.

4.1.2. *LEAG*

(97) LEAG väljendas menetluse algatamise otsuse ja avaliku konsultatsiooni kohta esitatud märkustes kahtlust, kas meede on käsitatav riigiabina Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Täpsemalt leiab LEAG, et meede ei anna talle majanduslikku eelist, kuna hüvitis on väiksem kui sulgemisseaduse põhjustatud rahaline kahju. Kui Saksamaa ametiasutused ei oleks andnud piisavat hüvitist, oleks ettevõtjal olnud õigus nõuda kahju hüvitamist, kuna ta leiab, et sulgemisseadusega rikutakse tema õigust omandile, mis tal on põhiseaduse artikli 14 lõike 1 teise lause ja Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 1 ning energiaharta lepingu artikli 13 alusel. LEAGi arvates tühistatakse tema vara kasutatavus täielikult, mis kujutab endast tema õiguste eriti ränka riivet, ning seetõttu kohaldatakse sisu ja piiranguid käsitlevate tingimuste suhtes kõrgendatud proportsionaalsusnõudeid.

(98) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis LEAG, et seadusega ettenähtud söe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine pärast seda, kui käitajad olid teinud määravad investeerimisotsused elektrijaamade ehitamiseks ja pealmaakaevanduste arendamiseks, kahjustab pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajate õiguspäraseid ootusi, mis kajastusid ka pealmaakaevandustega seotud heakskiidetud pruunsöekavades. Seega väitis LEAG, et kaevandamise ja pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitamiste jätkamiseks on olemas õiguspärane ootus.

(99) Peale selle väitis LEAG oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et pruunsöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks antud üleminekuperiood on käesoleval juhul ebapiisav. Tema arvates ei ole sulgemisseaduses sätestatud pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade järkjärguline ennetähtaegne sulgemine iseenesest asjakohane, et hajutada põhiseadusest tulenevaid probleeme. Seetõttu peab Saksamaa maksma rahalist hüvitist, et saavutada mõjutatud kinnisvarapositsioonide puhul õiguste riive proportsionaalsus. LEAG väidab, et rahaline hüvitis peab asetama pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ja pealmaakaevanduste käitajad vähemalt samasse olukorda, milles nad oleksid olnud siis, kui neile oleks antud asjakohaste standardite kohaselt mõõdetud üleminekuperiood. LEAGi sõnul tuleb pealmaakaevanduse hüvitamise asjakohases standardis võtta arvesse tootmismahtu, mis on vajalik selleks, et võimaldada pealmaakaevandusse tehtud ja veel tehtavate investeeringute (sh taastamiskulud) amortiseerimist ja asjakohase kasumi teenimist ning samal ajal viia pealmaakaevandus asjakohasesse lõppseisundisse, mis on kinnitatud lõpliku kohtuotsusega (vajalik jääktootmismaht). Selleks vajalik aeg põhineb seega tehniliselt võimalikul kaevandamismääral ja pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade kütusevajadusel. Pruunsöeküttel töötava elektrijaama puhul peab see olema tulu, mis on vajalik, et võimaldada ehitus- ja ümberehituskulud amortiseerida ning teenida asjakohast kasumit. Pruunsöeküttel töötav elektrijaam saab tulu teenida ainult siis, kui ta saab seotud pealmaakaevandusest kütust. Vajaliku üleminekuperioodi ammendumine eeldab seega, et varusid tagav pealmaakaevandus saab veel vastava perioodi jooksul majanduslikult toimida, sealhulgas ka kaevandustes keskkonna parandamisega seotud kulude katmiseks. Hüvitise summa peab seega olema vähemalt selline, mida oleks üleminekuperioodil võinud teenida.

(100) Veel väitis LEAG, et lisakulud on söe kasutamise kohustuslikust ennetähtaegsest järkjärgulisest lõpetamisest tulenev kahju, kuna kulud on otseselt põhjustatud sundvõõrandamisest (või sundvõõrandamisega samaväärsest sekkumisest). Tema arvates on selline kahju varaline kahju, mis ei too kaasa õiguste või majandusliku sisu kaotamist, vaid kujutab endast erakordset koormust (*Sonderopfer*), näiteks väärtuse vähenemise tõttu.

(101) Avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse kohta esitatud märkustes kordas LEAG oma seisukohta, et meede ei kujuta endast riigiabi.

(102) LEAGi emaettevõtjad EPH ja PPFI esitasid samuti menetluse algatamise otsuse kohta märkusi, milles nad nõustusid, et meede ei saa kvalifitseeruda riigiabiks, kuna see pakub pelgalt hüvitist õiguste, vara ja ärivõimaluste kaotamise eest. Eelkõige leiavad EPH ja PPFI, et kui Saksamaa ei oleks hüvitist maksnud, oleks ettevõtjatele hüvitatud sulgemine igal juhul energiaharta lepingu alusel.

4.1.3. *Ettevõtjad*

(103) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta leidis GPE, et hüvitis kujutab endast riigiabi, ja avaldas kahetsust, et eelise ja valikulisuse tingimusi hinnati üheskoos ühe tingimusena.

(104) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitsid kaheksa kohalikku ettevõtjat, et hüvitis kujutab endast riigiabi. Ettevõtjate väitel läheb hüvitis pelgalt kahju hüvitamisest kaugemale ja annab seega RWE-le valikulise eelise. Ettevõtjad möönavad, et põhiseaduse kohaselt on kahju hüvitamine põhimõtteliselt võimalik, kuid seda tehakse ainult erandlikel asjaoludel, kui tegemist on erakordse koormusega (*Sonderopfer*). Nad väidavad, et õigus kaitsele regulatiivsete muudatuste eest ei teki enne, kui kõik investeeringud on täielikult amortiseeritud ([52]). Nad osutavad Saksamaa parlamendi teadusteenistuse (*Wissenschaftlicher Dienst*) 2018. aastal avaldatud õiguslikule dokumendile, milles jõutakse tuumaelektrijaamade sulgemist käsitleva konstitutsioonikohtu otsuse põhjal järeldusele, et Saksamaa õiguse kohaselt peaks põhimõtteliselt olema võimalik vanemaid, juba amortiseeritud rajatisi sulgeda ilma hüvitiseta ([53]). Nende sõnul alustas RWE 16st üksusest 13 tegevust enne 1976. aastat ja seega peaksid need olema praeguseks amortiseeritud.

([52]) Standige Rechtsprechung des Bundesverfassungsgerichts (BVerfG), siehe nur das Urteil zum Atomausstieg BverfGE 143, 246ff., zuvor schon BverfGE 58, 137 ff.; BverfGE 100, 226 ff; s. auch BverfG NVwZ 2012, 429 (430 f.); BGH NVwZ 2010, 1444 (1447).

([53]) Ausarbeitung, Wissenschaftliche Dienste, Deutscher Bundestag (WD 3 – 3000 – 360/18); Stilllegung von Kraftwerken, Kurzinformation, Wissenschaftliche Dienste, Deutscher Bundestag (WD 3 – 3000 – 360/19).

(105) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta olid kaks kohalikku ettevõtjat ühel meelel, et hüvitis kujutab endast riigiabi, mis läheb kahju hüvitamisest kaugemale ja annab seega RWE-le valikulise eelise. Nad märgivad, et põhiseaduse artiklis 14 sätestatud õigus omandile ei kaitse tulevasi tulu- või kasumiväljavaateid. Kuigi nad möönavad, et põhiseadus kaitseb ka vara kasutamise piiramist ja seda kohaldatakse elektritootmisrajatiste suhtes, ei kehti see kaevandustegevuse suhtes. Nad selgitavad, et luba (*Hauptbetriebspläne*) antakse tavaliselt ainult kaheks kuni kolmeks aastaks ja seega kaevanduste puhul ei ole vara kasutusaeg pikem kui selle loa kehtivusaeg. Samuti väidavad nad, et arutelud söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise üle on kestnud juba mõnda aega ja et ettevõtjad ei saanud seetõttu eeldada, et soodne õiguslik olukord jääb püsima. Samuti selgitavad nad, et ettevõtjale, kelle vara kasutamine on piiratud, annavad õiguse saada hüvitist ainult erakordne koormus (*Sonderopfer*) või raskused (*Härtefall*). Pikad üleminekuperioodid, võimalus minna üle teise põlvkonna kütusele ja asjaolu, et paljud rajatised on amortiseeritud, viivad olukorrani, kus selliseid raskusi ei teki.

4.1.4. *Liidud/vabaühendused*

(106) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta leidis ClientEarth, et hüvitis kujutab endast riigiabi. Tema arvates antakse RWE-le valikuline eelis, kuna on ebatõenäoline, et liikmesriigi kohus mõistaks välja hüvitise, mis vastab summadele, mida Saksamaa ametiasutused RWE-le lubasid. Kahju hüvitamine Saksamaa põhiseaduse alusel oleks vastuvõetav ainult juhul, kui riigi sekkumine põhjustaks erakordse koormuse. Põhiseaduse artikkel 14 ei hõlma i) heitekontrolli seaduse (*Bundesimmissionsschutzgesetz*) või kaevandamisseaduse (*Bundesberggesetz*) kohaste lubade muutmist, tühistamist või kehtivuse lõppemist; ([54]) ii) täielikult amortiseeritud investeeringuid; ([55]) iii) kasutamata jäänud müügivõimalusi ja saamata jäänud tulu ega muid plaane, mis põhinevad ootusel, et soodne õiguslik olukord jääb muutumatuks ([56]). Lisaks väidab ClientEarth, et uute eeskirjade negatiivset mõju varade väärtusele ei saa hüvitada pärast investeeringute amortiseerimist, ([57]) ning lisab, et pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad peaksid väitma, et neil oli õiguspärane ootus jätkata oma tegevust ja et nad kannatavad söe kasutamise seadusliku järkjärgulise lõpetamise tagajärjel erakordseid põhjendamatuid majanduslikke raskusi. ClientEarth viitab Saksamaa parlamendi teadusteenistuse dokumendile ja keskkonnaministeeriumi tellitud uuringule, ([58]) milles esitatakse täiendavad üksikasjad hüvitiste õigusraamistiku kohta seoses söe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega.

(107) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis DEBRIV, et meede ei anna asjaomastele pruunsöeettevõtjatele eelist. Vastupidi, kui pruunsöeettevõtjatele ei oleks antud sulgemisseaduse või 2021. aasta lepingu alusel piisavat hüvitist, oleksid nad saanud nõuda hüvitist Saksamaa põhiseaduse, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ja energiaharta lepingu alusel. Hüvitisnõuded saamata jäänud tulu ning kulude, kahjude, lisakulude ja majandusliku kahju eest, mis on põhjustatud pruunsöe kasutamise järkjärgulisest lõpetamisest, on antava hüvitisega vähemalt võrdsed või sellest isegi oluliselt suuremad.

4.1.5. *Saksamaa liidumaad*

(108) Kolm Saksamaa liidumaad (Brandenburg, Saksimaa ja Nordrhein-Westfalen) esitasid pärast menetluse algatamise otsust märkusi. Käesolevas otsuses ei käsitleta üksikasjalikult üksnes LEAGi meetmega seotud märkusi, kuna LEAGi meede ei kuulu käesoleva otsuse kohaldamisalasse (vt põhjendused (13) ja (14)).

([54]) Vgl. Urteil des Bundesverfassungsgerichts vom 6.12.2016, 1 BvR 2821/11, 1 BvR 321/12, 1 BvR 1456/23, Rn. 231 für atomrechtliche Genehmigungen.

([55]) Vgl. m.w.N. Klinskim, S. 4. Jedoch können haushaltsrechtliche Gründe (dazu unter 2) auch bei der verfassungsrechtlichen Betrachtung in Einzelfällen und in der Zusammenschau mit anderen Gründen eine Reduzierung der Entschädigung, z.B. für einen Ausgleich unter dem Verkehrswert, begründen, m.w.N. Schomerus/Franßen, S. 317f.

([56]) Urteil des Bundesverfassungsgerichts vom 6.12.2016, 1 BvR 2821/11, 1 BvR 321/12, 1 BvR 1456/23, Rn. 270; Jarass, väljaandes: Jarass/Pieroth, GG, 15. Auflage 2018, Art. 14 Rn. 19.

([57]) BVerwG NVwZ 2009, S. 1443.

([58]) Schomerus/Franßen: Klimaschutz und die rechtliche Zulässigkeit der Stilllegung von Braun- und Steinkohlekraftwerken. 13.12.2018, https://www.bet-energie.de/fileadmin/redaktion/PDF/Studien_und_Gutachten/Gutachten_Folgekosten/Gutachten_Folgekosten_Braunkohleausstieg_Abschlussbericht.pdf.

(109) Nordrhein-Westfalen teatas, et RWE pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise praegune tähtaeg on palju varasem sellest, mis oli ettevõtte jaoks ette nähtud tema elektrijaamade lõplike tegevuslubade alusel. See kohustuslik käitamiskeeld, mis hakkab kehtima hiljemalt 2038. aastal (või 2035. aastal, kui kasutatakse varase sulgemise võimalust), kujutab endast sekkumist RWE juhtimisse. Nordrhein-Westfaleni väitel oleks RWE-l kindlasti võimalik sellised sekkumised tema äritegevusse ja tema ärivara devalveerimine konstitutsioonikohtu menetluses vaidlustada, viidates põhiseadusega tagatud omandi kaitsele.

4.2. **Siseturuga kokkusobivuse õiguslik alus**

4.2.1. *RWE*

(110) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes leiab RWE, et CEEAG ei ole kohaldatav kahel põhjusel. Esiteks viitab RWE oma märkustele menetluse algatamise otsuse kohta, milles RWE väitis, et meede ei kujuta endast riigiabi (vt põhjendus (92) jj). Võttes arvesse asjaolu, et CEEAGs kirjeldatakse kriteeriume, mida komisjon kasutab riigiabiks peetavate meetmete siseturuga kokkusobivuse kontrollimiseks, ei ole CEEAG jõustumine hüvitise hindamise seisukohast oluline.

(111) Teiseks väidab RWE, et CEEAG ei ole oma ajalise kohaldamisala tõttu kohaldatav. Vastavalt CEEAG punktile 466 kavatseb komisjon kohaldada suuniseid kogu teatatava abi suhtes, mida antakse või kavatsetakse anda alates 27. jaanuarist 2022, kuid puudub sõnaselge säte selle kohta, kas ja millal tuleks CEEAGd kohaldada ka abi suhtes, millest on enne seda kuupäeva juba teatatud. RWE märgib, et meetmest teatati enne 27. jaanuari 2022, mistõttu CEEAG ei ole kohaldatav. RWE leiab, et meedet rakendati juba 2020. aastal, kui sulgemisseaduse jõustumisega algas RWE jaoks sulgemisperiood. Esimesed iga-aastased maksetähtajad pidid olema 2020. aasta detsembris ja 2021. aasta detsembris, kuid need maksed on peatatud kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud kohustusega mitte rakendada kavatsetud meetmeid. Seetõttu on RWE seisukohal, et väidetavat abi anti enne 27. jaanuari 2022 ja et täideti kohustust mitte rakendada kavatsetud meetmeid.

(112) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta väitis RWE, et isegi kui meede liigitatakse riigiabiks, oleks see siiski ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobiv, olenemata sellest, kas CEEAGd kohaldatakse või mitte. RWE väitis, et CEEAG ei ole meetme suhtes kohaldatav, ja märkis, et CEEAG võeti vastu alles pärast menetluse algatamise otsuse vastuvõtmist.

4.2.2. *LEAG*

(113) LEAG möönis pärast avalikku konsultatsiooni esitatud märkustes, et kuigi CEEAG võib olla tagasiulatuvalt kohaldatav, ei ole selle kohaldamine põhjendatud. CEEAG kohase hindamisega kaasnevad tõsised miinused ja see seab kahtluse alla menetluse kiire lõpuleviimise.

(114) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta märkis LEAG taas, et CEEAG ei ole kohaldatav, kuna vastavalt CEEAG punktile 466 kohaldatakse seda ainult alates 27. jaanuarist 2022 antud abi suhtes. Isegi kui meedet käsitatakse abina, oleks seda igal juhul antud enne 27. jaanuari 2022, sest sulgemisseadus ja 2021. aasta leping jõustusid enne CEEAG vastuvõtmist. LEAG väitis lisaks, et isegi kui meede oleks käsitatav riigiabina ja kui seda hinnataks CEEAG alusel, oleks see kokkusobiv CEEAG jaotisega 4.12.

(115) LEAG viitab ka kohtupraktikale, milles eristatakse abi andmise ja maksmise hetke ([59]). LEAG väidab, et kui hüvitist ei ole tegelikult makstud, mille käesoleval juhul peab komisjon samuti heaks kiitma vastavalt sulgemisseaduse artiklile 10, ei ole ka riigiabi menetluse määruse artikli 3 kohast rakendamiskeeldu rikutud. Rakendamiskeelu sõnastus toetab sellist vahetegemist hüvitisnõude loomise ja tegeliku väljamaksmise vahel, sest vastavalt kõnealuse määruse artiklile 3 ei tohi abi kehtestada enne, kui komisjon on teinud või kui loetakse, et ta on teinud abi lubava otsuse.

([59]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. märts 2013, Magdeburger Mühlenwerke GmbH *vs.* Finanzamt Magdeburg, C-129/12, ECLI:EU:C:2013:200, punkt 40.

(116) LEAGi aktsionärid (EPH ja PPFI) väljendasid oma märkustes avaliku konsultatsiooni kohta arvamust, et CEEAG ei ole kohaldatav, sest hüvitis ei ole riigiabi. Isegi kui tegemist oleks riigiabiga, anti seda enne CEEAG jõustumist, sest asjakohaseks sündmuseks on sulgemisseaduse jõustumine (august 2020) või 2021. aasta lepingu allkirjastamine (veebruar 2021). Isegi kui CEEAG oleks kohaldatav, oleks meede igal juhul siseturuga kokkusobiv, kuna CEEAG jaotiste 3 ja 4.12 kõik tingimused on täidetud.

(117) LEAGi kontserni töönõukogu (*Konzernbetriebsrat*) väitis oma märkustes avaliku konsultatsiooni kohta, et CEEAG ei ole käesoleval juhul kohaldatav.

4.2.3. *Ettevõtjad*

(118) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis GPE, et ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kasutamine hindamise õigusliku alusena on küsitav, kuna see säte on suunatud abi andmisele teatava majandustegevuse või teatavate majanduspiirkondade arengu soodustamiseks. Käesoleval juhul ei ole aga tegemist majandustegevuse/majanduspiirkonna arenguga, vaid pigem majandustegevuse lõpetamisega. ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c väidetava ebasobivuse täiendavaks näitlikustamiseks viitas GPE nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsusele konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise kohta, ([60]) milles kasutati õigusliku alusena ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti e. GPE märkis lisaks, et ainuüksi asjaolu, et eelmised energia- ja keskkonnaabi suunised ([61]) ei sisalda sätteid sulgemisabi kohta, ei tähenda, et ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt c on sellise meetme jaoks tingimata ja automaatselt õige õiguslik alus.

(119) GPE osutas pärast avalikku konsultatsiooni esitatud märkustes CEEAG punktile 466 ja märkis, et RWE-le ja LEAGile määrati hüvitise vormis abi 2020. aastal sulgemisseaduse vastuvõtmise ajal ja hiljemalt Saksamaa ja RWE vahelise 2021. aasta lepingu allkirjastamise ajal (veebruar 2021) ning seega ei ole CEEAG kohaldatav. GPE viitab sel eesmärgil *Magdeburgi* kohtupraktikale, ([62]) mille kohaselt on abi antud siis, kui on tekkinud seaduslik õigus seda saada. Seetõttu leidis GPE, et kuna CEEAG võeti vastu pärast seda, kui abi väidetavalt anti, tuleks hindamine läbi viia otse aluslepingu alusel.

(120) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas GPE põhjenduses (120) kokkuvõtlikult esitatud seisukohti ja lisas, et asjaolu, et muutmislepinguga tehti mõned muudatused, ei muuda meetme põhielemente ning meedet tuleks hinnata otse aluslepingu alusel.

(121) Kaheksa kohalikku ettevõtjat väitsid avaliku konsultatsiooni kohta esitatud märkustes, et CEEAG kinnitab abi ebaseaduslikkust ja on aluseks nende ettevõtjate poolt pärast menetluse algatamise otsust esitatud kriitikale.

(122) Kaks kohalikku ettevõtjat väitsid avaliku konsultatsiooni kohta esitatud märkustes, et CEEAG on kohaldatav. Nad viitavad CEEAG punktile 466 ja 2021. aasta lepingus sätestatud kavatsetud meetmete rakendamiskeelule ning märgivad, et kuna käesoleval juhul ei ole hüvitist veel makstud, sest see sõltub õiguslikult komisjoni heakskiidust, on CEEAG kohaldamisala CEEAG punkti 466 tähenduses kohaldatav.

([60]) Nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsus 2010/787/EL konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise soodustamiseks antava riigiabi kohta (ELT L 336, 21.12.2010, lk 24).

([61]) Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“ (ELT C 200, 28.6.2014, lk 1).

([62]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. märts 2013, Magdeburger Mühlenwerke GmbH *vs.* Finanzamt Magdeburg, C-129/12, ECLI:EU:C:2013:200.

4.2.4. *Liidud/vabaühendused*

(123) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis DEBRIV, et isegi kui meede kujutab endast riigiabi (*quod non*, vt põhjendus (108)), ei ole CEEAG kohaldatav, sest seda kohaldatakse ainult alates 27. jaanuarist 2022 antud abi suhtes. Kui eeldada, et käesoleval juhul on tegemist abiga, oleks seda igal juhul antud enne 27. jaanuari 2022, sest sulgemisseadus jõustus juba 14. augustil 2020 ja 2021. aasta leping allkirjastati 10. veebruaril 2021. Kohtupraktika ([63]) kohaselt on abi andmise ainus asjakohane ajahetk see, mil abisaaja saab kohaldatava riikliku õiguse alusel seadusliku õiguse abile, nii et abi anti juba siis, kui see õigus tekkis. Isegi kui komisjon leiaks, et CEEAG on kohaldatav, oleks meede igal juhul siseturuga kokkusobiv ja seda tuleks hinnata jaotise 4.12.1 alusel, kuna meede puudutab kasumliku söekasutuse lõpetamist ning RWE ega LEAG ei ole raskustes olevad ettevõtjad raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat riigiabi käsitlevate komisjoni suuniste ([64]) tähenduses. CEEAG punkt 425 hõlmab täielikult nii saamata jäänud tulu kui ka täiendavat ja majanduslikku kahju ning seega kuuluvad hüvitise elemendid käesoleval juhul CEEAG kohaldamisalasse.

(124) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis ClientEarth, et sulgemisseadusega ette nähtud abi oli juba antud 2021. aasta lepingu allkirjastamisega. Kuigi leping sisaldab klauslit, milles viidatakse komisjoni heakskiidule, ei sõltu selle lepingu õiguslik kehtivus tehniliselt riigiabi heakskiitmisest ja seega annab see kooskõlas kohtupraktikaga RWE-le õiguse saada hüvitist ([65]). Muutmisleping seda õigust ei muuda. Kuna CEEAG ei ole eespool põhjenduses (124) esitatud põhjustel kohaldatav, on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt c ainus võimalik õiguslik alus siseturuga kokkusobivuse tagamiseks. Kõnealune säte lubab siiski ainult selliseid abimeetmeid, mis on suunatud majandustegevuse arengule, ja meede ei vasta sellele kriteeriumile, kuna see on suunatud tegevuse lõpetamisele. Ainus majandustegevus, mida meetmega toetatakse (kui üldse), on üleminek söel põhinevalt elektritootmiselt taastuvatele energiaallikatele, kuid selliste meetmete puhul on riikliku toetuse kokkusobivuse hindamiseks olemas muud erieeskirjad, mida käesoleval juhul ei ole järgitud. ClientEarth märkis veel, et teine võimalus oleks kasutada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti e, mis näeb ette, et nõukogu võib võtta vastu eeskirjad sellise muud liiki abil kokkusobivuse kohta, mida komisjoni ettepaneku põhjal võib kindlaks määrata nõukogu otsusega.

(125) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas ClientEarth, et CEEAG ei ole kohaldatav. Tema arvates tähendab viide kohtuotsusele Freistaat Sachsen, ([66]) millega põhjendatakse CEEAG kohaldatavust, selle kohtuotsuse väärat tõlgendamist. Kõnealuse kohtuotsuse punkti 44 kohaselt tuleb liidu õiguse materiaalõiguse norme tõlgendada nii, et need on enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes kohaldatavad üksnes siis, kui selline võimalus tuleneb selgelt nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest. Käesoleval juhul otsustasid Saksamaa ametiasutused hüvitada RWE-le pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemise, olles täiesti teadlikud, et komisjoni suunised seda liiki abi kokkusobivuse kohta puuduvad. Seega teadis Saksamaa RWE-le hüvitise määramise ajal, et kõnealuse sekkumise hindamine toimub otse aluslepingu alusel. ClientEarth väidab nimetatud kohtuotsuse punktile 46 viidates ka, et tuleb eristada mõisteid „rakendamine“ ja „abi andmine“. Euroopa Kohus leidis kõnealuse kohtuotsuse punktis 49, et riigiabi menetluse määruse artikli 4 lõige 1, mille kohaselt komisjon vaatab teatise läbi niipea, kui on selle kätte saanud, näeb nimetatud kontrollimise käigus sellele institutsioonile ette üksnes erilise järelevalvekohustuse ega kujuta seega endast teatatud abikava siseturuga kokkusobivuse hindamiskriteeriumi *ratione temporis* rakendusnormi.

([63]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. märts 2013, Magdeburger Mühlenwerke GmbH *vs.* Finanzamt Magdeburg, C-129/12, ECLI:EU:C:2013:200, punkt 40.

([64]) Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

([65]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. märts 2013, Magdeburger Mühlenwerke GmbH *vs.* Finanzamt Magdeburg, C-129/12, ECLI:EU:C:2013:200, punkt 41.

([66]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 11. detsember 2008, komisjon *vs.* Freistaat Sachsen, C-334/07 P, ECLI:EU:C:2008:709.

(126) Greenpeace väitis oma märkustes avaliku konsultatsiooni kohta, et CEEAG ei ole meetme suhtes kohaldatav CEEAG punkti 466 tõttu, kuna sulgemisseadus jõustus juba 21. detsembril 2020, ja seega tuleb hindamine läbi viia otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 alusel. Tema arvates võib abi kuuluda CEEAG jaotise 4.12.1 kohaldamisalasse, kuid see ei ole vajalik, asjakohane ega proportsionaalne. CEEAG jaotis 4.12.2 ei ole kohaldatav, kuna kogu söekomisjoni menetlus ja sulgemisseaduse seletuskiri räägivad sellise kohaldatavuse vastu.

4.3. **Abi kokkusobivus siseturuga**

4.3.1. *Majandustegevuse areng*

4.3.1.1. RWE

(127) RWE väitis, et meede soodustab olulisel määral majandustegevuse arengut ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

(128) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta viitas RWE komisjoni otsusele kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta Saksamaal ([67]) ja märkis, et sama argumentatsioon kehtib ka pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta ja isegi suuremal määral, kuna pruunsöe kasutamise kiirendatud järkjärgulise lõpetamise mõju keskkonnale on veelgi suurem. Ühelt poolt on pruunsöel põhineva elektritootmise CO_2 eriheide suurem kui kivisöel põhineva elektritootmise puhul. Teisalt on pruunsöel põhineva elektritootmise elektrikulud madalamad, nii et taastuvenergiajaamade täiendav laiendamine ilma valitsuse lisameetmeteta oleks viimane, mis pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad turult välja tõrjub. Lisaks sellele välistab Saksamaa kohustus säästetud CO_2 heitkoguse ühikud tühistada (vt põhjendus (19)) võimaluse suunata heitkogused teistesse sektoritesse või teistesse liikmesriikidesse, mis tugevdab veelgi Saksamaal kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise tulemuslikkust.

(129) Peale selle väitis RWE, et meede tagab prognoositavuse ja õiguskindluse ning edendab seega mitte ainult pruunsöel põhineva elektritootmise majandustegevust, vaid kogu energeetikasektorit, kuna kõik turuosalised vajavad oma tulevaste investeerimisotsuste tegemiseks pruunsöe kasutamise lõpetamise usaldusväärsust. See kehtib nii pruunsöest elektrit tootvate ettevõtete kohta, kes peavad pikemas perspektiivis muutma oma pealmaakaevanduste planeerimist, kui ka nende turuosaliste kohta, kes soovivad kasutada tekkivat võimsuslünka võimalusena teha uusi investeeringuid, sest ka nemad kannaksid tarbetuid investeerimisriske ja võimalik, et hoiduksid investeeringutest, kui üksnes seadusega ettenähtud sulgemiskava jõustatavus jääks kohtuvaidluste tõttu aastateks küsitavaks. Sellise ebakindlusega kaasneksid riskid ka energeetikasektori väärtusahela muudes etappides, näiteks saaks ka usaldusväärne võrguplaneerimine kahjustada, kui sulgemisgraafik jääb ebakindlaks.

(130) Lisaks sellele märkis RWE, et Saksamaa arvestas sulgemisgraafiku kavandamisel varustuskindlusega, kuna ta koordineeris üldise varustussüsteemi puhul käitajatega ja kindlustas selle lepinguga, pakkudes seega usaldusväärseid investeerimisstiimuleid tootmisvõimsuste lisamiseks. Seega aitab meede kiirendada energiasüsteemi ümberkujundamist, tagades samal ajal varustuskindluse.

(131) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes viitas RWE oma märkustele, mille ta esitas pärast menetluse algatamise otsust ja mis on kokkuvõtlikult esitatud eespool põhjendustes (129)–(131), ning väitis, et RWE meede on kooskõlas CEEAG punktiga 426. Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas RWE, et muudetud RWE meede aitab oluliselt kaasa energeetikasektori kiirendatud dekarboniseerimisele ja ümberkujundamisele ning soodustab seega majandustegevuse arengut kooskõlas CEEAG punktiga 426.

4.3.1.2. LEAG

(132) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes teatas LEAG, et pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine hõlbustab muul tehnoloogial, eelkõige taastuvatel energiaallikatel põhineva täiendava elektritootmisvõimsuse arendamist. Lisaks sellele avaldab meede LEAGi arvates positiivset mõju keskkonnale ja tagab prognoositavuse seoses pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ennetähtaegse sulgemisega.

([67]) Otsus kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta Saksamaal, põhjendused 100–109.

4.3.1.3. Ettevõtjad

(133) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis GPE, et abi ei saa käsitada majandustegevuse toetamisena, kuna tegemist ei ole majandustegevuse/majanduspiirkonna arenguga, vaid pigem majandustegevuse lõpetamisega. Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes märkis GPE, et ei ole selge, millist majandustegevust hüvitisega soodustatakse. Kui hüvitise eesmärk on hüvitada söeküttel töötava elektrijaama ettenähtust varasema sulgemise kulud, siis on küsitav, mil määral saab tegevuse lõpetamist käsitada majandustegevuse soodustamisena. Lisaks sellele märkis GPE, et kui hüvitis ei ole tegelikult seotud elektrijaama sulgemise kuludega ja seda kasutatakse investeeringuteks taastuvenergia tootmisesse, tuleks riigi toetuse kokkusobivust hinnata taastuvenergia tootmise suhtes kohaldatavate sätete alusel. Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas GPE oma seisukohta, et abi ei saa käsitada majandustegevuse toetamisena.

4.3.1.4. Liidud/vabaühendused

(134) ClientEarth väljendas oma märkustes menetluse algatamise otsuse, avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse kohta kahtlust, kas majandustegevuse varaseks lõpetamiseks antav abi vastab ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c sätestatud tingimusele, mille kohaselt peab abi eesmärk olema majandustegevuse arendamine, sest tegevuse lõpetamiseks antava abi otsene eesmärk on tegevuse lõpetamine, isegi kui see võib kaudselt kaasa tuua uue tegevuse arengu.

(135) Euroopa Keskkonnabüroo väitis pärast avalikku konsultatsiooni esitatud märkustes, et Saksamaa valitsus ei ole kindlaks määranud majandustegevust, mida abi tulemusel soodustatakse.

4.3.2. *Ergutav mõju*

4.3.2.1. RWE

(136) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis RWE, et meetmel on ergutav mõju. Riigi sekkumise või Saksamaa valitsusega sõlmitud lepingulise kokkuleppe puudumisel oleks RWE jätkanud pruunsöest elektrienergia tootmist praegu lubatust palju suuremas mahus, et saavutada täiendavaid kasumimarginaale ja säilitada esialgne pealmaakaevandamise kava. Ilma sulgemisseaduses sätestatud ja 2021. aasta lepingus kokkulepitud hüvitiseta ei oleks RWE pruunsöel põhineva elektritootmise varase lõpetamisega nõustunud. RWE oleks asjaomase seadusjärgse sulgemise kohtus vaidlustanud.

(137) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes kordas RWE neid argumente ja väitis, et meede on kooskõlas CEEAG punktiga 427. RWE on seisukohal, et hüvitis on palju väiksem kui kogu kahju, mille ennetähtaegne sulgemine talle saamata jäänud tulu ja lisakulude tõttu põhjustab võrreldes vastupidise stsenaariumiga. Võrreldes vastupidise stsenaariumiga, kus pruunsöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist ei toimu, ei vabastata RWEd mis tahes koormusest seoses tegevusega, mida RWE oleks pidanud niikuinii teostama, ega hüvitata RWE tavapärast äririski. Vastupidi, riigi sekkumisega tekitatud kahju eest on ette nähtud vaid osaline hüvitis.

(138) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas RWE, et ta ei oleks alates 2020. aastast ühtegi pruunsöeküttel töötavat elektrijaama ennetähtaegselt sulgenud ja ei sulgeks ka edaspidi ühtegi elektrijaama ennetähtaegselt, kui ei oleks olemas lepingulist kokkulepet ja õiguslikku korraldust pruunsöel põhineva elektritootmise täielikuks ennetähtaegseks lõpetamiseks hüvitise eest. RWE arvates näitab turu areng, et pruunsöel põhinev elektritootmine on RWE jaoks kasumlik. Madalate muutuvkulude, pikaajaliste kõrgete gaasihindade ja Saksamaal tuumaenergiast loobumise tõttu on pruunsöel põhinev elektritootmine kõige konkurentsivõimelisem tehnoloogia. See kehtib eelkõige olemasolevate rajatiste jätkuva käitamise kohta, sest pealmaakaevanduste ja elektrijaamade puhul juba kantud investeerimiskulusid silmas pidades ei ole need kulud tegevusega seotud otsuse tegemisel olulised.

4.3.2.2. LEAG

(139) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis LEAG, et meetmel on ergutav mõju, kuna see sunnib teda muutma oma majanduskäitumist nii, et ta sulgeb elektrijaamad algselt kavandatust varem ning korrapärasemal ja prognoositavamal viisil.

4.3.2.3. Ettevõtjad

(140) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes leidis GPE, et teatavate söeküttel töötavate elektrijaamade sulgemine oli ette nähtud juba enne meetme kehtestamist, mis muudab ergutava mõju küsimuse eriti oluliseks. Pärast menetluse laiendamise otsuse vastuvõtmist esitatud märkustes leiab GPE, et pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitamise rahalised takistused (st ainuüksi HKSi hindade tõus) oleksid sundinud RWEd sulgema elektrijaamad ettenähtust varem, võimalik, et enne 2030. aastat. GPE leidis, et sellisel juhul ei avalda hüvitis ergutavat mõju.

(141) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse ja avaliku konsultatsiooni kohta leidsid kaks kohalikku ettevõtjat, et meede ei motiveeri RWEd muutma oma käitumist viisil, mis parandaks keskkonnakaitset. Vastupidi, ettevõtjad väidavad, et maksel on soovitule vastupidine mõju, sest pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad jätkavad hüvitise maksmise tulemusel tööd. Ettevõtjad väidavad, et ilma hüvitismakseteta oleksid elektrijaamad juba ammu võrgust välja lülitatud ([68]).

4.3.2.4. Liidud/vabaühendused

(142) DEBRIV väitis oma märkustes avaliku konsultatsiooni kohta, et meetmel on ergutav mõju kooskõlas CEEAG punktiga 427. Varade kasutusiga, mida kasutati ka saamata jäänud tulu arvutamise mudelis, ulatub tunduvalt kaugemale kui 2038. aasta sulgemiskuupäev, mis on sulgemisseaduses ja 2021. aasta lepingus sätestatud viimane sulgemiskuupäev. Seega on meetmel ergutav mõju CEEAG tähenduses, sest see sunnib asjaomaseid ettevõtjaid sulgema oma elektrijaamu ettenähtust varem ja muudab nende käitumist, mida nad muidu ilma meetmeta ei muudaks.

(143) Greenpeace väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et meetmel puudub ergutav mõju, kuna see ei too kaasa käitumise muutumist.

(144) ClientEarth väitis oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta, et meetmel puudub ergutav mõju, ja viitas menetluse laiendamise otsuse põhjendusele 70, mille kohaselt RWE saamata jäänud tulu minevikus ja lähitulevikus juba ületab hüvitise summat ja seega õigustab RWE-le makstavat hüvitist. Ta leiab, et seetõttu on loogiline, et RWE-le makstakse hüvitist saamata jäänud tuluna juba tekkinud kahju eest ja et seega ei avaldu hüvitise mõju mitte elektrijaamade sulgemise kiirendamises, vaid üksnes teatavate elektrijaamade sulgemiskulude vähendamises RWE jaoks.

(145) Pärast avalikku konsultatsiooni esitatud märkustes vaidlustas Euroopa Keskkonnabüroo asjaolu, et abisaajad ei oleks ilma hüvitiseta oma käitumist muutnud, kuna mõlemad ettevõtjad on juba üle läinud puhtamale energiatootmistehnoloogiale, mida tõendavad ka nende avalikud teated. Erinevaid turustsenaariume arvesse võttes võib eeldada, et pruunsöel töötavad rajatised ja pruunsöekaevandused oleks igal juhul mingil hetkel suletud. Seega oleksid abisaajate äriplaanid pidanud ette nägema mitte ainult kaevanduse avamise ja kasutamisega seotud kulud ja kasumi, vaid ka selle sulgemise ja keskkonna parandamisega seotud kulud ja kasumi.

4.3.3. *Liidu õiguse rikkumine*

4.3.3.1. RWE

(146) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis RWE, et kahju kogusumma arvutamisel ei ole arvesse võetud kulusid, mis tekiksid ka vastupidise stsenaariumi korral. Seetõttu on kolmandate isikute väide, et kaevandamiskulude hüvitamine võib olla vastuolus põhimõttega „saastaja maksab“ (menetluse algatamise otsuse põhjendus 83), alusetu, sest hüvitamisele kuuluvad ainult need täiendavad kaevandamiskulud, mida riigi sekkumiseta ei oleks tekkinud.

([68]) Öko-Institut „Assessment of the planned compensation payments for decommissioning German lignite power plants in the context of current developments“ (Saksamaa pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemiseks kavandatavate hüvitiste hindamine praeguste suundumuste taustal), 29. juuni 2020, lk 30, kättesaadav aadressil https://www.oeko.de/publikationen/p-details/assessment-of-the-planned-compensation-payments-for-decommissioning-german-lignite-power-plants-in-the-context-of-current-developments;
Sandbag – Smarter Climate Policy, „The cash cow has stopped giving: Are Germany's lignite plants now worthless?“, kättesaadav aadressil https://ember-climate.org/insights/research/the-cash-cow-has-stopped-giving/.

4.3.3.2. Ettevõtjad

(147) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis GPE, et hüvitis rikub ELi toimimise lepingu artiklis 191 sätestatud põhimõtet „saastaja maksab“. Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta täpsustas GPE, et hüvitise kindlaksmääramisel arvesse võetud kulusid ja tulusid ei saa Saksamaal kättesaadava teabe või komisjoni otsuses esitatud teabe põhjal kindlaks teha. Ei saa välistada, et need kulud, mida RWE peab rahastama ja mis tulenevad põhimõtte „saastaja maksab“ järgimisest, kaetakse hüvitisega. See on vastuolus põhimõttega „saastaja maksab“ ja seab ohtu võimaluse pidada sellist toetusmeedet ELi toimimise lepingu normidega kooskõlas olevaks. Samuti leidis GPE, et hüvitis on vastuolus ELi kliimakaitsemeetmetega, muutes taksonoomia vähem tõhusaks.

4.3.3.3. Liidud/vabaühendused

(148) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse ja avaliku konsultatsiooni kohta väitis Greenpeace, et kui hüvitis katab ka kaevandamiskulud, rikub meede põhimõtet „saastaja maksab“.

(149) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis ClientEarth, et kaevandustes keskkonna parandamisega seotud kulud peavad vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“ kandma kaevanduste käitajad. Sulgemise eest makstavate hüvitiste vastavus põhimõttele „saastaja maksab“ on omaette küsimus, mida tuleb käsitleda eraldi sellest hüvitise osast, mille eesmärk on hüvitada ettevõtjatele saamata jäänud tulu ja muud kahjud. Igasugune riigi poolt saaste kontrollimisega seotud kulude tasumine vabastab abisaaja kuludest, mida ta peaks tavaliselt kandma ([69]). ClientEarth väitis lisaks, et kaevanduste käitajad on kindlaks määratud ning nad on õiguslikult vastutavad pealmaakaevandustes keskkonna parandamisega seotud kulude eest kogu nende tegevuse vältel ja pärast nende sulgemist.

(150) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis Euroopa Keskkonnabüroo, et hüvitis rikub ELi toimimise lepingu artikli 191 lõikes 2 sätestatud põhimõtet „saastaja maksab“ ja sellest tulenevat keskkonnaseadust. Hüvitises ei võeta arvesse CO_2 heitkoguste hinnatõusu, mis suureneb üha enam tänu ELi uutele 2030. aasta eesmärkidele (mis tulenevad paketist „Eesmärk 55“) ja Pariisi lepingust tulenevatele ELi rahvusvahelistele kohustustele. 2039. aastaks on CO_2 lubatud heitkoguse kulud RWE puhul 19,5 miljardit eurot ja LEAGi puhul 39 miljardit eurot ning seetõttu oleks igasugune kasum võimatu. Seega puudub hüvitisel kindel alus ja see on vastuolus põhimõttega „saastaja maksab“. Euroopa Keskkonnabüroo leidis samuti, et rikutakse põhimõtet „saastaja maksab“, kuna selguse puudumine seoses arvutustega toob kaasa hüvitise maksmise saastajatele, samas kui nende tegevuse negatiivset välismõju ei võeta arvesse. Arvesse ei ole võetud õhusaastest tulenevate kahjude kulusid, mis on reguleeritud tööstusheidete direktiiviga ([70]). ELi parima võimaliku tehnika (PVT) rakendamisel suurte põletusseadmete puhul ületatakse praegu PVTga ettenähtud elavhõbeda ja õhusaaste tasemeid ning kui suurimatelt pruunsöeküttel töötavatelt elektrijaamadelt nõutaks PVT kasutamisega saavutatavate rangemate keskkonnatoime tasemete rakendamist, oleks pruunsöe jätkuva kasutamisega kaasnevat tervisekahjude koormust võimalik tervishoiukulude ja muude õhusaastega seotud kulude arvelt miljardite võrra aastas vähendada. Lisaks väitis Euroopa Keskkonnabüroo, et Saksamaa ametiasutused ei ole täitnud komisjoni rakenduseeskirju 2018/1135 tööstusheidete direktiivi kohase aruandluse kohta (2017. ja 2018. aruandeaasta andmed). Samuti ei ole arvesse võetud veemaksu ja kahjudega seotud kulusid ning maksumaksjad kannavad RWE ja LEAGi pruunsöeäri koormat tervishoiukulude kaudu. Asjaomased Saksamaa liidumaad ei ole veekulusid vastavalt veepoliitika raamdirektiivi ([71]) artiklile 9 kindlaks määranud ja ühegi Saksamaa liidumaa puhul ei ole keskkonnakulusid arvesse võetud.

([69]) Komisjoni 1. detsembri 2004. aasta otsus riigiabi nr C 39/2004 kohta – Nuclear Decommissioning Agency (ELT C 315, 21.12.2004, lk 4).

([70]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

([71]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

(151) Tervise- ja Keskkonnaliit (edaspidi „HEAL“) väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et Saksamaa valitsus ei ole võtnud kõiki meetmeid tagamaks, et pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad vähendavad kuni järkjärgulise sulgemiseni saastet nii palju kui võimalik. Ta märkis, et seda toetab kohtuotsus Hinkley Point C ([72]) ning et arvesse tuleb võtta rohelise kokkuleppes kliimaneutraalsuse, saastamise ja õiglase ülemineku valdkonnas seatud eesmärke.

4.3.4. *Vajalikkus*

4.3.4.1. RWE

(152) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis RWE, et riigi sekkumine sulgemisseaduse ja 2021. aasta lepingu kaudu on vajalik selleks, et saavutada pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine ning et pruunsöesektor saaks anda täiendava ja olulise panuse CO_2 heite vähendamisse, sest ilma kõnealuse sekkumiseta oleks RWE jätkanud pruunsöe põletamist kuni sajandi keskpaigani, kuna tal oli lubatud seda teha.

(153) Lisaks sellele viitas RWE kivisöe kasutamise järkjärgulisele lõpetamisele Saksamaal ja väitis, et nimetatud otsuses ([73]) esitatud komisjoni hinnang, mille kohaselt on ebatõenäoline, et ilma riigi sekkumiseta oleks selline kogus söel põhinevat tootmisvõimsust turult lahkunud, kehtib ka pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta. Selle põhjuseks on asjaolu, et pruunsöel põhinev elektritootmine on konkurentsivõimelisem kui kivisöel põhinev elektritootmine ja seega lahkuvad pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad turult viimasena. Ettevõtjad on teinud märkimisväärseid investeeringuid (pealmaakaevandused ja elektrijaamad), mis on elektrijaama kasutamisest sõltumata niikuinii püsikulud. Olemasolevate elektrijaamade puhul tagab suurte püsikulude ja väikeste muutuvkulude kombinatsioon, et elektritootmine olemasolevates elektrijaamades jääb majanduslikult tasuvaks isegi siis, kui uued investeeringud ei ole enam tasuvad.

(154) RWE väitis ka, et pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad ei lahku turult ilma riigi sekkumiseta, võttes arvesse ka mõju kaevandustele. Kui elektrienergiaks muundatud söekogused vähenevad oluliselt, tuleb muuta kaevanduste planeerimist ja selline kaevanduste planeerimise kohandamine põhjustab suuri lisakulusid. Seetõttu võib eraldi võetuna olla isegi ökonoomsem aktsepteerida ebapiisavat piirkasumit kui vähendada elektritootmist.

(155) RWE on seisukohal, et meede on vajalik ka hüvitatud turusekkumisena, kuna hüvitiseta turult lahkumine oleks põhiseadusega vastuolus. Ilma 2021. aasta lepinguta ei oleks olnud õiguslikult võimalik pruunsöe kasutamisest järkjärgulist loobumist rakendada, võttes arvesse mõju söepiirkondadele, töötajatele ja varustuskindlusele ning energiasüsteemi ümberkujundamise edukusele.

(156) Oma märkustes avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse kohta kordas RWE oma seisukohta, et meede on vajalik, ja väitis, et see on kooskõlas CEEAG punktiga 428.

4.3.4.2. LEAG

(157) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis LEAG, et ilma kõnealuse meetmeta ei saavutaks elektriturg iseseisvalt võrreldavat kokkuhoidu, seega on meede asjaomaste eesmärkide saavutamiseks vajalik. Tuumaenergia järkjärgulise lõpetamise tõttu Saksamaal ja Venemaa energiatarnete üha suuremas mahus lõppemise tõttu jääb pruunsöel põhinev elektritootmine konkurentsivõimeliseks isegi siis, kui taastuvatel energiaallikatel põhinev energiatootmine kasvab jõudsalt, mistõttu ei oleks pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatel stiimulit nende sulgemiseks enne 2038. aastat. Nagu menetluse algatamise otsuses (põhjendus 4) märgitud, eraldasid pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad 2018. aastal 130,74 miljonit tonni CO_2. See vastab ligikaudu 40 %-le energeetikasektori CO_2 heitest kõnealusel aastal. Sulgemisseadus ja 2021. aasta leping loovad õiguskindluse ja prognoositavuse, et see CO_2 heite vähendamine Saksamaal saavutatakse.

([72]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742.
([73]) Otsus kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta Saksamaal, põhjendused 110–117.

4.3.4.3. Ettevõtjad

(158) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse ja avaliku konsultatsiooni kohta väitis GPE, et hüvitise saamise tingimustele vastavate elektrijaamade kindlaksmääramisel ei võtnud Saksamaa ametiasutused arvesse elektrijaama tegelikku vanust, amortisatsioonitaset ega eeldatavat sulgemiskuupäeva. Meede ei ole vajalik, sest normaalselt toimiv turg oleks igal juhul viinud söeküttel töötavate elektrijaamade sulgemiseni, võttes arvesse, et i) ettepanek lõpetada söeküttel töötavate elektrijaamade kasutamine on juba mõnda aega olnud üldsusele teada ja ettevõtjad oleksid pidanud sellist poliitikat oma äri-/investeeringuplaanide kindlaksmääramisel arvesse võtma ning ii) mõned üksused olid vananenud ja nende sulgemine oli juba kavandatud. Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta lisas GPE, et ka kliimapoliitika mõju, kõigi elektritootjate suhtes kohaldatav tulude piirhind, HKSi lubade hinnatõus ja eelseisev nappus ning puhtamate energiaallikate kiire ja tõhus areng oleksid surunud pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad lühikese aja jooksul turult välja, kõrvaldades seega vajaduse riigi sekkumise järele.

(159) Kaheksa kohalikku ettevõtjat leidsid oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et turumehhanismid (st CO_2 heite lubade kasvavad kulud) oleksid viinud pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade varajase sulgemiseni ([74]).

(160) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse ja avaliku konsultatsiooni kohta väitsid kaks kohalikku ettevõtjat, et meede ei ole vajalik, ning tõid näiteid selle kohta, kuidas teised liikmesriigid on söe kasutamise ilma hüvitiseta järkjärguliselt lõpetanud ([75])..

4.3.4.4. Liidud/vabaühendused

(161) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis DEBRIV, et meede on vajalik ja täidab seega CEEAGs sätestatud nõuet, kuna ilma meetmeta ei saavutataks elektriturul iseseisvalt võrreldavat heitkoguste vähendamist. Tuumaenergia järkjärgulise lõpetamise tõttu Saksamaal ja Venemaa energiatarnete kadumise tõttu jääb pruunsöel põhinev elektritootmine konkurentsivõimeliseks isegi siis, kui taastuvatel energiaallikatel põhinev elektritootmine kasvab järsult, ning seega ei ole elektrijaamade käitajatel stiimulit nende sulgemiseks enne 2038. aastat. Seega on meede suunatud olukorrale, kus see võib saavutada olulist paranemist, mida turg üksi ei suuda saavutada.

(162) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis Greenpeace, et meede ei ole vajalik, võttes arvesse, et i) hüvitise puudumine või ainult piiratud hüvitis oleks olnud piisav, et sulgemisseadus oleks kooskõlas põhiõigustega, ning ii) abi ei saa kaasa tuua olulist paranemist, mida turg ei suuda ise saavutada. Kuigi sulgemisseadus toob kaasa prognoositava ja selge söe energeetilistel eesmärkidel kasutamise järkjärgulise lõpetamise, ei mängi abi selles tegelikult mingit rolli.

(163) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis ClientEarth, et meede ei ole vajalik. Pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad ja nendega seotud kaevandused suletaks turutingimustel (eelkõige keskkonnanõuete täitmise kulude ja HKSi hindade tõusu tõttu) iseenesest ja enne 2038. aastat ning seega lükkab meede pruunsöe kasutamise täieliku lõpetamise Saksamaal vaid edasi. Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta lisas ClientEarth, et kliimapoliitika ja elektrituru muutuste mõju oleks surunud pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad peagi turult välja. ClientEarth viitas ka otsusele SA.54537 „Madalmaades elektrienergia tootmiseks kivisöe kasutamise keeld“, millega Madalmaade ametiasutused andsid hüvitist ainsale elektrijaamale (Hemweg), mis ei saanud üleminekuperioodi, mille teised sulgemisseadusega hõlmatud elektrijaamad said ([76]).

([74]) Öko-Institut, Assessment of the planned compensation payments for decommissioning German lignite power plants in the context of current developments, 29. juuni 2020, lk 25 jj, kättesaadav aadressil https://www.oeko.de/publikationen/p-details/assessment-of-the-planned-compensation-payments-for-decommissioning-german-lignite-power-plants-in-the-context-of-current-developments.

([75]) Power Engineering International, „Spain's remaining coal-fired plants likely to be phased out by 2025“, 5. august 2020, veebis: https://www.powerengineeringint.com/coal- fired/spains-remaining-coal-fired-plants-likely-to-be-phased-out-by-2025/.

([76]) Komisjoni 12. mai 2020. aasta otsus riigiabi SA.54537 (2020/NN) kohta – Madalmaad – Madalmaades elektrienergia tootmiseks kivisöe kasutamise keeld (ELT C 220, 3.7.2020, lk 1). Vt kohtuotsus, Üldkohus, 16. november 2022, Madalmaade Kuningriik *vs.* Euroopa Komisjon, T-469/20, ECLI:EU:T:2022:713. Kohtuotsus on kaevatud edasi Euroopa Kohtusse (kohtuasi C-40/23 P).

(164) Euroopa Keskkonnabüroo märkis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et ajalooliselt on söeküttel töötavate elektrijaamade keskmine kasutusiga kogu maailmas olnud 46 aastat, ning arvutas, et hüvitis näeb ette oodatust varasema sulgemiskuupäeva kolmele RWE 15st ja seitsmele LEAGi 11st üksusest. Seetõttu ei tohiks ülejäänud üksustel olla õigust hüvitist saada, sest need oleksid pidanud juba suletud olema või tuleks varsti sulgeda, et piirata üha halvenevast söega seotud majanduslikust olukorrast tulenevaid kahjusid. Lisaks, nagu on arutatud põhjenduses (151), väitis Euroopa Keskkonnabüroo ka seda, et hüvitises ei võeta arvesse CO_2 heitkoguste kasvavat hinda.

(165) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta leidis CAN, et turudünaamika võib olla söeküttel töötavate elektrijaamade sulgemiseks piisav. CAN viitas ELi HKSi hindade tõusule ja märkis, et praeguste ELi HKSi hindade otsene mõju on see, et see vähendab pärast 2024. aastat nüüdisaegsete pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade kasumlikkust Saksamaal peaaegu poole võrra, ([77]) mis viib selleni, et peaaegu pool riigi pruunsöepargist kaotab praeguste prognooside kohaselt raha.

4.3.5. *Asjakohasus*

4.3.5.1. RWE

(166) RWE väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et meede on asjakohane ning et söekomisjon ja pärast seda ka Saksamaa valitsus on hoolikalt kaalunud otsust, millega teistele meetmetele eelistatakse läbirääkimistel põhinevat ning õiguslikult ja lepinguga tagatud väljumisvõimalust pruunsöel põhinevast elektritootmisest. Kivisöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist käsitlevas otsuses ([78]) märkis komisjon, et lepinguga tagatud ja hüvitatud söe kasutamise järkjärguline lõpetamine on kasulikum kui muud vahendid, näiteks ELi HKS, CO_2 miinimumhind või puhtalt regulatiivsed sekkumised. Lepingulise lahenduse peamine eelis on võimalus juhtida järkjärgulist lõpetamist sihipäraselt, võttes arvesse varustuskindlust ja mõjutatud töökohti, ning kindlustada see õiguslikult. Vaja oli lahendust, mis määraks kindlaks individuaalse sulgemisgraafiku, mis oleks üldiselt sidus, mida oleks võimalik rakendada asjaomastes tootmissüsteemides tehnilisest ja regulatiivse õiguse seisukohast ning mis oleks seotud võimalikult madalate tegevus-, majanduslike ja sotsiaalsete kuludega.

(167) Oma märkustes avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse kohta kordas RWE, et meede on asjakohane, kuna valitud lähenemisviis, mille kohaselt terviklik sulgemisgraafik määratakse algusest lõpuni kindlaks käitajatega konsulteerides ja kehtestatakse õiguskindlalt, et vältida süsteemi katkestusi ja mõjutatud söepiirkondade ülekoormamist, on täielikult kooskõlas CEEAG punktiga 429.

4.3.5.2. LEAG

(168) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis LEAG, et meede on asjakohane. Saksamaa analüüsis söekomisjoni töö käigus erinevaid stsenaariume ja alternatiive CO_2 heite vähendamiseks ning valis selle lahenduse, pidades silmas õiguskindlusetust, mis tekiks elektrijaamade käitajate jaoks võimalike kahjunõuete tõttu.

4.3.5.3. Ettevõtjad

(169) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse, avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse kohta väitis GPE, et komisjon ei ole meetme asjakohasust piisavalt analüüsinud ning et meede, mis näeb ette saamata jäänud tulu hüvitamise ilma eri rajatiste vahel vahet tegemata, ei saa olla asjakohane. GPE viitas ka Poola riigiabi juhtumile seoses söekaevanduste sulgemise toetusega, milles komisjon leidis, et abi erakorraliste sotsiaalsete ja keskkonnakulude katteks on siseturuga kokkusobiv, ([79]) ning märkis, et pole selge, kas RWE meetme puhul arvesse võetud kulud vastavad erakorralistele sotsiaalsetele ja keskkonnakuludele, nagu see oli Poola juhtumi puhul, või on tegemist muud liiki kuludega.

([77]) Saksamaa nüüdisaegsete pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade kasumimarginaalid vähenevad alates 2024. aastast poole võrra | Argus Media.

([78]) Otsus kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta Saksamaal, põhjendus 118.

([79]) Komisjoni otsus riigiabi SA.100533 (2021/NN) kohta – Poola – Poola söekaevanduste sulgemiskava muudatused (ELT C 231, 30.6.2023, lk 8).

(170) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitsid kaheksa kohalikku ettevõtjat, et asjaolu, et maksed on kindla suurusega ja neid ei ole mingil viisil dünaamiliselt kohandatud, ei ole asjakohane ning et dünaamiline hinnamudel oleks olnud asjakohasem, et tagada söe kasutamise järkjärguline lõpetamine, piirates samal ajal hüvitamist vajaliku tasemega.

(171) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitsid kaks kohalikku ettevõtjat, et kliimakaitse eesmärgi saavutamiseks on sobivamaid alternatiive, mis on sama tõhusad, ning et kõigepealt tuleks uurida, kas saab kasutada muid poliitikalahendusi ja meetmeid, näiteks CO_2 makse või hinnamehhanisme (nagu HKS). Ettevõtjad tõid ka näiteid selle kohta, kuidas teised liikmesriigid on söe kasutamise ilma hüvitiseta järkjärguliselt lõpetanud ([80]).

4.3.5.4. Liidud/vabaühendused

(172) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis DEBRIV, et meede on asjakohane vastavalt CEEAG punktile 429. DEBRIV märkis, et Saksamaa on uurinud alternatiive CO_2 heite kavandatud vähendamiseks (vt põhjendus (25)) ja et kõnealune meede on taotletava eesmärgi saavutamiseks (st CO_2 heite õiguslikult ohutu ja usaldusväärne vähendamine) kõige asjakohasem.

(173) ClientEarth väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse, avaliku konsultatsiooni ja menetluse laiendamise otsuse kohta, et meede ei ole asjakohane. Kuigi võib esineda juhtumeid, kus komisjon leiab, et õiguskindluse tagamiseks ja kulukate kohtumenetluste vältimiseks on lepinguga hüvitises kokkuleppimine asjakohane abivorm, ([81]) ei ole see käesoleval juhul nii, sest i) sulgemine oleks toimunud igal juhul ka ilma hüvitiseta, kuna enamik üksusi oleks suletud üksnes turujõudude mõjul; ii) Saksamaa õiguses ei nõuta käesoleval juhul sellist hüvitist ettevõtja varaliste õiguste ümberhindamise eest, nii et sulgemiskohustuse seaduslikkus oleks võinud olla tagatud ka ilma rahalise hüvitiseta (vt abi olemasolu kohta põhjendus (107)); iii) hästi kavandatud hankemenetlused oleks asjakohasem abivorm kui ühekordsed hüvitised; iv) kui hankemenetlus ei ole kõnealusel juhul asjakohane abivorm, siis oleks asjakohasem kohandamisparameetritel põhinev hüvitis (see on ka seotud abi proportsionaalsusega). ClientEarth viitas ka Poola riigiabi juhtumile seoses söekaevanduste sulgemise toetusega, milles komisjon leidis, et abi erakorraliste sotsiaalsete ja keskkonnakulude katteks on siseturuga kokkusobiv, ([82]) ning märkis, et asjaolu, et pruunsöekaevandused on elektrijaamadega tihedalt seotud, ei õigusta iseenesest nende kaasamist hüvitise arvutamisse, ning et pole selge, kas RWE meetme puhul arvesse võetud kulud vastavad erakorralistele sotsiaalsetele ja keskkonnakuludele, nagu see oli Poola juhtumi puhul, või on tegemist muud liiki kuludega.

(174) Euroopa Keskkonnabüroo esitas oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta kaks alternatiivi, mida Saksamaa valitsus oleks võinud kasutada. Esiteks ei ole Saksamaa valitsus kulutasuvama lahendusena sama tulemuse saavutamiseks tõsiselt kaalunud CO_2 hinna alammäära kehtestamist, rakendades samal ajal põhimõtet „saastaja maksab“ ja kasutamata riigiabi. Teiseks oleks hüvitise maksmise tingimuseks pidanud olema liidu standardite, näiteks parima võimaliku tehnika (PVT) rakendamine suurte põletusseadmete puhul, sealhulgas energiatõhususe saavutamine. Sellega seoses võrdleb Euroopa Keskkonnabüroo Madalmaade lähenemisviisi eespool nimetatud Madalmaade söehüvitise juhtumis, ([83]) kus sulgemisseadusega kehtestati siduvad elektritõhususe tasemed. Euroopa Keskkonnabüroo on seisukohal, et Saksamaa puhul oleks olnud võimalik seada igasuguse hüvitise maksmise eeltingimuseks vastavus PVTga seotud energiatõhususe tasemetele ning et kasvuhoonegaaside vähendamise seisukohast oleks olnud mõistlikum kasutada tulemuspõhist lähenemisviisi ja sulgeda kõigepealt üksused, mille kasvuhoonegaaside heitkogused on suuremad.

([80]) Power Engineering International, „Spain's remaining coal-fired plants likely to be phased out by 2025“, 5. august 2020, veebis: https://www.powerengineeringint.com/coal- fired/spains-remaining-coal-fired-plants-likely-to-be-phased-out-by-2025/.

([81]) Vt näiteks abi Fessenheimi tuumaelektrijaama ennetähtaegseks sulgemiseks Prantsusmaal.

([82]) Komisjoni otsus riigiabi SA.100533 (2021/NN) kohta – Poola – Poola söekaevanduste sulgemiskava muudatused (ELT C 231, 30.6.2023, lk 8).

([83]) Komisjoni 12. mai 2020. aasta otsus riigiabi SA.54537 (2020/NN) kohta – Madalmaad – Madalmaades elektrienergia tootmiseks kivisöe kasutamise keeld (ELT C 220, 3.7.2020, lk 1).

4.3.6. *Proportsionaalsus*

4.3.6.1. RWE

(175) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis RWE, et meede ei too kaasa ülemäärast hüvitamist ja on seega proportsionaalne. Esiteks ei ole hüvitis suurem kui kogu kahju, sest RWE kogukahju (RWE arvutas ennetähtaegse sulgemise tõttu tekkiva kahju kogusummaks 8,7 miljardit eurot) ületab RWE-le makstava hüvitise summa. Peale selle väitis RWE, et pruunsöe puhul ei tule konkurentsipõhine hankemenetlus kõne alla, sest see ei looks tõhusat konkurentsi, kuna turul on vähe osalejaid ja Saksamaal on vähe elektrijaamadest ja pealmaakaevandustest koosnevaid tootmissüsteeme.

(176) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis RWE, et meede on ka CEEAG kohaselt proportsionaalne järgmistel põhjustel.

a) Kooskõlas CEEAG punktiga 430 ei oleks hankemenetlus asjakohane, võttes arvesse ainult kahte käitajat ja elektritootmissüsteemide väikest arvu ning süsteemikatkestuste ohtu.

b) Kooskõlas CEEAG punktiga 432 on summa eesmärk hüvitada RWE-le ennetähtaegse sulgemise tõttu saamata jäänud tulu ja tekkinud täiendavad kulud. 2019. aastal oli RWE arvutanud oma ennetähtaegse sulgemisega tekitatud kogukahju suuruseks 8,7 miljardit eurot: 5,5 miljardit eurot saamata jäänud tulu ja 3,2 miljardit eurot täiendavaid kulusid.

c) CEEAG punkti 433 kohane ajakohastamismehhanism ei ole vajalik ega proportsionaalne, et vältida ülemäärast hüvitamist, kuna ülemäärast hüvitamist takistab juba asjaolu, et hüvitise summa on palju väiksem kui RWE-le tegelikult tekkinud majanduslik kahju. Ajakohastamismehhanism ei ole samuti asjakohane Saksamaa valitud mudeli puhul, mille kohaselt lõpetatakse täielikult pruunsöe kasutamine, mis on pikemas perspektiivis kavandatud ning õiguslikult ja lepinguliselt kokku lepitud, kuna see mehhanism kaotaks õiguskindluse, mida mudeliga taotletakse. Lisaks ei saa sellist mehhanismi rakendada lisakulude suhtes, sest need kulud ei teki mitte üksikute elektrijaamade sulgemise tõttu, vaid pidevalt kaevanduste ümberplaneerimise tulemusena, ja seega ei ole individuaalsed sulgemisajad sobiv ajahetk „kõige värskemate eelduste“ saamiseks CEEAG punkti 433 tähenduses. RWE juhtis tähelepanu ka sellele, et sellise mehhanismi tagantjärele kehtestamine kaotaks pruunsöe kasutamise kokkuleppelise järkjärgulise lõpetamise ärilise aluse, kui RWE on oma esimesed üksused juba sulgenud ja alustanud kaevandamistegevuse ümberplaneerimist. Lisaks sellele olid sulgemisseadus ja 2021. aasta leping läbi räägitud ja kokku lepitud ammu enne CEEAG ja selle ajakohastusmehhanismi nõude rakendamist, mistõttu selle kehtestamine praegu rikuks RWE õiguspäraseid ootusi. Samuti ei sobi selline mehhanism avalik-õigusliku hüvitusmeetmega; kui RWE oleks saanud hüvitist riikliku kohtumenetluse tulemusena, ei oleks riiklik kohus seadnud hüvitise suurust sõltuvusse riigi sekkumise hilisemast arengust.

(177) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta väitis RWE, et i) hankemenetlus ei oleks asjakohane, nagu on selgitatud eespool; ii) Saksamaa arvutused, mis käsitlevad kogukahju osa ja kogunenud kasumit ainult kuni 2026. aastani, näitavad, et RWE-le makstav hüvitis ei vasta kaugeltki kogu tekitatud kahjule; iii) RWE annab täiendava olulise panuse CO_2 heite vähendamisse, tuues pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise ettepoole 2030. aastasse, ning iv) ajakohastamismehhanism ei ole vajalik, kuna hüvitismaksed on juba õigustatud eespool nimetatud kolmeaastase perioodi jooksul tekkiva majandusliku kahju tõttu. See ei oleks vajalik isegi siis, kui 2025. ja 2026. aastal saamata jäänud tulu hinnatakse ja võetakse arvesse ka 2021. ja 2022. aastal suletud üksuste puhul, pidades silmas seda, et CEEAGs on viidatud ainult ajavahemikule abi andmise ja sulgemise vahel, mitte aga ajavahemikule abi andmise ja hüvitatava kahju tekkimise vahel, ning võttes arvesse, et Saksamaa arvutused kuni 2026. aastani põhinevad tegelikel ja seega usaldusväärsetel turuandmetel, nii et ka selles osas ei ole vaja hüvitissummat üle vaadata.

(178) Konkreetselt seoses komisjoni menetluse algatamise otsuses tõstatatud kahtlustega väitis RWE oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta järgmist.

a) RWE saamata jäänud tulu läbivaadatud arvutused, mis käsitlevad lühemat ajavahemikku ja on konservatiivsemad, kõrvaldasid menetluse algatamise otsuses esitatud kahtlused pikemaajaliste prognoosidega seotud ebakindluse ja pruunsöel töötavate rajatiste käitamise kestuse kohta. Kõik läbivaadatud arvutustes arvesse võetud üksused oleksid hõlpsasti võinud jätkata tööd veel kolm aastat (ja kauemgi). Samuti on kõrvaldatud komisjoni kahtlus Niederaußem D kasutusea suhtes (vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 127), kuna seda elektrijaama ei võetud RWE saamata jäänud tulu läbivaadatud arvutustes arvesse.

b) Elektri- ja CO_2 hindadega seoses ebakindlus puudub, kuna Saksamaa sai läbivaadatud arvutustes kasutada tegelikke turuandmeid, mis annavad usaldusväärset teavet selle kohta, millise hinnaga ja milliste CO_2 kuludega oleks elektrijaama käitaja võinud oma võimsusi asjaomasel ajal turustada. Viidates menetluse laiendamise otsuse põhjendusele 115, möönab RWE, et komisjonil oli õigus, kui ta märkis, et elektrienergia võimsuste müük forvardturul toimub tegelikkuses ja et selliste tegelike turuandmete kasutamine võimaldab teha usaldusväärseid arvutusi.

c) Tundlikkusanalüüsid on üleliigsed, kuna elektrihindu ja CO_2 kulusid ei ole tuletatud turumudelitest, mis põhinevad eeldustel, mis võivad olla ebakindlad.

d) Tegelike turuandmete kasutamisel mõjutavad arvutuste tulemust oluliselt kaks tegurit: ajahetk ja vaatlusalune periood. Saksamaa on valinud mõlemad tegurid nii, et arvutatud saamata jäänud tulu on oluliselt alahinnatud ja seega on Saksamaa lähenemisviis konservatiivne. Ajavahemiku piiramine kolme tegevusaastaga on väga piirav ja lühem kui *Sicherheitsbereitschafti* ([84]) juhtumis, kus komisjon kiitis heaks saamata jäänud tulu hüvitamise elektrijaama tegutsemise nelja aasta jooksul. Isegi minimaalse kahju konservatiivse arvutuse puhul, mis peaks elektrituru andmeid arvesse võttes põhinema üksnes tegelikel turuandmetel, oleks asjakohasem eeldada, et 2021. ja 2022. aastal suletud üksused oleksid jätkanud tööd vähemalt aastatel 2025 ja 2026.

e) Mis puudutab 21. oktoobrist kuni 4. novembrini 2022 kestva kahenädalase perioodi valimist, siis tuleb kõigepealt märkida, et see ajavahemik on suhteliselt lähedane minevik, mis vaevalt oleks võinud olla ettevõtja r2b energy consulting poolt 16. detsembril 2022 tehtud arvutuse jaoks ajakohasem. Samuti näib olevat mõistlik kasutada kahe nädala keskmisi väärtusi, et tasakaalustada andmete võimalikult hea kvaliteedi eesmärki püüdlusega kasutada mõttekat väärtust, mida ei mõjuta juhuslikud lühiajalised hinnatõusud või -langused.

f) Meetme kohane hüvitis ennetähtaegse sulgemise eest ja edasilükatud sulgemise mehhanism olid algusest peale kavandatud kahe erineva vahendina, mis hüvitaksid erinevaid majanduslikke puudusi, ilma et need kattuksid. Saksamaa poolt aastateks 2021–2026 kindlaksmääratud saamata jäänud tulu ei ole seotud Niederaußem G või H käitamise piirangutega pärast 2029. aastat.

g) Isegi muudetud sulgemisgraafiku puhul kaasnevad ennetähtaegse lõpetamisega lisakulud, näiteks märkimisväärsed kulud seoses kaevanduse muudetud planeerimisega ning märkimisväärne personali ümberkorraldamine. RWE võttis siiski teadmiseks, et komisjon ei pea praeguses etapis vajalikuks neid lisakulusid täiendavalt uurida, et teha kindlaks muudetud RWE meetme kokkusobivus, sest Saksamaa poolt aastatel 2021–2026 teenitud kasumi kujul kindlakstehtud osaline kahju on piisav, et tagada ülemäärase hüvitamise puudumine.

h) Läbivaadatud arvutused ei ole mitte üksnes eespool käesolevas põhjenduses kokkuvõtlikult esitatud põhjustel konservatiivsed, vaid need on ka pelgalt osalised kahjude arvutused, kuna arvesse ei ole võetud mitmesuguseid muid kulusid, st alates 2026. aastast suletavate üksuste saamata jäänud tulu, soojustarnetest ja tasakaalustavatest turgudest saadavat tulu ning RWE märkimisväärseid lisakulusid.

([84]) Komisjoni 27. mai 2016. aasta otsus riigiabi SA.42536 kohta – Saksamaa – Saksamaa pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemine (ELT C 258, 15.7.2016, lk 1).

4.3.6.2. LEAG

(179) LEAG väitis, et komisjoni otsustuspraktika pakub piisavat analoogiat nii proportsionaalsuse kui ka asjakohasuse seisukohast, nimelt pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemine Saksamaal 2016. aastal, ([85]) Fessenheimi tuumaelektrijaama ennetähtaegne sulgemine ([86]) ja tuumaenergia kasutamise järkjärguline lõpetamine Saksamaal. Kuigi tegemist on põhimõtteliselt teistsuguse meetmega, saab siiski teatavaid viiteid käesoleval juhul kõne all oleva hüvitissumma proportsionaalsuse kohta tuletada komisjoni 2016. aasta otsusest, milles Saksamaa eeldas, et nende üksuste kulud on ligikaudu 1,6 miljardit eurot ([87]). Lisaks sellele ei käivita käesoleval juhul pruunsöel põhineva elektritootmise täielik lõpetamine mitte ainult komisjoni 2016. aasta otsuses käsitletutest suuremate ja uuemate elektrijaamade ennetähtaegset sulgemist, vaid eelkõige käivitab see pealmaakaevanduste tegevuse ennetähtaegse lõpetamise. Seetõttu peavad hüvitissummad sisaldama ka märkimisväärseid investeeringuid pealmaakaevandustesse ja lisakulusid, mis tulenevad pealmaakaevanduste ennetähtaegse sulgemise edasistest tagajärgedest ([88]).

(180) Erinevalt 2016. aastal heakskiidetud sulgemisest, kus üksikud elektrijaamad suleti ajutiselt neljaks aastaks enne nende lõplikku sulgemist, tuleb käesoleval juhul võtta arvesse pikemat hüvitusperioodi kuni lõpliku sulgemiseni 2038. aastal. Selline pikaajaline perspektiiv on käesoleval juhul õigustatud, kuna saamata jäänud tulu, st sellise tulu arvutamiseks, mida elektrijaamad oleksid teeninud elektriturul ilma seadusega ette nähtud pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamiseta, on vastupidine stsenaarium otsustav. See lähenemisviis on ka kooskõlas komisjoni 2021. aasta otsusega, millega kiideti heaks Prantsusmaa riigiabi EDFile seoses Fessenheimi tuumaelektrijaama ennetähtaegse sulgemisega ([89]) ja milles komisjon leidis, et summa on proportsionaalne, kuna sellega hüvitati EDFi kantud ja tõestatud kulud ja kahjud.

(181) Lisaks sellele on LEAGi arvates sarnasusi käesoleva juhtumi ja tuumaelektrijaamade käitajatele tuumaenergia kasutamise järkjärgulise lõpetamise eest makstava hüvitise vahel. 5. märtsil 2021 leppis Saksamaa valitsus E.ONi, RWE, EnBW ja Vattenfalliga kokku, et käitajad saavad umbes 2,4 miljardi euro suuruse rahalise hüvitise elektrikoguste eest, mida ei saa kasutada, ja investeeringute eest, mis on devalveeritud. Vastutasuks kohustusid ettevõtjad lõpetama kõik pooleliolevad kohtuvaidlused, mis on seotud tuumaenergia kasutamise järkjärgulise lõpetamisega, ning käimasolevad haldusmenetlused. Samuti nõustusid nad täielikult loobuma õiguskaitsevahendite kasutamisest. Selleks võttis Saksamaa valitsus vastu tuumaenergia seaduse (*Atomgesetz*, AtG) 18. muudatuse eelnõu, millega kiideti heaks avalik-õigusliku lepingu sõlmimine. Sellega rakendatakse Saksamaa Liitvabariigi konstitutsioonikohtu 6. detsembri 2016. aasta otsust AtG 13. muudatuse kohta, võttes arvesse 29. septembri 2020. aasta otsust AtG 16. muudatuse kohta. Selles otsuses tunnistas kohus tuumaenergia kasutamise järkjärgulise lõpetamise lubatavaks, kuid samal ajal määras tuumaelektrijaamade käitajatele asjakohase hüvitise, mida Saksamaa valitsus neile varem ei olnud maksnud või ei olnud maksnud vajalikul määral.

(182) LEAG väitis, et tuumaelektrijaamade käitajatele määratud hüvitis on eurodes megavatt-tunni kohta oluliselt suurem kui sulgemisseaduse ja 2021. aasta lepingu alusel pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatele makstav hüvitis, kuigi pruunsöel põhineva elektritootmise ennetähtaegse lõpetamisega tekitatud kahju dokumenteeritud ja kontrollitav ulatus on oluliselt suurem kui tuumaenergia puhul. Kui AtG 18. muudatuse eelnõu kohaselt jääb erihüvitis vahemikku 28,7 eurot/MWh ja 33,2 eurot/MWh, siis […]. Seetõttu ei ole pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatele ettenähtud hüvitis ebamõistlik ega põhjendamatu isegi otseses võrdluses AtG alusel tuumaelektrijaamade käitajatele makstava hüvitisega. Vastupidi, see on kõige madalamal tasemel, mis on seadusega ette nähtud.

([85]) Komisjoni 27. mai 2016. aasta otsus riigiabi SA.42536 kohta – Saksamaa – Saksamaa pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemine (ELT C 258, 15.7.2016, lk 1), põhjendus 11.

([86]) Komisjoni 23. märtsi 2021. aasta otsus riigiabi SA.61116 kohta – Prantsusmaa – Fessenheimi tuumaelektrijaama ennetähtaegne sulgemine Prantsusmaal (ELT C 275, 9.7.2021, lk 1).

([87]) Komisjoni 27. mai 2016. aasta otsus riigiabi SA.42536 kohta – Saksamaa – Saksamaa pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemine (ELT C 258, 15.7.2016, lk 1), põhjendus 15.

([88]) Sellest tuleneva kahju hüvitamise kohustuse kohta vt Papier, väljaandes: Maunz/Dürig, GG (jaanuar 2018), artikkel 14, punktid 631 jj.

([89]) Komisjon, päevauudised, 23. märts 2021, veebis: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/mex_21_1347.

(183) Lisaks sellele väitis LEAG, et edasilükatud sulgemise mehhanismi raames makstav tasu puudutab lisateenust, see on eraldiseisev ja seega ei tohi seda segi ajada ennetähtaegse sulgemise eest makstava hüvitisega.

(184) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis LEAG, et hüvitise proportsionaalsuse hindamisel tuleb arvesse võtta ka muid tegureid ja aspekte, sealhulgas 2021. aasta lepingus sätestatud täielikku loobumist õiguskaitsevahendite kasutamisest, millega välditakse keerulisi ja aeganõudvaid kohtuvaidlusi.

(185) LEAG väitis, et asjakohane aeg vastupidise stsenaariumiga võrdlemiseks on meetme teatavakstegemise aeg. Seoses CEEAG punkti 432 kohaldamisega söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise suhtes Saksamaal tundub, et sellise järkjärgulise lõpetamise üldise kestuse ja asjaomaste turgude volatiilsuse tõttu on asjakohane, et komisjon aktsepteerib nõuetekohaselt põhjendatud eeldusi, mida arutati ja milles lepiti kokku abisaajatega ning mille Saksamaa esitas komisjonile teatise esitamise ajal. Vastasel juhul sekkuks komisjon kokkuvõttes lepingujärgsesse riskijagamisse, seda ka riigiabi menetluse pikkuse tõttu: turu ootused võivad tulevikus alati muutuda ja hüvitis võib siis osutuda liiga suureks või liiga väikeseks. Lepingu eesmärk on aga just võimalikult lõpliku kokkuleppe sõlmimine selliste riskide jaotamise kohta. Selline tõlgendus on kooskõlas riigiabi käsitlevate õigusnormide üldpõhimõttega, mille kohaselt tuleb meetme vastavuse üle otsustada eelnevalt, enne meetme rakendamist ([90]).

(186) LEAG on seisukohal, et sotsiaalselt vastuvõetavaks söe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks vajalik planeerimine nõuab mitu aastat. Selleks et vältida poliitiliselt kindlaksmääratud ennetähtaegsest söe kasutamise järkjärgulisest lõpetamisest tulenevaid majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi struktuurihäireid asjaomastele ettevõtjatele ja piirkondadele, on Saksamaa pärast söekomisjonis kõigi asjaomaste sidusrühmadega toimunud pikki ja pingelisi arutelusid määranud sulgemisseaduses ja 2021. aasta lepingus kindlaks Saksamaa kivisöel ja pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärgulise lõpetamise hiljemalt 2038. aastaks. Selleks et see pikk ja keeruline protsess ei satuks ohtu, on vaja, et protsessi põhjendatud eeldused ja prognoosid ei satuks hiljem ebakindlate muutuste tõttu uuesti kahtluse alla. Vastasel juhul sõltuks hindamine ettenägematutest tulevastest sündmustest, mis jällegi ohustaks õigus- ja planeerimiskindlust, mis tuleb selliste keerukate protsesside puhul saavutada. Sellise ajastuse juhuslikkuse oht ilmneb praegu selgelt näiteks elektrienergia hindadest hetketurul ja futuuriturgudel, mis on teatamise ajal eeldatud hindadest oluliselt kõrgemad. Lisaks nõustusid asjaomased isikud täielikult loobuma edasikaebamisõigusest. Kui vastupidise stsenaariumi asjaomane hindamiskuupäev muutub võrreldes kokkuleppega, satub kogu pakett ja sellest tulenev õigus- ja planeerimiskindlus elektrienergia hinna kõikumise tõttu ohtu.

(187) Lisaks sellele väitis LEAG, et CEEAG punkti 433 kohast ajakohastamismehhanismi ei ole vaja, kuna kehtib erandlikest asjaoludest tulenev erand. Kuna CEEAGs ei ole selliseid asjaolusid määratletud, viitab LEAG kohtupraktikale, mille kohaselt on asjaolud erandlikud, kui nende laad ja ulatus on ebatavalised ja ettenägematud ([91]). LEAG väidab, et käesoleva olukorra puhul on erandliku asjaoluga tegemist järgmistel põhjustel:

a) sulgemisseadus ja 2021. aasta leping reguleerivad pruunsöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist kõigis Saksamaa pruunsöeküttel töötavates elektrijaamades ja pealmaakaevandustes, mis toob kaasa kaugeleulatuvaid ja osaliselt ettenägematuid tagajärgi tervetele piirkondadele. […];

b) elektrijaamade käitajatele makstava, 15 aastamakseks jagatud hüvitise eesmärk on ühest küljest hajutada föderaalvalitsuse eelarvekoormust ja teisest küljest […]. See on tagatud ainult […] puhul, mis võimaldab piirkonnal ja ettevõtjatel […];

([90]) Vt komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, C/2016/2946 (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1), punkt 78, mille kohaselt tuleb hinnang, kas riigi sekkumine vastab turutingimustele, anda eelnevalt, võttes aluseks sekkumisotsuse tegemise hetkel kättesaadava teabe.

([91]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. detsember 2013, Euroopa Komisjon *vs.* Euroopa Liidu Nõukogu, C-118/10, ECLI:EU:C:2013:787, punkt 105; kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. detsember 2013, Euroopa Komisjon *vs.* Euroopa Liidu Nõukogu, C-117/10, ECLI:EU:C:2013:786, punkt 114.

c) käimasoleva pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise ajal […]. Meetme raames abisaajad peavad andma selleks olulise panuse, […];

d) liikmesriikide ja mõjutatud ettevõtjate vaheline hüvitise maksmise kokkulepe aitab ka vältida pikki kohtumenetlusi sõbraliku kokkuleppe kaudu, millele on viidatud ka CEEAG punktis 424. […];

e) õigustatud huvi vältida konkurentsi moonutamist ülemäärase hüvitise maksmisega peab olema tasakaalus mõjutatud ettevõtjate õigustatud huvidega […]. Tuleb arvesse võtta, et riikliku hüvitise ajendiks ei ole tavaliselt ettevõtja soov saada klassikalist investeeringuteks ettenähtud abi, millega soodustatakse ja laiendatakse ettevõtlust. […].

(188) LEAGi aktsionärid (EPH ja PPFI) teatasid oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et nad toetavad täielikult LEAGi seisukohta, et meede on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt siseturuga kokkusobiv abi, sest see on proportsionaalne ega tähenda ülemäärase hüvitise maksmist LEAGile. Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väljendasid nad arvamust, et meede on proportsionaalne, kuna saamata jäänud tulu ja täiendava kahju suurus ületab oluliselt hüvitissummat. Asjakohane aeg faktilise ja vastupidise stsenaariumi võrdlemiseks peaks olema Saksamaa teatise esitamise aeg, sest mis tahes muu lähenemisviis võib tekitada kivisöe ja pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise aluse uuesti avamise riski. Ajakohastamismehhanismi (CEEAG punkt 433) ei ole vaja, kuna käesoleval juhul kehtivad erandlikud asjaolud, sest pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine Saksamaal on kahtlemata ebatavaline ja ettenägematu sündmus.

4.3.6.3. Ettevõtjad

(189) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitsid kaheksa kohalikku ettevõtjat, et meede ei ole proportsionaalne, kuna sellega antakse palju suurem hüvitis kui ainult saamata jäänud tulu ja söeküttel töötavate elektrijaamade sulgemisega kaasnevad lisakulud, nagu on lubatud CEEAG punktis 425. Ettevõtjad väitsid ka, et konkurentsipõhise hankemenetluse puudumine ei ole õigustatud, kuna puuduvad asjaolud, mis õigustaksid konkurentsipõhise hankemenetluse reeglist erandi tegemist. Eelkõige ei valitsenud RWE puhul eriline olukord, mis oleks muutnud võimatuks asjaomastes hankemenetlustes lepingu sõlmimise seoses tema suuremate ja väiksemate pruunsöeküttel töötavate elektrijaamadega. Lisaks väitsid nad, et RWE-le antud abi ei vasta CEEAG nõuetele ka seetõttu, et see põhines (eelneval) ebarealistlikul kasumiprognoosil ja seda ei võrreldud vastupidise stsenaariumiga. CEEAG punkt 55 näitab selgelt vajadust dünaamilise meetme järele, mida ei ole sulgemisseaduses ega 2021. aasta lepingus ette nähtud. 2021. aasta lepingu punktide 20 ja 21 sätted oluliste regulatiivsete muudatuste kohta ei ole selles osas täiendavalt abiks, sest need ei ole mõeldud turumuutuste jaoks.

(190) Kaheksa kohalikku ettevõtjat väitsid oma 16. novembri 2022. aasta märkustes, et muudetud RWE meede näitab taas, et RWE-le makstav hüvitis on kindlaks määratud läbipaistmatul ja kindlaksmääratud viisil, st viisil, mis ei võta arvesse võimalikke tulevasi muutusi. Ettevõtjad seadsid kahtluse alla asjaolu, et RWE-le makstava hüvitise summa jääb samaks, hoolimata muudetud RWE meetmesse tehtud muudatustest ja energiaturu olukorra dramaatilistest muutustest. Nende arvates tugines Saksamaa ennetähtaegse sulgemise tõttu RWE-l saamata jäänud kasumi hindamisel ebakindlatele kasumiprognoosidele ega võtnud arvesse elektri- ja CO_2 hindade dünaamilist arengut. Nende arvates on juba praegu ette näha, et ühest küljest väheneb pärast 2030. aastat nõudlus fossiilkütustest toodetud elektri järele ning teisest küljest suurenevad märkimisväärselt CO_2 kulud.

(191) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta väitsid kaheksa kohalikku ettevõtjat, et läbivaadatud arvutused ja hüvitissumma aluseks olevad põhjendused on endiselt ebapiisavad. Läbivaadatud arvutused ei näita, et RWE-le antud eelis piirdub tegelikult riigiabi käsitlevate õigusnormide kohaselt lubatud summaga. Selle asemel tasakaalustab see RWE strateegiliselt ebaõigeid otsuseid ja tugevdab teistele kütuseliikidele ülemineku riikliku rahastamise abil veelgi tema turujõudu. Venemaa Ukraina-vastasest sõjast tulenevaid kõrgeid elektrihindu kasutatakse selleks, et õigustada abi, mida on lubatud täiesti teistsugustel tingimustel ja millel ei ole midagi tegemist RWE omandiõigusega kaitstud õiguspäraste ootustega saada kasumit. Läbivaadatud arvutused, mis on nüüdseks energiakriisi suundumustest maha jäänud, on metoodiliselt ebapiisavad ja sisaldavad ebarealistlikke kasumlikkuse ootusi.

(192) Pealegi ei asenda üksnes üksikute elektrijaamade valikulise kasumiootuse arvutamine sobival võrdlusperioodil vajalikku üldist ülevaadet elektrijaamade olukorrast. Lisaks sellele ei seadusta arvutus eelise täielikku mõju, kuna ei ole arvesse võetud riigi toetust vesinikuvalmidusega gaasiküttel töötavate elektrijaamade laiendamiseks suletud pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade asukohtades, mis on kapitaliturgude investorite ja RWE rahastamistingimuste jaoks äärmiselt oluline. Sellest tulenevalt tuleb pärast muutmislepingu sõlmimist keelata ka 2,6 miljardi euro suurune makse RWE-le koos väljavaatega toetada üleminekut vesinikuvalmidusega gaasiküttel töötavatele elektrijaamadele.

(193) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta väitis GPE, et selles otsuses esitatud teabe põhjal ei ole selge, miks ei saa arvesse võtta pärast 2026. aastat saamata jäänud tulu; selle kuupäeva kasutamise põhjust ja mõju hüvitise summale ei ole selgitatud. Samuti on Saksamaa elektrienergia hinnapiduri seaduse ([92]) tulemusel mõnede pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajate suhtes kohaldatav hinnapiirang 20 eurot/MWh kõrgem kui teiste pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade puhul. Selle kõrgema hinna ülempiiri ja juba ettenähtud hüvitise kombinatsioon võib põhjustada ülemääraseid makseid ja ülemäärast hüvitamist. Lisaks esitas GPE Saksamaa instituudi Forum Ökologische Soziale Marktwirtschaft uuringu, milles väidetakse, et peale ennetähtaegse sulgemise eest makstava hüvitise subsideeritakse Saksamaal pruunsöe kaevandamist ja pruunsöel põhinevat elektritootmist mitme meetmega, näiteks teadusuuringute rahastamisega, kaevandamismaksust vabastamisega, veevõtutasudest vabastamisega ja energiamaksusoodustustega.

(194) Peale selle väitis GPE, et CEEAG punkti 433 kohane ajakohastamismehhanism on vajalik. Esiteks on arvutusi muudetud vähem kui kahe aasta jooksul, mis näitab sedalaadi hinnangute haprust ja tundlikkust, ning seetõttu on märkimisväärne oht, et abi ei ole proportsionaalne ja toob kaasa ülemäärase hüvitise maksmise. Teiseks, kuna komisjon on nõustunud, et pakkumismenetlust ei toimu, tuleks läbi viia üksikasjalik ja põhjalik analüüs, mis ei tohiks tugineda pelgalt sellele, mis vastavalt menetluse laiendamise otsuse põhjendusele 102 „tundub mõistlik“. Hüvitis hõlmab pikka ajavahemikku ning sellega kaasneb märkimisväärsete abisummade maksmine korrapäraste ja eelnevalt kindlaksmääratud osamaksetena. Juba ainuüksi need elemendid õigustavad ajakohastamismehhanismi lisamist.

(195) Samuti väitis GPE, et komisjon ei ole ilmselt uurinud mõnede üksuste edasilükatud sulgemise mehhanismi üleviimise võimalikku mõju. Lisaks väitis GPE, et isegi kui sõnaselgelt mainitakse, et sellist üleviimist käesoleva juhtumi raames ei toimu, võib see siiski oluliselt mõjutada selle hüvitise suurust, mida saab RWE-le määrata. GPE ei selgitanud siiski, milline see mõju oleks või kuidas see avalduks. Komisjon selgitab menetluse laiendamise otsuse põhjenduses 34, et Saksamaa valitsus võib otsustada, et kolm üksust (Niederaußem K, Neurath F ja Neurath G) kantakse kuni 2033. aasta lõpuni reservi. Kui valitsus peaks sellise otsuse vastu võtma, toimuks lõplik sulgemine mitte 2030. aastal, vaid alles 2033. aastal, mis mõjutab saamata jäänud tulusid.

(196) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitsid kaks kohalikku ettevõtjat, et hüvitis ei ole proportsionaalne, võttes arvesse järgmist:

a) saamata jäänud tulu ei kujuta endast kulusid, mis tulenevad söe kasutamise ennetähtaegsest järkjärgulisest lõpetamisest. Esiteks tekib kahtlus, kas pruunsöel töötavate rajatiste käitamine on tulevikus üldse kasumlik, eriti CO_2 hinna tõusu tingimustes. Teiseks on kahtlus, kas söe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine toob üldse kaasa täiendavaid pealmaakaevandamise kulusid. See tuleneb sellest, et alati on oht, et pealmaakaevandusi enam ei kasutata, sest kaevandustele antakse tegevusluba üldjuhul ainult kaheks kuni kolmeks aastaks. Kolmandaks on ebaselge, kas hüvitise arvutamisel võeti arvesse ka mittevajalikke investeeringuid ja hoolduskulusid, mida käitajad söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise tõttu vältisid;

([92]) Gesetz zur Einführung einer Strompreisbremse (*Strompreisbremsegesetz*, StromPBG), veebis: https://www.gesetze-im-internet.de/strompbg/BJNR251210022.html.

b) hüvitise summa ei olnud õigesti määratud, kuna hüvitise arvutamisel kasutati ebaõiget hüvitusperioodi ning CO_2 lubatud heitkoguse ühikute ja püsikulude puhul jäiku ja aegunud väärtusi. Riik oleks pidanud põhjalikumalt uurima konkreetseid turutingimusi;

c) kohaldati ebaõiget maksimaalset abi osatähtsust. Vastavalt komisjoni suuniste „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“ ([93]) 1. lisale võib abi, millega toetatakse ettevõtjaid, kes parandavad keskkonnakaitse taset liidu standardites nõutust rohkem, katta 40–50 % abikõlblikest kuludest. See tähendab, et isegi kui saamata jäänud tulu ja lisakulude hüvitamist peetaks lubatavaks, saaks subsideerida ainult ligikaudu poole tekkinud kuludest.

(197) Kaks kohalikku ettevõtjat väitsid veel, et asjaolu, et hüvitis määrati kindlaks ilma läbipaistva menetluseta kasumlikkuse arvutuste ja turuootuste osas, on vastuolus riigiabi põhimõtetega. Erinevalt läbipaistvast hankemenetluse mehhanismist on hüvitis riigi ja abisaaja vahel eraldi kokku lepitud. Pruunsöe puhul ei saa ainult kahe pruunsöeküttel töötava elektrijaama ja nendega seotud pealmaakaevanduste käitajate jaoks pakkumismenetlust korraldada, eriti seoses pealmaakaevandamisest oodatava kasumi hüvitamisega. Kasumlikkuse arvutusi võiks siiski teha vähemalt abisaaja elektrijaamade kohta, näiteks nende konkreetse kasutuselevõtu kuupäeva, kasutustundide, tõhususe, juba tehtud amortisatsiooni ja muude näitajate põhjal, mida saaks teiste söeküttel töötavate elektrijaamade suhtes mõõta ja nendega võrrelda. Hoolimata elektrijaamade omaduste ja kulustruktuuride põhimõttelistest erinevustest oli lisaks võimalik kaasata kivisöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemise hankemenetlustesse väikesed pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad kooskõlas sulgemisseaduse artikliga 43.

4.3.6.4. Liidud/vabaühendused

(198) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis DEBRIV, et piisav hüvitis peab hõlmama mitte ainult saamata jäänud tulu, vaid ka märkimisväärseid lisakulusid kogu pealmaakaevandamise väärtusahelas, transporti elektrijaama, elektrijaama kulusid ja seonduvaid ümberkujundamiskulusid, kuivõrd need on põhjustatud kohustuslikust ennetähtaegsest sulgemisest. Lisaks sellele tuleb hüvitise proportsionaalsuse hindamisel arvesse võtta meetme põhjustatud täiendavaid sotsiaalkindlustuskulusid. Samuti märgib DEBRIV, et hüvitismaksed ei kata täielikult ettevõtjate poolt tegelikult tuvastatud ebasoodsat olukorda ja kahju.

(199) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis DEBRIV, et meede on proportsionaalne vastavalt CEEAG jaotisele 4.12.1.5. Hankemenetluse puudumine on põhjendatud, kuna turul on ainult kaks peamist osalejat (RWE ja LEAG) ning pruunsöe kaevandamine ja sellest energia tootmine on omavahel tihedalt seotud. Meetme põhjustatud lisakulude ja majandusliku kahjuga seoses tuleb lisaks sellest tulenevatele pruunsöe pealmaakaevanduste kuludele (sh taastamistoimingute lisakulud ning sellega seotud intressi- ja rahastamiskahjud) arvesse võtta ka kogu (varajast) kahju, mida riigi kehtestatud pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine põhjustab käitajatele, ümberplaneerimise ja ümberkujundamise lisakulusid ning majanduslikku (varalist) kahju. Lisaks tuleks arvesse võtta ka sulgemisseaduses sätestatud õiguskaitsevahendite kasutamisest loobumist.

(200) DEBRIV on seisukohal, et CEEAG punkti 433 kohane ajakohastamismehhanism ei ole käesoleval juhul õigustatud, kuna pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine Saksamaal on erakordse ja ettenägematu ulatusega, st tegemist on erandlike asjaoludega. Esiteks reguleeritakse sulgemisseaduse ja 2021. aasta lepinguga mitte teatavat üksikut üksust, vaid kõigi Saksamaa pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ja pealmaakaevanduste järkjärgulist sulgemist, millel on kaugeleulatuvad ja mõnikord ettenägematud tagajärjed tervele piirkonnale. Selline laiaulatuslik sekkumine nõuab ühiskondlikku konsensust, mis on saavutatud söekomisjoni loomisega ja tema ettepanekute arvessevõtmisega. Ilma sellise konsensuseta – mis hõlmab hüvitismakseid – ei oleks pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine kogu Saksamaal mõeldav. Ajakohastamismehhanismi kehtestamine ohustaks ühiskonnas saavutatud üldist konsensust. Teiseks puudub ülemäärase hüvitamise oht, mida ajakohastamismehhanismiga püütakse vältida, kuna pruunsöe kasutamise järkjärgulisest lõpetamisest tingitud kulud või kahju on suuremad kui kokkulepitud hüvitissumma.

([93]) ELT C 200, 28.6.2014, lk 1.

(201) Lõpetuseks väitis DEBRIV, et õigustatud huvi vältida konkurentsi moonutamist ülemäärase hüvitamisega tuleb tasakaalustada asjaomaste ettevõtjate õigustatud huviga planeerimis- ja investeerimiskindluse vastu. Tuleb meeles pidada, et käesoleval juhul ei ole riigipoolse hüvitise maksmise põhjuseks pruunsöeettevõtjate soov saada investeeringuteks ettenähtud abi. Pigem on peamine eesmärk hüvitada riigi sekkumine ettevõtjate kaitstud õiguslikku seisundisse ja lõpetada varasem seaduslik pruunsöega seotud äritegevus. Seetõttu oleks põhjendamatu kehtestada asjaomaste pruunsöeettevõtjate suhtes ühepoolselt ajakohastamismehhanism. Seega on selge, et erandlike asjaolude olemasolu tingib vajaduse hoiduda käimasolevas Saksamaal pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise menetluses ajakohastamismehhanismi kehtestamisest.

(202) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis Greenpeace, et meede ei ole proportsionaalne, kuna parameetrid, mida Saksamaa ametiasutused kasutasid hüvitise arvutamiseks, on ebareaalsed ja ebatõenäolised. Eelkõige on probleemsed kolm peamist eeldust, mis põhjustavad hüvitise süstemaatilist ülehindamist. Esiteks on elektri- ja CO_2 hinna eeldused meelevaldsed, sest pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade kasumlikkus on aja jooksul pidevalt vähenenud. Teiseks võib elektrijaamade või pealmaakaevanduste sulgemine vähendada püsikulusid, kuid seda ei ole arvesse võetud. Sulgemisega hoitakse kokku peaaegu kõik elektrijaamade püsikulud ja umbes 20 % kaevanduste püsikuludest. Juba ainuüksi see vähendaks hüvitist enam kui poole võrra. Kolmandaks on ennetähtaegse sulgemise korral ette nähtud hüvitusperiood, kuid Saksamaa arvutused hõlmavad liiga pikka ajavahemikku, sest sõltuvalt elektrijaama sulgemise kuupäevast eeldatakse hüvitamist nelja või viie aasta jooksul, ilma et seda eeldust põhjendataks. Öko-Instituti läbiviidud uuringu põhjal peaks hüvitis piirduma kolme aastaga ([94]). Neist kolmest eeldusest igaüks eraldi vähendaks tugevalt hüvitise summat, kuid üheskoos vähendavad need hüvitist 4,4 miljardilt eurolt maksimaalselt 154 miljonile eurole RWE puhul ja 189 miljonile eurole LEAGi puhul.

(203) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes lisas Greenpeace, et elektrijaama tegevuse ja kaevandamistegevuse eest makstavat hüvitist ei ole selgelt eristatud, mis on vastuolus riigiabieeskirjadega. ELi riigiabi läbipaistvus hõlmab mitte ainult makstava hüvitise kogusumma nimetamist, vaid ka hüvitise suuruse määramise aluseks olevate eelduste avaldamist ja selgitamist. Antud abi ei tohi mingil juhul hüvitada tulevast ebamajanduslikku käitumist, mis tuleneb CO_2 hinna eeldatavast edasisest tõusust. Lisaks sellele ei tohi kahjustada heitkogustega kauplemise eesmärke. Samuti ei ole korraldatud konkurentsipõhist hankemenetlust, mis on vastuolus CEEAG põhimõtetega. Võttes arvesse CEEAG punktis 432 sätestatud nõuet, et proportsionaalsust tuleb hinnata igal üksikjuhul eraldi, näitab meetme proportsionaalsuse hindamine (vt põhjendused (199) ja (204)), et meede on igal juhul ülemäärane.

(204) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis ClientEarth, et meede ei ole proportsionaalne. On ebaselge, kas hüvitised määratakse kindlaks läbirääkimiste tulemusena või valemiga. ClientEarth väidab sarnaselt Greenpeace'ile (vt põhjendus (203)), et teatavad parameetrid on probleemsed: elektri- ja CO_2 hinnad on valitud meelevaldselt; eeldati, et ennetähtaegse sulgemisega ei säästeta püsikulusid ja et pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatele makstakse hüvitist 4–5 aasta jooksul pärast üksuste sulgemist, mis on liiga pikk aeg – näiteks Öko-Institut soovitab maksimaalselt kolme aastat ([95]). Samuti tõi ClientEarth esile selle, et arvutustes tuleks arvesse võtta ka i) edasilükatud sulgemise mehhanismi ning ii) asjaolu, et kõik sulgemisseaduse 2. lisas nimetatud söeküttel töötavad elektrijaamad, mis suletakse enne 2025. aastat, pääsevad võimalikest investeerimiskuludest, mille eesmärk on võtta vajalikke meetmeid madalamate heite piirnormide järgimiseks, st nad pääsevad kohustuslikest investeeringutest, millega tagatakse heite piiramine seadusega ettenähtud tasemeni. Tema arvates peaks hüvitis hõlmama muutuvaid parameetreid, et välistada ülemäärase hüvitamise oht. Kuna sulgemiskuupäevad on nii kaugel tulevikus (kuni 2038. aastani) ja hüvitisi on kavas maksta igale käitajale 15 aastase osamaksena, võib ja peaks osamakseid ja abi kogusummat kohandama vastavalt elektrijaamade tegelikule oodatavale saamata jäänud tulule, mida ajakohastatakse vastavalt turutingimuste arengule, kusjuures summa peaks olema piiratud. ClientEarth kritiseeris seega ajakohastamismehhanismi puudumist.

([94]) Öko-Institut „Assessment of the planned compensation payments for decommissioning German lignite power plants in the context of current developments", 29. juuni 2020, lk 30, kättesaadav aadressil https://www.oeko.de/publikationen/p-details/assessment-of-the-planned-compensation-payments-for-decommissioning-german-lignite-power-plants-in-the-context-of-current-developments.

([95]) https://www.oeko.de/fileadmin/oekodoc/Einordnung-der-geplanten-Entschaedigungszahlungen-fuer-deutsche-Braunkohlekraftwerke.pdf.

(205) ClientEarth väitis, et Saksamaal ei ole varustuskindluse probleemi, nagu väidab Saksamaa, et õigustada nii pikka sulgemisgraafikut kui ka edasilükatud sulgemise mehhanismi olemasolu. Saksamaa energiaturul valitseb ülevõimsus ja Saksamaal on võetud riskide vältimiseks mitmesuguseid varustuskindluse meetmeid. Isegi kui oleks tõendeid varustuskindluse probleemi esinemisest ja vajadus võtta asjakohaseid meetmeid, tuleks seda teha kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu elektrituru määrusega (EL) 2019/943 ([96]). Mõne LEAGi ja RWE üksuse sulgemise kunstlik viivitamine või edasilükkamine nende loomulikust sulgemiskuupäevast (turujõududest ajendatud tavapärase tegevuse stsenaariumi kohaselt) kaugemale, et tagada nende panus varustuskindlusse, näib olevat asjaomastest eeskirjadest kõrvalehoidmine.

(206) Lõpetuseks väitis ClientEarth, et meetmega võivad kaasneda võimalikud kumulatsiooniprobleemid. Esiteks ei makstud 2016. aastal *Sicherheitsbereitschaft*i juhtumi puhul kohanemistasu (*Anpassungsgeld*, edaspidi „APG“) ([97]). Seda kohanemistasu makstakse nüüd vahetult üle 58-aastastele töötajatele, kui nad kaotavad söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise tõttu oma töökoha. *Sicherheitsbereitschaft*i juhtumis ei arvatud fikseeritud personalikulusid elektrituru tuludest maha, sest neid ei peetud lühiajalisteks piirkuludeks. Tegelikult said ettevõtted *Sicherheitsbereitschaft*i juhtumis maksete kaudu ka makseid töötajate kohanemiskulude katteks. Kuna personali kohanemiskulud makstakse nüüd aga APG kaudu, ei tohiks neid arvata ettevõtjatele makstavate sulgemishüvitiste hulka. Need moodustavad umbes 29 % käitajate kuludest ([98]). Teiseks on sulgemisseaduse artiklis 50 sätestatud, et tuleks luua *Sicherheitsbereitschaft*i mudelil põhinev edasilükatud sulgemise mehhanism (*Zeitlich gestreckte Stilllegung*) vastavalt energiatööstuse seaduse artiklile 13g ([99]). Edasilükatud sulgemise mehhanismi puhul hüvitatakse elektrituru tulud jällegi selle mehhanismi kehtivuse ajal. Seda hüvitist tuleb maksta lisaks ennetähtaegse järkjärgulise lõpetamise hüvitistele ja see kujutab endast kahekordset hüvitist, sest samad maksed hüvitati juba 4,35 miljardi euro suuruse summa kvantifitseerimise raames. Seega ei tohiks käitajatele lisaks sulgemismehhanismile maksta hüvitist ka edasilükatud sulgemise mehhanismi eest. Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta väitis ClientEarth lisaks, et komisjon ei ole uurinud võimalikku kumuleerumist teiste abimeetmetega, näiteks võimsusmehhanismidega jne.

(207) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas ClientEarth, et ajakohastamismehhanism oleks vajalik, eriti kui arvesse võtta, et arvutused on juba kord läbi vaadatud, ja pidades silmas elektriturul toimunud ülemaailmseid muutusi. Mehhanism, mis võimaldab hüvitisi kohandada tegeliku saamata jäänud tulu ja sulgemiskulude alusel, võimaldaks vältida ülemäärase hüvitamise ohtu. ClientEarth tõstatas küsimusi, mis on sarnased nendega, mida GPE esitas menetluse laiendamise otsuse kohta (vt põhjendused (194)–(196)), ning märkis lisaks, et ülemäärase hüvitamise vältimiseks tuleks arvesse võtta kõiki muid asjakohaseid energiameetmeid, sealhulgas energiahinna ülempiiri ja asjaolu, et teatavad RWE söeküttel töötavad elektrijaamad saavad praegu kasu asenduselektrijaamade hooldamise seadusest (*Ersatzkraftwerkebereithaltungsgesetz*). ClientEarth väitis, et on võimatu kindlaks teha, kas liigse hüvitamise vältimiseks kehtestatakse tagasinõude mehhanism. Ta viitas ka otsusele SA.54537 ([100]) ja üldisele lähenemisviisile, mida komisjon kõnealuses otsuses proportsionaalsuse puhul järgis. Lõpetuseks küsis ClientEarth, miks kahe üksuse (Neurath D ja E) sulgemine on kahe aasta võrra edasi lükatud, ning märkis, et komisjoni analüüs selle kohta ei ole olnud piisav ja et ei ole arvesse võetud, milline võiks olla selle mõju hüvitise arvutamisele.

([96]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (ELT L 158, 14.6.2019, lk 54).

([97]) Vt sulgemisseaduse paragrahv 57.

([98]) Öko-Institut (2017), „Die deutsche Braunkohlenwirtschaft. Historische Entwicklungen, Ressourcen, Technik, wirtschaftliche Strukturen und Umweltauswirkungen. Studie im Auftrag von Agora Energiewende und der European Climate Foundation“, https://www.agora-energiewende.de/projekte/die-deutsche-braunkohlenwirtschaft/, tabel 8–3, lk 112.

([99]) Energiatööstuse seaduse lisas esitatud hüvitise arvutamise valem vastab suures osas sulgemisseaduse 2. lisas esitatud hüvitise arvutamise valemile.

([100]) Komisjoni 12. mai 2020. aasta otsus riigiabi SA.54537 (2020/NN) kohta – Madalmaad – Madalmaades elektrienergia tootmiseks kivisöe kasutamise keeld (ELT C 220, 3.7.2020, lk 1). Kõnealuses otsuses viis komisjon läbi hindamise otse ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel. Hüvitis põhines saamata jäänud tulul ning see summa põhines abisaaja ja ministeeriumi vahelistel läbirääkimistel, mille käigus saadi abi sõltumatutelt ekspertidelt. Komisjon uuris arvutuste aluseks olevaid eeldusi ja leidis, et need on mõistlikud.

(208) Pärast avalikku konsultatsiooni esitatud märkustes väitis Euroopa Keskkonnabüroo, et vastupidise stsenaariumi puhul oleks pidanud kasutama alternatiivseid ja realistlikumaid eeldusi, eelkõige usaldusväärsemat CO_2 hinda. Lisaks kordab Euroopa Keskkonnabüroo Greenpeace'i kahtlust, et kolm peamist eeldust viisid hüvitismaksete süstemaatilise ülehindamiseni (vt põhjendus (204)).

(209) HEAL leidis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et hüvitise arvutamine ei olnud läbipaistev ega vastutustundlik ning sellesse ei olnud kaasatud kodanikuühiskond. Samuti leidis HEAL, et söel põhineva elektrienergia väliseid tervisekulusid ei ole saamata jäänud tulu ja kaevandustes keskkonna parandamisega seotud kulude arvutamisel arvesse võetud. Saastuse prognoositud tervisekulud oleks pidanud saamata jäänud tulust valitud ajavahemiku jooksul maha arvama, nii et realistliku hinnakujunduse saavutamiseks oleks pidanud väliskulusid arvesse võtma.

(210) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta märkis CAN, et lahendamata on hüvitissummade läbipaistvuse küsimus. Hüvitissummad koosnevad saamata jäänud tulust, taastamiskuludest ja õigusvaidlustest loobumisest, kuid jääb ebaselgeks, millist summat millise elemendi eest makstakse ja kas tulemus põhineb valemil. CAN leiab, et summad ei ole taastamiskuludega proportsionaalsed, eelkõige LEAGi puhul ([101]).

4.3.6.5. Saksamaa liidumaad

(211) Saksimaa väitis, et hüvitise proportsionaalsuse kaalumiseks tuleks arvesse võtta kõiki ettevõtjatele tekkivaid majanduslikke probleeme, mis on otseselt seotud pruunsöel põhinevast elektritootmisest tuleneva CO_2 heite vähendamisega ja mida pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine mõjutab, eelkõige personali sotsiaalselt vastuvõetava kohanemisega seotud kulusid.

(212) Nordrhein-Westfalen väitis, et oma 23. märtsi 2021. aasta põhiotsuses riigi ruumilise planeerimisega seotud sulgemisseaduse sätete kohta rõhutas ta sulgemisseaduse sätete tähtsust riigi maakasutuse planeerimisel. Kõik pealmaakaevandused peavad vastama kaevandusalade nõuetekohase taastamise nõuetele föderaalse kaevandamisseaduse tähenduses. Pole kahtlust, et Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja RWE vahel lepinguga kokku lepitud ja Saksamaa Bundestagi kui seadusandja poolt heaks kiidetud hüvitis on õiguspärane, kuna see on hüvitis lisakulude eest, mida ettevõtja peab kandma seoses pruunsöe kasutamise järkjärgulise kohustusliku lõpetamisega 2038. või 2035. aastaks. Nordrhein-Westfaleni liidumaa avalikes huvides on oluline, et RWE-le makstaks piisavat hüvitist, sest see on Reinimaa kaevanduspiirkonna (Rheinische Revier) hea ja tulevikku suunatud arengu eelduseks. Oluline on, et ettevõtja suudaks täita oma seadusest tulenevaid kohustusi heastada piirkonnas tekitatud kahju.

4.3.7. *Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine*

4.3.7.1. RWE

(213) RWE väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et RWE-le tekkiv majanduslik kahju on suurem kui talle makstav hüvitis ja seega ei põhjusta hüvitis konkurentsimoonutusi, vaid vastupidi, tasakaalustab vähemalt teataval määral neid konkurentsimoonutusi, mis tekivad RWE kahjuks seoses pruunsöe kasutamise ennetähtaegse järkjärgulise lõpetamisega.

([101]) https://www.bet-energie.de/fileadmin/redaktion/PDF/Studien_und_Gutachten/Gutachten_Folgekosten/Gutachten_Folgekosten_Braunkohleausstieg_Abschlussbericht.pdf.

(214) Oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta kordas RWE, et muudetud RWE meetme positiivne mõju kaalub suures osas üles võimalikud negatiivsed tagajärjed. Muudetud RWE meede toob kaasa CO_2 heite ohutu vähendamise ja edendab energeetikasektori ümberkujundamist, luues turvalised investeerimistingimused uue kliimasõbraliku tehnoloogia kasutuselevõtuks. Just väljumisvõimaluse lepinguline tagamine loob kõigile turuosalistele investeerimiskindluse, sest pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade tootmisvõimsuse edasilükatud vähendamine ei ole seotud aastatepikkuse kohtumenetluste võimalusega, mida oleks oodata, kui Saksamaa oleks kehtestanud sulgemiskeelu üksnes regulatiivsete vahenditega. Järkjärgulise lõpetamise toomine ettepoole 2030. aastasse tugevdab seda muudetud RWE meetme mõju veelgi. Seda positiivset mõju ei kaalu üles negatiivne konkurentsimõju, mis võib hüvitise maksmisest tuleneda. Hüvitis on arvutatud nii, et sellega hüvitatakse ainult osa RWE-le pruunsöe kasutamise ennetähtaegse järkjärgulise lõpetamisega tekitatud kahjust ning seega jääb pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine RWE jaoks majanduslikust seisukohast kahjumlikuks tegevuseks. Lisaks see juba tugevdab ka kõiki konkurente, sest sulgemistest põhjustatud tarnepuudujääk mõjutab hindu.

4.3.7.2. LEAG

(215) Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes väitis LEAG, et isegi kui komisjon eeldaks selle kriteeriumi laiaulatuslikkusest lähtudes, et meede moonutab konkurentsi, kuna turul konkureeriksid ettevõtjad teiste ettevõtjatega, nagu on märgitud näiteks menetluse algatamise otsuse põhjendustes 110–113, ei avaldaks meede igal juhul märkimisväärset negatiivset mõju. Pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemise tulemusel käitaja turupositsioon isegi halveneks.

(216) Pealegi oleks hüpoteetilisel juhul LEAGi mis tahes eelised selgelt teisejärgulised, võttes arvesse meetme ülekaalukat positiivset mõju, eriti seoses CO_2 heite vähendamisega. Pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine soodustab muul tehnoloogial, eelkõige taastuvatel energiaallikatel põhineva täiendava elektritootmisvõimsuse arendamist. Peale selle avaldab meede positiivset mõju keskkonnale ja tagab prognoositavuse seoses pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ennetähtaegse sulgemisega. Seetõttu ei muuda meede kauplemistingimusi sellisel määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega, ja seega kaalub meetme positiivne mõju igal juhul üles mis tahes negatiivse mõju konkurentsile ja kaubandusele.

4.3.7.3. Ettevõtjad

(217) GPE viitab oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta kolmanda isiku analüüsile meetme väidetava moonutava mõju kohta. Esimene väidetav moonutava mõju oht seisneb selles, et RWE ja LEAG suudavad tungida naaberturgudele või tugevdada seal oma seisundit konkurentide kahjuks, eriti kui nad investeerivad kapitalimahukatesse elektrijaamadesse, mis kasutavad taastuvenergiat. Teine probleem seisneb selles, et hüvitis põhjustab viivituse pruunsöe kasutamise lõpetamisel, mis oleks turupõhine ja toimuks palju varem. Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes lisas GPE, et komisjon oleks pidanud hindama, kas meede võib avaldada negatiivset mõju konkurentsile, ning et hüvitise maksmise mõju oleks pidanud analüüsima mitte ainult söeküttel töötavate elektrijaamade toodetud elektrienergia turul, vaid ka naaberturgudel, näiteks taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia turul.

(218) Lõpuks väitis GPE oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta, et hüvitise eelnevalt kindlaksmääratud korrapärased osamaksed tugevdavad otseselt RWE turujõudu ja neid kasutatakse rohelise elektrienergia turgudel moonutavalt. GPE märgib, et turuosalised peavad taastuvatesse energiaallikatesse investeerimisel tavaliselt ületama kaks peamist takistust: i) projektide jaoks sobivate piirkondade leidmine ja ii) rajatiste rahastamine. RWE-l (ja LEAGil) on juba praegu eelis, mis seisneb lihtsamas juurdepääsus aladele uute tuule- ja päikeseenergiaparkide rajamiseks, st kasutades varem pruunsöe kaevandamiseks määratud maad. Lisaks sellele annavad iga-aastased osamaksed RWE-le (ja LEAGile) finantslikviidsust investeeringute tegemiseks.

(219) Kaheksa kohalikku ettevõtjat väitsid oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et abi andmine pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatele on vastuolus ELi konkurentsiõiguse aluspõhimõtetega, kuna need ettevõtjad konkureerivad lühiajalise elektrienergia hulgimüügiturul otseselt RWEga. Konkurentsivastaselt kindlaksmääratud, kindlasummalise ja ülehinnatud ainuõigusliku sulgemise lisatasu maksmine rikub ELi toimimise lepingu artiklit 106 koostoimes artikliga 102 järgmistel põhjustel: i) see tugevdab turgu valitseva elektritootja RWE seisundit rahaliste vahendite abil olukorras, kus turg on niikuinii kitsenemas RWE kasuks; ii) see loob turul struktuurselt ebavõrdsed konkurentsitingimused; see suurendab võimalust, et RWE saab kasutada algsel müügiturul oma elektrijaamade strateegilist potentsiaali võrreldes teiste konkurentidega ja laiendada oma turuliidri seisundit taastuvenergia valdkonnas, ning seetõttu iii) suureneb oht, et konkurendid tõrjutakse välja. Need ettevõtjad väitsid, et olukord, kus liikmesriik loob ebavõrdsed konkurentsitingimused, mis võivad soodustada turuvõimu ülekandmist ja kuritarvitamist, on komisjoni ja Euroopa Kohtu praktika kohaselt käsitatav esmase õiguse konkurentsisätete rikkumisena ([102]).

(220) Oma 16. novembri 2022. aasta märkustes väitsid kaheksa kohalikku ettevõtjat, et muudetud RWE meede toetab RWE valitsevat seisundit ja rohepööret turgu moonutaval viisil. Nad väidavad, et muudetud RWE meetme eesmärk on säilitada RWE turujõud uuel rohelise elektrienergia turul ja et RWE teistele kütuseliikidele üleminekut subsideerib Saksamaa riik, samal ajal kui teised tootjad peavad selliseks üleminekuks konkureerima. Nad viitavad eelkõige RWE kavale ehitada 2030. aastal suletavate pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade asemele vesinikuvalmidusega gaasiküttel töötavaid elektrijaamu ligikaudse võimsusega 3 GW ning Saksamaa riigi väidetavale kohustusele toetada selliste elektrijaamade ehitamist isegi hankemenetluste kasutamisel.

(221) Põhjenduses (220) kokkuvõtlikult esitatud väiteid esitasid ka kaks kohalikku ettevõtjat oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta. Avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes lisasid nad, et meede kahjustab väiksemaid taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootjaid ja paisutab kunstlikult elektrihindu. Lisaks leidsid ettevõtjad, et hüvitise positiivset mõju ei saa tasakaalustada negatiivne mõju, mis tuleneb mõjust konkurentsile ja väidetavast liigsest hüvitamisest (vt märkused punktis 4.3.6).

4.3.7.4. Liidud/vabaühendused

(222) DEBRIV väitis oma avaliku konsultatsiooni raames esitatud märkustes, et puuduvad tõendid konkurentsi ja kaubanduse moonutamise kohta hüvitise andmise tulemusena. Esiteks toob meede kaasa mõõdetava keskkonnakasu, kuna nende elektrijaamade järkjärguline sulgemine asjaomase perioodi jooksul vähendab CO_2 heidet. Teiseks on pruunsöeettevõtjatele makstav hüvitis üksnes hüvitis saamata jäänud tulu ning täiendava kahju ja majanduslike probleemide eest ega anna seega ettevõtjatele konkurentsieelist.

(223) Greenpeace väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et põhjenduses (199) kirjeldatud ebaproportsionaalne abisumma põhjustab ulatuslikke turumoonutusi.

(224) ClientEarth väitis oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta, et meede moonutab konkurentsi ja et puudub märkimisväärne keskkonnakasu, mis konkurentsimoonutusi tasakaalustaks. Tema arvates saavad ettevõtjad ristsubsideerida oma muid tegevusi, eelkõige energiatootmist puhtamatest energiaallikatest. Lisaks loob sulgemisseaduse kohase ajakava tõttu tekkinud viivitused elektrijaamade sulgemisel ebasoodsa konkurentsiolukorra puhtamatele energiaallikatele, mis sisenevad turule raskemini või aeglasemalt, kui nad oleksid sisenenud siis, kui pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad oleks suletud tavapäraste äritingimuste kohaselt ja need oleks kandnud kõik oma sulgemiskulud.

([102]) Näiteks Kreeka energiaturgu mõjutavat riiklikku meedet, millega Kreeka turgu valitsevale (pruunsöest) elektri tootjale Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI) anti ainuõigused kaevandamiseks ja seega eelised võrreldes teiste tootjatega, peeti ELi toimimise lepingu artikli 106 koostoimes artikliga 102 (või nende eelkäijatega) selgeks rikkumiseks. Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, 17. juuli 2014, Euroopa Komisjon *vs.* Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI), C-553/12 P, punkt 41, millega kinnitati Euroopa Komisjoni 5. veebruari 2008. aasta otsust C(2008) 824 final.

(225) Lisaks viitas ClientEarth Saksamaa konstitutsioonikohtu 24. märtsi 2021. aasta nn kliimaotsusele, ([103]) milles seatakse kahtluse alla, kas Saksamaa eesmärk vähendada kasvuhoonegaaside heidet on meetme abil tõhusalt saavutatav. Sulgemisseaduse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise peamine eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside heidet Saksamaal. Konstitutsioonikohus otsustas siiski, et Saksamaa ei täida praeguste meetmete, sealhulgas sulgemisseaduse abil oma kohustust vähendada heidet ja võtta tõhusaid meetmeid kliimamuutuste vältimiseks. Seega võib öelda, et negatiivne mõju kaalub üles positiivse mõju, sest meede ei aita saavutada Saksamaa vajalikke kliimaeesmärke. Vastuseks sellele otsusele pakkus Saksamaa valitsus välja riikliku heitkoguste vähendamise 65 % eesmärgi 2030. aastaks, mis eeldaks söe kasutamise järkjärgulist lõpetamist mitte 2038. aastaks, vaid 2030. aastaks.

(226) ClientEarth väitis, et konkurentsimoonutuste vältimiseks tuleks võtta täiendavaid meetmeid, ja viitas näitena British Energy plc restruktureerimise juhtumile ([104]). Vajalikud meetmed peaksid hõlmama nende erinevate äritegevuste (pruunsöel põhinev elektritootmine, muu kui pruunsöel põhinev elektritootmine, müük hulgiturule, otsetarned jne) ristsubsideerimise keelamist, et vältida sulgemisabi väärkasutamist uute tegevuste arendamiseks.

(227) Lisaks märkis ClientEarth oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta, et kõnealune otsus kinnitab muret konkurentsimoonutuste pärast, kuna RWE ise märkis, et ta teeb suuri investeeringuid energiasüsteemi ümberkujundamisse ja investeerib üle 50 miljardi euro (bruto) kogu maailmas oma rohelise põhitegevuse laiendamisse, millest 15 miljardit eurot on ette nähtud Saksamaale (vt menetluse laiendamise otsuse põhjendus 22). Kui hüvitist kasutatakse tegelikult taastuvenergia tootmise kasutuselevõtuks, on komisjon välja andnud erieeskirjad, et kaaluda abi andmist sellise tegevuse jaoks, ja hindamine tuleb läbi viia kooskõlas nende eeskirjadega. Selline hindamine ei ole menetluse laiendamise otsuse osa.

(228) Euroopa Keskkonnabüroo märkis pärast avalikku konsultatsiooni, et nii suures mahus riiklike vahendite eraldamine ainult kahele osalejale moonutaks oluliselt siseturgu ning mõjutaks konkurentsi ja kaubandust nii riiklikul kui ka (RWE ja LEAGi suurust arvesse võttes) ELi tasandil. Euroopa Keskkonnabüroo leidis, et RWE ja LEAG saavad abi oma võimu säilitamiseks ning konkurendid, kes tegid strateegilisi otsuseid keskkonnasõbralikumale energiatootmisele üleminekuks, tõrjutakse turult välja.

5. **SAKSAMAA MÄRKUSED**

(229) Pärast menetluse algatamise otsust ja menetluse laiendamise otsust esitasid Saksamaa ametiasutused märkused, mis on kokkuvõtlikult esitatud käesolevas punktis.

5.1. **Abi olemasolu**

(230) Pärast menetluse algatamise otsust väitsid Saksamaa ametiasutused 1. aprilli 2021. aasta märkustes, et abi olemasolu küsimuse võib jätta lahtiseks, kuna meede on igal juhul proportsionaalne. Seetõttu ei esitanud Saksamaa hinnangut selle kohta, kas RWE ja LEAG saavad eelise.

(231) Saksamaa ametiasutused lükkasid 6. septembril 2021 kolmandate isikute märkusi kommenteerides tagasi teatavate kolmandate isikute seisukoha, et kokkulepitud hüvitis annab RWE-le ja LEAGile eelise, mis on suurem kui summa, mille nad oleksid saanud kohustusliku sulgemise ja sellele järgneva kohtuvaidluse korral. Rõhutati, et selline seisukoht eirab pruunsöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks valitud läbirääkimistel põhineva lahenduse arvukaid eeliseid. Saksamaa viitas söekomisjonile, kes pärast pikki ja pingelisi arutelusid soovitas muu hulgas, et pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine tuleks lahendada konsensuse alusel. Saksamaa valitsus järgis seda soovitust mitmel põhjusel.

([103]) BVerfG, esimese senati 24. märtsi 2021. aasta otsus – 1 BvR 2656/18, Rn. 1–270, aadressilhttp://www.bverfg.de/e/rs20210324_1bvr265618.html.

([104]) Komisjoni 27. novembri 2002. aasta otsus riigiabi NN 101/2002 kohta – Ühendkuningriik – British Energy plc päästmiseks antav riigiabi.

(232) Sotsiaalne rahustamine: läbirääkimistel põhinev lahendus oli väga oluline, et söe kasutamise järkjärguline lõpetamine Saksamaal tervikuna aktsepteeritaks. Vastasel juhul oleksid eri osalised konsensuse puudumisel võinud kavandatud järkjärgulise lõpetamise nurjata, mis oleks muutnud sotsiaalse ja poliitilise rakendamise ja jõustamise palju keerulisemaks.

(233) Suurema õiguskindluse ja prognoositavuse tagamine: läbirääkimistel põhinev lahendus tagab kõigile asjaomastele isikutele õigeaegse õiguskindluse ja prognoositavuse. Pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamine Saksamaal on suur struktuuriline väljakutse, eelkõige Kesk- ja Ida-Saksamaa piirkondades, kus pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ja pruunsöekaevanduste käitajatel on tööandjate ja majandusteguritena oluline roll. Selleks et pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamine käiks käsikäes struktuuri- ja sotsiaalpoliitikaga, on oluline usaldusväärne sulgemisgraafik.

(234) Pruunsöel põhinevate elektrijaamade ja pealmaakaevanduste terviklik süsteem: pruunsöe puhul on elektrijaamad ja pealmaakaevandused omavahel otseselt seotud. Seetõttu tuleb elektrijaamade sulgemine ning pealmaakaevandamise planeerimine ja logistika tihedalt kooskõlastada. Näiteks on eriti keeruline kaevandamisjääkide haldamine, pealmaakaevandamise alade taastamine või paljandamise haldamine. Läbirääkitud lahendus pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemiseks võtab neid probleeme nõuetekohaselt arvesse ja tagab, et pruunsöel põhineva elektritootmise vähendamine on süsteemi kui terviku seisukohast võimalikult tõhus.

(235) Individuaalsed eeskirjad on võimalikud üksnes lepingu alusel: Saksamaa ja käitajate vaheline leping (st 2021. aasta leping) on avalik-õiguslik leping, millega reguleeritakse peale elektrijaamade sulgemise ka muid lepinguosaliste õigusi ja kohustusi. 2021. aasta leping sisaldab muu hulgas i) põhjalikke õiguskaitsevahendeid, ii) eeskirju, mis tagavad pealmaakaevanduste taastamise eest hüvitise maksmise, ja iii) võimalust kiirendada järkjärgulist lõpetamist kolme aasta võrra ilma täiendava hüvitiseta. Nendel eeskirjadel on rahaline väärtus ja need ei oleks olnud õigusliku lahenduse puhul teostatavad või ei oleks olnud samal viisil teostatavad.

(236) Terviklik õiguskaitse: 2021. aasta lepingus deklareerivad ettevõtjad, et nad loobuvad täielikult õiguskaitsevahendite kasutamisest, st nii liikmesriigi kohtutesse kui ka rahvusvahelistesse vahekohtutesse pöördumisest. Isegi kui sellise loobumise majanduslikku väärtust on raske kvantifitseerida, on loobumine poliitiliselt ja majanduslikult väga oluline, sest Saksamaa saab kasu õiguskindlusest ega pea kartma võimalikest kohtumenetlustest tulenevaid eelarveriske. Lisaks sellele sisaldab 2021. aasta leping sätteid lepingu samaväärsuse kohta seoses õigusliku olukorra hilisemate muudatuste ja meetme läbivaatamisega.

(237) Pealmaakaevanduste taastamise eest hüvitise tagamine: 2021. aasta leping sisaldab põhjalikke sätteid, et tagada hüvitissummad pealmaakaevandustes keskkonna parandamise eest. Need sätted on RWE ja LEAG puhul erinevad, kuna nende kahe ettevõtja olukord on erinev, võttes arvesse kontserni struktuuri ja kaevandusametite rakendatud kaitsevahendeid. Seetõttu keskendutakse RWE puhul kontserni struktuurile ja kontsernis toimuvate oluliste muutuste puhuks on kehtestatud kaitsemeetmed. LEAGi puhul makstakse hüvitissumma eriotstarbelistele üksustele, mis on juba olemas ja panditud Brandenburgi ja Saksimaa liidumaade kasuks, ning seetõttu kantakse hüvitissumma erifondi.

(238) Varase sulgemise võimalus: varase sulgemise võimalus on reguleeritud 2021. aasta lepinguga. 2030. aastatel võib kõik elektrijaamad sulgeda sulgemisgraafikus ettenähtust kolm aastat varem ilma hüvitiseta, tingimusel et Saksamaa nõuab seda hiljemalt viis aastat enne ennetähtaegse sulgemise kuupäeva. Käitajad nõustuvad sellega ilma täiendavat hüvitist saamata. Seega sisaldub kokkulepitud hüvitissummades ennetähtaegse sulgemise võimalus. Saksamaa valitsuse jaoks on sellel võimalusel lisaeelis, kuna see annab talle tulevikus täiendavat manööverdamisruumi CO_2 heite edasiseks vähendamiseks, kuid samal ajal ei takista see teisi poliitikaeesmärke või -valdkondi, nagu varustuskindlus, mõjutatud piirkondade sotsiaal-majanduslik olukord jne. Sellist hüvitiseta võimalust oleks vaevalt saanud seadusega õiguskindlalt reguleerida.

(239) CO_2 heite usaldusväärne vähendamine: läbirääkimistel põhineva lahenduse tulemusel saavutatakse usaldusväärselt meetme eesmärk vähendada CO_2 heidet. Pole põhjust karta, et RWE või LEAG vaidlustab elektrijaamade sulgemise liikmesriigi kohtus. Seega ei saa tekkida olukorda, kus kokkulepitud sulgemisi ei toimu või need viibivad ja seetõttu tekib liigne CO_2 heide.

(240) Saksamaa jäi menetluse laiendamise otsuse kohta esitatud märkustes oma esialgsele seisukohale, et muudetud RWE meetme liigitamine abiks võib jääda lahtiseks, kuna hüvitise nüüdisväärtus on väiksem kui hinnanguline saamata jäänud tulu.

5.2. **Abi siseturuga kokkusobivuse alus**

(241) Saksamaa ei esitanud pärast avalikku konsultatsiooni märkusi CEEAG kohaldatavuse ja kohaldamise kohta käesolevas juhtumis ega kommenteerinud kolmandate isikute märkusi, mis esitati kõnealuse konsultatsiooni käigus.

5.3. **Abi kokkusobivus siseturuga**

5.3.1. *Ergutav mõju*

(242) Saksamaa väidab, et muudetud RWE meede ei sea kahtluse alla ergutavat mõju, mida RWE meede avaldas RWE-le kuue üksuse sulgemisel alates 2020. aastast.

(243) Kooskõlas sulgemisseaduses ja 2021. aasta lepingus sätestatud pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega on RWE juba sulgenud kuus üksust. RWE-le ei ole sulgemisseaduse artiklis 10 sätestatud peatamisklausli tõttu siiski seni hüvitist makstud. RWE sulges need üksused ainult seetõttu, et ta oli Saksamaaga kokku leppinud, et selline ennetähtaegne sulgemine hüvitatakse. Teisisõnu eeldas RWE üksuste sulgemisel, et Saksamaa maksab hüvitist, nagu seadusega on ette nähtud. RWE ootust saada hüvitist tugevdas eelkõige Saksamaaga õiguslikult siduva avalik-õigusliku lepingu, st 2021. aasta lepingu sõlmimine. Lisaks 2020. aasta augustis jõustunud sulgemisseadusele on selles lepingus sätestatud, et RWE-l on õigus saada elektrijaamade ennetähtaegse sulgemise eest hüvitist. Tänu lepinguga kokkulepitud hüvitisele on RWE ka motiveeritud tulevikus elektrijaamu sulgema. Seega on RWE meetmel nii selle algselt kavandatud kui ka muudetud kujul RWE-le ergutav mõju.

(244) Seoses CEEAG punktiga 427 väitsid Saksamaa ametiasutused, et pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kiirendamine Reinimaa pruunsöekaevanduspiirkonnas ei ole CEEAG punktide 325–370 kohane abimeede varustuskindluse suurendamiseks ega ka nendest eeskirjadest kõrvalehoidmine. RWE poolse pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kiirendamine ei ole meede, mis aitaks lahendada elektrisektori varustuskindlusega seotud pika- või lühiajalisi probleeme. Saksamaa Föderaalse Võrguameti poolt 2023. aasta alguses avaldatud aruandes varustuskindluse hetkeseisu ja arengu kohta (*Versorgungssicherheitsbericht Strom*) on märgitud, et söe kasutamise järkjärguline lõpetamine Saksamaal 2030. aastaks on võimalik, ilma et see mõjutaks turu- või võrgupoolset varustuskindlust.

(245) Saksamaa lisas, et muudetud RWE meede keskendub selgelt RWE pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ennetähtaegsele ja lõplikule sulgemisele. Hüvitatakse just elektrijaamade lõplikku sulgemist ja võimsustasu ei maksta. Neurath D ja Neurath E puhul esialgu kokkulepitud sulgemistähtaegade edasilükkamine kahe aasta võrra ei ole selle hinnanguga vastuolus, sest RWE-le makstakse hüvitist mitte selle tähtaja pikendamise eest, vaid elektrijaamade ennetähtaegse sulgemise eest. Kuna kahe üksuse pikemast tööajast tulenev maagaasi kokkuhoid aitab tegelikult tagada varustuskindlust teistes sektorites, siis seda ei hüvitata. Samuti ei muuda muudetud RWE meetme hindamist sulgemismeetmena Saksamaa valitsuse õigus hiljem otsustada, kas kanda teatavad RWE üksused reservi (vt põhjendus (278)).

5.3.2. *Liidu õiguse rikkumine*

(246) Saksamaa teatas oma 6. septembril 2021 esitatud märkustes, et meede ei riku põhimõtet „saastaja maksab“, võttes arvesse järgmisi asjaolusid.

(247) Kaevandamisseadusest tulenevaid käitajate kohustusi ei rikuta ja kulusid ei säästeta (vt ka 2021. aasta lepingu punkt 7). Samal ajal ei ole ettevõtjad „põhjustanud“ lisakulusid, mis on tingitud pruunsöe kasutamise ennetähtaegsest järkjärgulisest lõpetamisest. Seepärast võeti hüvitise suuruse kindlaksmääramisel selliseid lisakulusid arvesse.

(248) Täiendavad kaevandamiskulud on seotud pealmaakaevanduste ennetähtaegsest sulgemisest tulenevate lisakuludega, nagu eraldiste moodustamise edasilükkamine (intressimäära mõju) ja näiteks ümberplaneerimise vajadusest tulenevad täiendavad kulutused. Teisest küljest ei ole pealmaakaevandamise lisakulud mitte pealmaakaevanduse korrapärase taastamise kulud, mida ettevõtjad oleksid niikuinii pidanud kandma stsenaariumi kohaselt, milles ei ole pruunsöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist kokku lepitud.

(249) 2021. aasta leping sisaldab täiendavaid kaitsemeetmeid pealmaakaevanduste kasutamise puhul. Lisaks käitajate olemasolevatele õiguslikele kohustustele sisaldab leping mõlema käitaja jaoks individuaalselt väljatöötatud kaitsemeetmeid, mis vähendavad riski, et ettevõtjad ei kanna täielikult pealmaakaevandamise kulusid ning et inimeste tervisele ja keskkonnale jääb märkimisväärne koormus.

5.3.3. *Asjakohasus*

(250) Saksamaa märkis oma 6. septembril 2021 esitatud märkustes, et meede sobib pruunsöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks kulutasuval, prognoositaval, sotsiaalselt vastuvõetaval ja õiguskindlal viisil. Alternatiivsed ja samaväärselt sobivad meetmed ei ole ilmsed. Saksamaa märkis järgmist.

(251) Kivisöe kasutamise järkjärguline lõpetamine teistes ELi liikmesriikides (nt Madalmaades või Hispaanias) ei ole võrreldav pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega Saksamaal. Nendes riikides kasutavad kõik söeküttel töötavad elektrijaamad kivisütt, mida on majanduslikult võimalik hankida maailmaturult, ja seal ei ole pealmaakaevandusi. Saksamaa arvates on aga just elektrijaamade ja pealmaakaevanduste ühendamine süsteemseks tervikuks see, mis muudab pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise eriti koormavaks ja keeruliseks, seda ka piirkondliku majanduse tähtsuse tõttu ja kuna järkjärguline ja korrapärane lõpetamine on vaja siduda struktuuripoliitikaga. Lisaks on söel energiaallikana Hispaanias ja Madalmaades väiksem roll kui Saksamaa energiaallikate jaotuses.

(252) Pruunsöe puhul kokkulepitud lahendusel on palju eeliseid, näiteks sotsiaalne rahustamine ning õiguskindlus ja prognoositavus (vt põhjendus (232)).

5.3.4. *Proportsionaalsus*

(253) Oma märkustes menetluse algatamise otsuse kohta väitis Saksamaa, et ainuüksi saamata jäänud tulu on juba suurem kui hüvitissummad ja seega ei ole tegemist ülemäärase hüvitisega.

(254) Saksamaa võttis oma märkustes menetluse laiendamise otsuse kohta teadmiseks komisjoni esialgse järelduse muudetud RWE meetme proportsionaalsuse kohta.

(255) Saksamaa väidab, et RWE-le makstakse hüvitist erinevate aspektide eest, sealhulgas eelkõige saamata jäänud tulu ja lisakulude eest, mida RWE pidi ja peab kandma, kuna ta nõustus sulgema oma elektrijaamad kliimakaitse eesmärgil enne nende tehnilise/majandusliku kasutusea lõppu. Vastasel juhul oleks ta suutnud teenida tulu, müües turul elektrijaamade toodetavat elektrit, ja lisakulusid ei oleks tekkinud.

(256) Saksamaa väidab, et RWE saamata jäänud tulu on juba praegu suurem ja õigustab seega RWE-le makstavat hüvitist. Selle tõendamiseks koostas r2b energy consulting GmbH Saksamaa ministeeriumi jaoks RWE elektrijaamade kohta läbivaadatud arvutused, milles võrreldi saamata jäänud tulu RWE-le makstava hüvitisega, et näidata ülemäärase hüvitamise puudumist (vt nende arvutuste kirjeldust põhjendustes (63)–(75)).

(257) Arvutused näitavad, et aastatel 2022–2025 saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtus (ligikaudu 2,03 miljardit eurot), mis on arvutatud sulgemisele järgnevatel aastatel turul eeldatavate elektri- ja CO_2 hindade alusel, on juba praegu suurem kui RWE-le makstava hüvitise nüüdispuhasväärtus (ligikaudu 1,72 miljardit eurot). 2026. aasta kaasamine lisab saamata jäänud tulule täiendavalt 131 miljonit eurot (2022. aasta nüüdispuhasväärtuses).

(258) Saksamaa toob esile ka selle, et arvutused on tehtud konservatiivselt, alahinnates tulu, mida suletud üksused oleksid võinud vastupidise stsenaariumi korral teenida. Täpsemalt tähendab see järgmist:

(1) arvutustes eeldatakse, et elektritootjate turutulu ülempiiri, mis läbivaadatud arvutuste tegemise ajal oli seadusega kehtestatud kuni 30. juunini 2023, pikendatakse kuni 30. aprillini 2024, mis vähendab Frecheni/Wachtbergi elektrijaama saamata jäänud tulu. Lõpuks otsustas Saksamaa valitsus, et turutulu ülempiiri rakendamist ei pikendata ajavahemikuks pärast 30. juunit 2023. Kui seda oleks läbivaadatud arvutustes arvesse võetud, oleks Frecheni/Wachtbergi elektrijaama saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtuses väljendatuna olnud 181 miljoni euro võrra suurem;

(2) arvutustes eeldatakse, et Neurath D ja E üksused suletakse 31. märtsil 2025 ning neil tekib saamata jäänud tulu alles alates sellest kuupäevast, samas kui tegelikkuses võidakse need üksused sulgeda aasta varem ja seega on saamata jäänud tulu suurem, kui Saksamaa valitsus ei otsusta neid üksusi eraldi säilitada kuni 31. märtsini 2025 (vt põhjendus (51));

(3) arvutustes ei võeta arvesse soojatarnetest ja tasakaalustamisturust saadavat tulu, mis omakorda vähendab saamata jäänud tulu.

(259) Samuti märgib Saksamaa, et läbivaadatud arvutused on tehtud viisil, mis kajastab terviklikult sellise pruunsöel põhineva elektritootmise ökonoomsust, mille puhul kaevandused on lahutamatult seotud elektrijaamadega. Seega võetakse läbivaadatud arvutustes arvesse mitte ainult kaevandamise muutuvkulusid, vaid ka pruunsöekaevanduste püsikulusid, mis on elektrienergia tootmise ühiku kohta hinnates palju suuremad kui kaevandamise muutuvkulud. See tõstab kütuse kogukulu toodanguühiku kohta oluliselt kõrgemaks ja vähendab veelgi saamata jäänud tulu.

(260) Seoses menetluse algatamise otsuses tõstatatud kahtlustega väidab Saksamaa, et need kahtlused ei ole läbivaadatud arvutusi (vt põhjendused (63)–(75)) arvesse võttes RWE puhul enam asjakohased, eelkõige seetõttu, et arvutused kaotavad vajaduse põhjaliku pikaajalise modelleerimise järele.

(261) Täpsemalt väidab Saksamaa, et menetluse algatamise otsuses tõstatatud kahtlused seoses väga pikas perspektiivis arvestatud tuluga (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 123–132) ei ole muudetud RWE meetme puhul enam asjakohased, sest läbivaadatud arvutustes võetakse arvesse ainult seda saamata jäänud tulu, mida mõõdetakse piiratud arvu aastate jooksul, mis ei ole sulgemiskuupäevadest kaugel, ja kuna selline saamata jäänud tulu ületab juba praegu hüvitise suurust.

(262) Saksamaa väidab ka, et komisjoni kahtlused seoses investeerimiskuludega (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 126 ja 127), mis tulenevad elektrijaamade ajakohastamisest pika kasutusaja saavutamiseks, ei ole muudetud RWE meetme puhul asjakohased, kuna arvesse võetakse palju lühema ajavahemiku kohta prognoositud saamata jäänud tulu. Seoses üksusega Niederaußem D, mille puhul komisjon väljendas kahtlust, kas elektrijaam on võimeline töötama pärast 2020. aastat, kuna see peab vastama tööstusheidete direktiivile (2010/75/EL) ja sellega seotud suurtele põletusseadmetele kehtestatud rangematele normidele, mis käsitlevad elektrijaama põhiprotsesse, väidab Saksamaa, et see kahtlus ei ole muudetud RWE meetme puhul enam asjakohane, kuna läbivaadatud arvutustes ei võeta selle konkreetse üksuse puhul saamata jäänud tulu arvesse (vt põhjendus (65)).

(263) Seoses menetluse algatamise otsuse põhjenduses 129 väljendatud kahtlusega, kas 7,5 % diskontomääras võetakse pika prognoosiperioodiga seotud suuri riske ja ebakindlust piisavalt arvesse või tuleks ette näha täiendavad korrigeerimismehhanismid, väidab Saksamaa, et 7,5 % diskontomäär on piisav. KPMG uuringu ([105]) kohaselt on tööstuse keskmine kapitali kaalutud keskmine hind 5,2 % ja RWE enda arvutustes kasutatud kapitali kaalutud keskmine hind on 3,5 %. Saksamaa väidab, et see kahtlus ei ole muudetud RWE meetme puhul enam asjakohane, kuna hindamisperiood on lühike ja kapitali kaalutud keskmise hinna väärtus, isegi kui see on madalam või kõrgem, ei muuda saamata jäänud tulu ja hüvitise võrdluse tulemust. See tuleneb peamiselt arvesse võetud saamata jäänud tulu lühikesest ajaperioodist, mistõttu kapitali kaalutud keskmise hinna muutumine ei mõjuta oluliselt saamata jäänud tulu nüüdisväärtust, ning sellest, et pikema perioodi vältel makstavate iga-aastaste hüvitiste nüüdisväärtust vähendab ka inflatsiooni mõju (Euroopa Keskpanga eesmärgi kohaselt on see pärast 2025. aastat eeldatavasti 2 %) ([106]).

(264) Seoses kahtlusega tulevaste kütuse- ja CO_2 hindade kohta, mis olid komisjoni arvates aegunud (vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 130), väidab Saksamaa, et ka see küsimus ei ole muudetud RWE meetme puhul enam asjakohane, kuna muudetud RWE meetmega seotud läbivaadatud arvutustes esitatud saamata jäänud tulu põhineb sõltumatult kindlaks tehtud turuootustel üksuste sulgemise ajal (juba suletud üksuste puhul) või hiljutistel sõltumatult kindlaks tehtud turuootustel seoses kütuse- ja CO_2 hindadega (pärast läbivaadatud arvutuste esitamist suletavate üksuste kohta).

(265) Lisaks sellele on Saksamaa arvates hajutatud ka menetluse algatamise otsuse põhjenduses 131 väljendatud kahtlus, milles komisjon märgib, et ta ei ole saanud andmeid iga üksuse kohta, mis kavatsetakse sulgeda, sest muudetud RWE meetme puhul sisaldavad läbivaadatud arvutused andmeid iga sulgemisele määratud RWE üksuse kohta, mis on juba suletud või mille puhul prognoositakse, et neil jääb lähitulevikus kuni 2026. aastani tulu saamata ([107]).

(266) Saksamaa väidab, et menetluse algatamise otsuse põhjenduses 132 esitatud komisjoni kahtlused tundlikkusanalüüsi puudumise kohta on muudetud RWE meetme puhul samuti hajutatud, kuna varem esitatud elektrituru mudeli asemel, mis sisaldas eeldatud parameetreid, nagu elektri-, kütuse- ja CO_2 hinnad, kasutatakse muudetud RWE meetme puhul saamata jäänud tulu arvutamisel sõltumatute allikate poolt kindlaks tehtud tegelikke turuootusi ja rakendatakse laialdaselt levinud tööstusharu tava, mille kohaselt elektrijaamad maandavad oma tegevusmarginaali kaubabörsilt ostetud finantstoodete abil (vt põhjendus (75)).

(267) Saksamaa leiab, et menetluse algatamise otsuse põhjenduses 134 nimetatud komisjoni kahtlused Saksamaa poolt esitatud vastupidiste stsenaariumide suhtes on hajutatud ka seoses muudetud RWE meetmega. Selle põhjuseks on asjaolu, et muudetud RWE meetme alusel on RWE elektrijaamade lõplik sulgemine toodud 2038. aastast 2030. aastasse. Seega ei ole varase sulgemise võimalus (st võimalus tuua sulgemine 2038. aastast 2035. aastasse) enam asjakohane ja seda ei ole läbivaadatud arvutustes RWE saamata jäänud tulu kohta arvesse võetud (vt põhjendused (63)–(75)).

(268) Seoses RWE kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavate kuludega (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 136–138) märgib Saksamaa, et läbivaadatud arvutustes on arvesse võetud ainult RWE elektrijaamade saamata jäänud tulu (vt põhjendused (63)–(75)), mitte kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavad kulud. Selliseid kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavaid kulusid läbivaadatud arvutustesse ei kaasatud, kuna RWE saamata jäänud tulu juba ületab RWE-le makstava hüvitise summat ja on seega hüvitise õigustamiseks piisav. Saksamaa rõhutas siiski, et RWE-le hüvitise maksmise õigustamiseks sobivad üldiselt ka kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavad kulud.

([105]) KPMG, „Cost of Capital Study 2019".

([106]) Veebis: https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections202309_ecbstaff~4eb3c5960e.en.html#:~:text=Overall%2c%20with%20medium-term%20inflation%2cthe%20third%20quarter%20of%202025.

([107]) Saksamaa ei esitanud konkreetseid pikaajalisi arvutusi seitsme pärast 2027. aastat suletava üksuse kohta, kuna ta leiab, et olemasolevad andmed ja arvutused enne 2027. aastat suletavate üksuste kohta on juba piisavad, et õigustada muudetud RWE meetme alusel makstavat hüvitissummat.

(269) Saksamaa juhib tähelepanu sellele, et läbivaadatud arvutused ja esitatud argumendid käsitlevad ainult muudetud RWE meedet ja on seotud ainult muudetud RWE meetme olukorraga.

(270) Lõpetuseks toob Saksamaa esile seda, et väiksemate pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade olukord on erinev, kuna nende omanikering on mitmekesisem (Saksamaal tegutseb umbes 45 väiksemat pruunsöel töötavat rajatist), koosnedes tavaliselt tööstustarbijatest, kes tarbivad enda toodetud elektrit (ja sageli ka soojust). Tegelikult on ühes teises dekarboniseerimist käsitlevad õigusaktis (*Kraft-Wärme Kopplungsgesetz*, soojuse ja elektri koostootmise seadus) määratud kindlaks mõne sellise väiksema rajatise sulgemise tähtaeg, mis toodab koostootmise vormis ka soojust.

(271) Oma märkustes menetluse laiendamise otsust käsitlevate kolmandate isikute märkuste kohta väitis Saksamaa, et läbivaadatud arvutustes kasutatud saamata jäänud tulu arvutamise metoodika kriitika ei ole veenev. Saksamaa on oma märkustes tõendanud, et RWE saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtus on oluliselt suurem kui hüvitise nüüdispuhasväärtus. Läbivaadatud arvutused näitavad, et hüvitise summa piirdub vajaliku miinimumiga ja et ülemäärast hüvitamist ei toimu.

(272) Lisaks märkis Saksamaa, et Saksamaa valitsus ei ole taganud RWE-le mingit riiklikku toetust vesinikuvalmidusega gaasiküttel töötavate elektrijaamade laiendamiseks suletud pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade asukohtades. Saksamaa ametiasutused möönavad, et Saksamaa valitsus töötab söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise raames välja erinevaid uusi meetmeid, et tagada üleminek kliimaneutraalsele elektritootmisele. See ei tähenda siiski, et RWE-le on tagatud mis tahes toetus. Kuna Saksamaa kavatseb anda sellist toetust preemiana kõigile turuosalistele avatud üldiste ja läbipaistvate hankemenetluste kaudu, ei ole RWE-l mingit garantiid, et ta saab uute meetmete raames toetust. Lisaks märgib Saksamaa, et sellised meetmed ei ole seotud RWE meetme või muudetud RWE meetmega ega käesoleva menetlusega.

5.3.5. *Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu mõju vältimine*

(273) Saksamaa vaidlustab oma 6. septembril 2021 esitatud märkustes kolmandate isikute väite, et hüvitised toovad RWE-le ja LEAGile kasu võrreldes konkurentidega nii Saksamaa turul kui ka Euroopa turul, ning väidab, et meede ei moonuta ega ähvarda moonutada konkurentsi ega mõjuta liikmesriikidevahelist kaubandust.

(274) Lisaks sellele peab Saksamaa põhjendamatuks ühe kolmanda isiku väidet, et rikutud on ELi toimimise lepingu artikli 106 lõiget 1 koostoimes artikliga 102, mida on kirjeldatud põhjenduses (220). Selline rikkumine eeldab, et ettevõtja, kellele liikmesriik annab eri- või ainuõigused, on turul turgu valitsevas seisundis. Käesoleval juhul on ametiasutused aga juba mitmes ühinemisotsuses kindlaks teinud, et RWE ei ole asjaomasel toote- ja geograafilisel turul turgu valitsevas seisundis ([108]).

5.3.6. *Edasilükatud sulgemise mehhanism*

(275) Saksamaa väidab, et edasilükatud sulgemise mehhanism tuleks muudetud RWE meetmest eraldada, kuna tegemist on erinevate vahenditega, mis käsitlevad erinevaid ajavahemikke ja järgivad erinevat loogikat. RWE-le ennetähtaegse sulgemise eest makstav hüvitis on kindlaks määratud sulgemisseaduses ja 2021. aasta lepingus. See arvutati pärast konkreetse üksuse lõplikku sulgemist saamata jäänud tulu alusel. Ajavahemikku, mil konkreetne üksus võib olla edasilükatud sulgemise mehhanismis (st esialgse ja lõpliku sulgemiskuupäeva vahel), ei võeta saamata jäänud tulu arvutamisel arvesse.

(276) Teisest küljest arvutatakse edasilükatud sulgemise tasu asjaomase üksuse hüvitisvalemi alusel ja ainult selle perioodi eest, mil üksus on edasilükatud sulgemise mehhanismis. Seega ei ole see tasu muudetud RWE meetme kohase hüvitise jaoks saamata jäänud tulu arvutamisel asjakohane ja seda ei tohiks muudetud RWE meetme proportsionaalsuse hindamisel arvesse võtta.

([108]) BKartA, 26. veebruari 2019. aasta otsus, ref. B8-28/19; Euroopa Komisjoni 26. veebruari 2019. aasta otsus juhtumis M.8871 – RWE/E.ONi varad; vt ka Euroopa Komisjoni 17. septembri 2019. aasta otsus juhtumis M.8870 – E.ON/Innogy.

5.3.7. *Uued võimalikud reservid*

(277) Lõpetuseks väidab Saksamaa seoses muude võimalike reservidega (*Reserve*), mida on muudetud RWE meetmes mainitud (vt põhjendused (51) ja (59)), et need reservivõimalused ei ole muutmisseaduse ega muutmislepinguga ette nähtud. Kui Saksamaa sooviks neid rakendada, peaksid Saksamaa ja RWE kõigepealt need võimalused kindlaks määrama. Praeguses etapis ei ole need reservivõimalused veel üksikasjalikult õiguslikult kindlaks määratud. Kuna neid reserve ei ole veel olemas ja kuna ei veel kindel, kas need võimalused tulevikus luuakse, väidab Saksamaa, et kõnealused võimalused ei ole muudetud RWE meetme hindamisel asjakohased. Kui Saksamaa valitsus peaks otsustama reservi loomise kasuks, oleks tegemist uue meetmega. Sõltuvalt selliste meetmete ülesehitusest teataks Saksamaa neist eraldi ELi riigiabi käsitlevate õigusnormide alusel.

6. TEATATUD MEETME HINDAMINE

6.1. **Abi olemasolu**

(278) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 on sätestatud, et „igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust“.

(279) Et meede liigituks abiks selle sätte tähenduses, peavad seega olema täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused: i) meede peab olema seostatav riigiga ja rahastatud riigi rahalistest vahenditest; ii) meede peab andma abisaajale eelise; iii) see eelis peab olema valikuline ning iv) meede peab kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi ning liikmesriikidevahelist kaubandust.

(280) Komisjon on menetluse algatamise otsuses pärast RWE meetme analüüsimist (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 94–112) juba jõudnud esialgsele järeldusele, et RWE meede kujutab endast riigiabi. Komisjon jõudis menetluse laiendamise otsuses esialgu järeldusele, et ka muudetud RWE meede kujutab endast riigiabi (vt menetluse laiendamise otsuse põhjendused 80–88).

6.1.1. *Riigiga seostatavus ja riigi vahendite hõlmamine*

(281) Selleks et meedet saaks pidada liikmesriigi poolt või riigi vahenditest mis tahes kujul antud abiks, peab see i) olema antud otseselt või kaudselt riigi vahenditest ja ii) olema seostatav riigiga.

(282) Käesoleval juhul makstakse RWE-le hüvitist riigieelarvest vastavalt muutmisseaduse ja muutmislepingu sätetele (vt põhjendus (77)).

(283) Seetõttu järeldab komisjon, et muudetud RWE meede on seostatav riigiga ja eeldab riigi vahendite kasutamist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.1.2. *Eelise olemasolu*

(284) Eelis ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses on mis tahes majanduslik kasu, mida ettevõtja ei oleks tavapärastes turutingimustes, st riigi sekkumiseta saanud ([109]). ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaselt peab meede, et seda saaks määratleda riigiabina, olema valikuline selles mõttes, et see soodustab „teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist“.

(285) Komisjon leiab, et meede annab RWE-le eelise, mida ta tavapärastes turutingimustes ei oleks saanud, kuna ta saab 2,6 miljardi euro suuruse rahalise hüvitise, mida ta meetme puudumisel ei oleks saanud.

([109]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 11. juuli 1996, SFEI jt, C-39/94, ECLI:EU:C:1996:285, punkt 60; kohtuotsus, Euroopa Kohus, 29. aprill 1999, Hispaania *vs.* komisjon, C-342/96, ECLI:EU:C:1999:210, punkt 41.

(286) Mitu kolmandat isikut väitis, et meede annab eelise (põhjendused (104)–(107)). RWE kui abisaaja märkis, et hüvitis ei kata kogu RWE kantud kahju ja seetõttu ei ole RWE-le antud mingit eelist (põhjendused (92)–(97)). RWE arvutuste kohaselt oli rajatiste ennetähtaegsest sulgemisest tulenev kahju kokku 8,7 miljardit eurot, mis koosneb 5,5 miljardi euro suurusest saamata jäänud tulust ja 3,2 miljardi euro suurustest lisakuludest (põhjendus (177)). Peale selle rõhutas RWE, et teatatud meede on kahjuhüvitis, kuna sulgemisseadusega rikutakse RWE õigust omandile, ja seega ei ole RWE-le antud majanduslikku eelist. Seda seisukohta toetasid ka teatavad kolmandad isikud (põhjendus (108)).

(287) Saksamaa väitis, et kokkulepitud hüvitis ei anna RWE-le eelist, mis on suurem kui summa, mille RWE oleks saanud kohustusliku sulgemise ja sellele järgneva kohtuvaidluse korral (vt põhjendused (231)–(241)).

6.1.2.1. Hüvitis vastavalt kohaldatavale liikmesriigi õigusele

(288) Kolmandad isikud väitsid, et pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine kujutab endast sekkumist RWE omandiõigustesse, mis tulenevad põhiseaduse artikli 14 lõikest 1, ja et see ei kujuta endast põhiseaduse artikli 14 lõikes 3 sätestatud sundvõõrandamist. Kolmandad isikud ei olnud siiski üksmeelel küsimuses, kas sellise sekkumise eest tuleks maksta hüvitist (vt põhjendused (93), (100), (103), (105), (106)). Teatavad kolmandad isikud väitsid, et RWE saaks oma omandiõigusi kaitsta konstitutsioonikohtu menetluses (vt põhjendused (108) ja (110)).

(289) Selleks et teha kindlaks, kas teatatud meede annab RWE-le eelise, peab komisjon hindama, milline on minimaalne hüvitise tase, mida Saksamaa oleks pidanud RWE-le liikmesriigi õiguse kohaselt maksma, kui Saksamaa oleks lihtsalt andnud korralduse sulgemiseks, ilma et oleks mõjutatud ettevõtjatega lepingut sõlminud. Kui teatatud meede on minimaalsest nõutavast hüvitisest suurem, annab teatatud meede mõjutatud ettevõtjatele eelise ja on seega riigiabi, kui muud kriteeriumid on kumulatiivselt täidetud.

6.1.2.1.1. Omandi kaitse ulatus vastavalt põhiseaduse artiklile 14

6.1.2.1.1.1. Meede kuulub avaliku õiguse kohaldamisalasse

(290) Põhiseaduse artiklis 14 sätestatud põhiseaduslik hüvitis (*Entschädigung*) ja näiteks tsiviilõigusliku õiguskorra kohane kahjuhüvitis (*Schadensersatz*) on oluliselt erinevad.

(291) Tsiviilõiguslik kahju hüvitamine, mis ei ole käesoleval juhul kohaldatav, ning isiku omandiõiguste rikkumise põhiseaduslik ja avalik-õiguslik hüvitamine on kaks erinevat õiguslikku vahendit, mis järgivad erinevat loogikat. Tsiviilõiguslik kahju hüvitamine (nt tsiviilseadustiku (BGB) §§ 249 lg 1 jj tähenduses) ([110]) tähendab, et kahjukannataja peab olema sellises olukorras, nagu ta oleks olnud, kui kahjustavat sündmust ei oleks toimunud ([111]). See tähendab, et kahju ise on erinevus, kui võrrelda vara olukorda kahjustava sündmuse toimumiseta (hüpoteetiline olukord) ja tegelikku olukorda, st vara tegelikku seisundit (tegelik seisukord) ([112]).

([110]) BGB § 249 lk 1: „Kahju hüvitamise eest vastutav isik peab taastama olukorra, mis valitseks, kui kahju hüvitamisele kohustavat asjaolu ei oleks toimunud".

([111]) Originaalpealkiri: Schomerus/Franßen, „Klimaschutz und die rechtliche Zulässigkeit der Stilllegung von Braun- und Steinkohle-kraftwerken", 13. detsember 2018, veebis: http://fox.leuphana.de/portal/files/13307575/wbs_gutachten_bf.pdf, lk 308.

([112]) Oetker, punkt 249, väljaandes *MünchKomm BGB*, 9. trükk, 2022.

(292) Selline hüvitise tase ei ole siiski nõutav olukorras, kus riik annab sätetele sisu ja piirab neid avalik-õiguslikus kontekstis. Põhiseaduslik hüvitis tähendab asjakohast hüvitist otsese kahju eest, mis on tekitatud omandisse sekkumisega, mille tulemuseks on rahaline kahju. See põhineb riivatud õigusel ja on mõeldud selle riive asjakohaseks hüvitamiseks, ([113]) kuid selle eesmärk ei ole täielik ja üldine hüvitamine.

6.1.2.1.1.2. Põhiseaduse artikli 14 kohaldamisala

(293) Õiguskirjanduse kohaselt on kahte liiki sekkumist omandi omamise õigusesse, mis on põhiseaduse artikli 14 alusel kaitstud. Esimene on põhiseaduse artikli 14 lõike 3 kohane sundvõõrandamine ja teine on põhiseaduse artikli 14 lõike 1 teises lauses sätestatud omandiõiguse sisu ja piiranguid käsitlevad tingimused ([114]). Olukord ei saa olla korraga mõlemat, see on kas sundvõõrandamine või sisu ja piiranguid käsitlevate tingimuste kohaldamine ([115]). Komisjon nõustub kolmandate isikutega, et pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine ei kujuta endast põhiseaduse artikli 14 lõike 3 kohast sundvõõrandamist (vt põhjendus (289)). See on nii, sest käitajad ei kaota rajatiste ja neid ümbritseva taristu omandiõigust, mis on sundvõõrandamise eeltingimus. Sundvõõrandamine koosneb kahest osast: ühest küljest omandiõiguse äravõtmine ja teisest küljest kauba omastamine ([116]). Saksamaa konstitutsioonikohus (edaspidi „Saksamaa kohus“) on otsustanud, et omandiõiguse kasutamise ja käsutamise piirangud ei saa iseenesest kujutada endast sundvõõrandamist ([117]). Seetõttu leiab komisjon, et käesoleval juhul, kui meetmega ei anta mingeid õigusi üle, vaid piiratakse üksnes vara võimalikku kasutamist, võib pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine vastupidise stsenaariumi puhul, kus Saksamaa oleks üksnes andnud korralduse sulgemiseks, ilma et oleks mõjutatud ettevõtjatega lepingut sõlminud, kujutada endast sekkumist ettevõtja omandiõigustesse, kohaldades põhiseaduse artikli 14 lõike 1 teises lauses sätestatud sisu ja piiranguid käsitlevaid tingimusi, kuid see ei kuulu põhiseaduse artikli 14 lõike 3 kohaldamisalasse.

(294) Komisjon mõistab, et sisu ja piiranguid käsitlevaid tingimusi peab vara omanik omandiga seotud sotsiaalsete seoste tõttu põhimõtteliselt aktsepteerima ilma hüvitiseta ([118]). Sisu ja piiranguid käsitlevad tingimused peavad vastama proportsionaalsuse ja võrdsuse põhimõtetele. Sisu ja piiranguid käsitlevate tingimuste erijuhtudel, kui proportsionaalsuse ja võrdsuse põhimõtteid ei järgita, võib olukord siiski nõuda hüvitise maksmist. Eelkõige võib sisu ja piiranguid käsitlev tingimus erandkorras kohustada maksma hüvitist eriti suurte raskuste korral (*besonderer Härtefall*). Eriti suured raskused on „erilised“ raskused, mille puhul seaduse kohaldamine toob üksikjuhtumi puhul kaasa ülemäära karmi, ebamõistliku või äärmiselt ebaõiglase olukorra, st üksikjuhtumid, mis põhjustavad ebamõistlikku koormust (*unzumutbare Belastung*), isegi kui võtta arvesse seaduse eesmärki ([119]). Sellistel erandlikel asjaoludel võib proportsionaalsuse põhimõtte nõuete täitmiseks ja vara omaniku erakordse koormuse (*Sonderopfer*) hüvitamiseks nõuda erakorralise hüvitise maksmist. On võimalik, et tingimus, mis on iseenesest proportsionaalne, toob ebatüüpilistel juhtudel kaasa erakordse-koormuse, kuid seadusandja peab ka nendel juhtudel omandiõigust piiravat meedet avalikes huvides vajalikuks. Sellega seoses võib siis nõuda hüvitist, et hüvitada vara omanikule meetme ebaproportsionaalsus või ebavõrdsus ([120]).

([113]) Originaalpealkiri: Schomerus/Franßen, „Klimaschutz und die rechtliche Zulässigkeit der Stilllegung von Braun- und Steinkohlekraftwerken“, 13. detsember 2018, veebis: http://fox.leuphana.de/portal/files/13307575/wbs_gutachten_bf.pdf, lk 308.

([114]) Von Prof. Dr. Lege, „Art. 14 GG für Fortgeschrittene 45 Fragen zum Eigentum, die Sie nicht überall finden. Unter besonderer Berücksichtigung des Baurechts“, veebis: https://www.zjs-online.com/dat/artikel/2012_1_517.pdf.

([115]) BeckOK Grundgesetz, Epping/Hillgruber 55. Edition, Stand: 15.5.2023, GG Art. 14 [Eigentum, Erbrecht und Enteignung], Rn 77–81.

([116]) Originaalpealkiri: Schomerus/Franßen, „Klimaschutz und die rechtliche Zulässigkeit der Stilllegung von Braun- und Steinkohlekraftwerken“, 13. detsember 2018, veebis: http://fox.leuphana.de/portal/files/13307575/wbs_gutachten_bf.pdf, lk 122.

([117]) Vt BVerfG, Beschl. v. 16.2.2000 – 1 BvR 242/91 und 315/99, BVerfGE 102, 1, 16, juris, Rn. 43.

([118]) BeckOK Grundgesetz, Epping/Hillgruber 55. Edition, Stand: 15.5.2023, GG Art. 14 [Eigentum, Erbrecht und Enteignung], Rn 72.

([119]) BVerwG 5 C 11.18, Beschl. v. 20.5.2021, Rn 69–70.

([120]) BeckOK Grundgesetz, Epping/Hillgruber 55. Edition, Stand: 15.5.2023, GG Art. 14 [Eigentum, Erbrecht und Enteignung], Rn 104–106.

(295) Kuivõrd sisu ja piiranguid käsitlevad tingimused piiravad olemasolevat õiguslikku seisundit, tekib küsimus, mil määral tuleb proportsionaalsuse kontrollimise raames arvesse võtta õiguspärase ootuse kaitse aspekti ning mil määral on üleminekukord ja raskusi käsitlevad klauslid (*Härteklauseln*) ([121]) erandkorras vajalikud. Saksamaa kohus on leidnud, et seadusandjal ei ole põhimõtteliselt keelatud kehtestada omandiõigust piiravaid meetmeid isegi eriliste raskuste korral (*Härtefälle*), kui seadusandja väldib omaniku ebaproportsionaalset või ebavõrdset koormamist hüvitavate ettevaatusabinõude abil ja võtab nõuetekohaselt arvesse õiguspäraseid ootusi. Seetõttu võivad üleminekukord ja raskusi käsitlevad klauslid olla õiguspärase ootuse kaitsmise eesmärgil vajalikud. See, kas ja millises ulatuses on üleminekukord ja raskusi käsitlevad klauslid vajalikud, sõltub sellest, kuidas tasakaalustada meetmega kehtestatud sisu ja piiranguid käsitleva tingimuse tõsidust ja põhiseaduse artikli 14 lõikega 1 kaitstud õigusi ning sisu ja piiranguid käsitleva tingimusega taotletava üldise huvi olulisust ([122]). Sellega seoses tasub märkida, et Saksamaa kohus on leidnud, et keskkonnakaitsega seotud avaliku korra eesmärk võib kaaluda üles eraomaniku huvi, et tema kinnisvara kasutamist ei piirataks ([123]).

(296) Hüvitamist nõudev sisu ja piiranguid käsitlev tingimus esineb ainult juhul, kui varalist seisundit on eriti tugevalt riivatud. Hüvitamiskohustuse puhul on otsustav tegur see, kas sisu ja piiranguid käsitlev tingimus on omaniku jaoks ebamõistlikult raske, intensiivne ja kestev ning paneb omanikule erakordse koormuse (*Sonderopfer*) ([124]). Seda, kas tegemist on erakordse koormusega, tuleb hinnata, pidades silmas, kas ja kui suures ulatuses oleks võimalik ebaproportsionaalset koormust (*unverhältnismäßige Belastung*) vältida muude vahenditega, näiteks üleminekukorra ja raskusi käsitlevate klauslitega (*Übergangsregelungen und Härteklauseln*).

(297) Ainult siis, kui sisu ja piiranguid käsitlev tingimus kujutab endast erakordset koormust, võib tekkida õigus hüvitisele, mis põhineb põhiseadusest tulenevate õiguste rikkumisel. Sellisel juhul peab asjakohane hüvitis olema proportsionaalne kahjuga, mille põhjustas omandiõigusesse sekkumine, mille tulemuseks on rahaline kahju, kuivõrd see ületab mõistliku taseme, mida saab erinevaid õigustatud huve arvesse võttes põhjendada. Sellise võimaliku hüvitise eesmärk ei tohiks siiski olla täielik ja üldine hüvitamine (vt põhjendus (293)).

6.1.2.1.1.3. Komisjoni kaalutlused

(298) RWE väitis, et pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine toob RWE-le kaasa erakordse koormuse, kui seda kombineeritakse tema ELi HKSist tulenevate kohustustega (põhjendus (95)), samas kui LEAG väitis, et lisakulud on varaline kahju, mis ei too kaasa õiguste või sisu kaotamist, vaid kujutab endast erandlikku koormust, näiteks väärtuse vähenemise kaudu (põhjendus (101)). Muud kolmandad isikud väitsid, et pikad üleminekuperioodid, võimalus minna üle teise põlvkonna kütusele ja asjaolu, et paljud sulgemiseks ettenähtud pruunsöel töötavad üksused on amortiseeritud, viivad järeldusele, et tegemist ei ole erakordse koormusega (põhjendused (105)–(106)). Saksamaa ei kommenteerinud erakordse koormuse küsimust. Sulgemisseaduses ei ole mingit viidet selle kohta, kas Saksamaa arvates kujutab pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine endast erakordset koormust mõjutatud ettevõtjatele, mis tuleb hüvitada.

([121]) Erandjuhtudel võimaldavad raskusi käsitlevad klauslid määrusest või kokkuleppest kõrvale kalduda, et vältida ebaõiglasi tagajärgi nende jaoks, keda sellised erandlikud üksikjuhtumid puudutavad.

([122]) BeckOK Grundgesetz, Epping/Hillgruber 55. Edition, Stand: 15.5.2023, GG Art. 14 [Eigentum, Erbrecht und Enteignung], Rn 98–103.

([123]) Vt BVerfGE 102, 1 (18) ja BeckOK Grundgesetz, Epping/Hillgruber 55. Edition, Stand: 15.5.2023, GG Art. 14 [Eigentum, Erbrecht und Enteignung], Rn 88–91.

([124]) BeckOK Grundgesetz, Epping/Hillgruber 55. Edition, Stand: 15.5.2023, GG Art. 14 [Eigentum, Erbrecht und Enteignung], Rn 104–106.

(299) Nagu põhjenduses (295) märgitud, võib sekkumine, millega vara ei võõrandata, vaid üksnes piiratakse omandiõiguse kasutamist, olla põhimõtteliselt proportsionaalne ka ilma hüvitise maksmiseta vara omanikule, kelle omandiõigust riigi sekkumine mõjutab. Komisjon mõistab siiski, et Saksamaa õiguse kohaselt ei välista see konkreetseid erandlikke asjaolusid, mille puhul võib olla õigustatud hüvitise maksmine pärast omandiõiguse kasutamise piiramist. See kehtib näiteks juhul, kui omandiõiguse kasutamise piiramine on eriti sekkuv ja toob omanikule kaasa erakordse koormuse (*Sonderopfer*). Kuigi meetmed on võetud üldistes huvides, võivad märkimisväärset negatiivset mõju tunda üksnes teatavad varaomanikud, mis võib olla ebaproportsionaalne. Sellistel juhtudel on Saksamaa õiguse üldiste õiguspõhimõtete kohaselt nõutav, et riik lisab meetmesse algusest peale hüvitusmehhanismi, et tagada meetme proportsionaalsus ([125]). Seoses hüvitusmeetmetega mõistab komisjon Saksamaa õiguse põhjal, et enne rahalise hüvitise maksmist tuleks hüvitamise puhul kaaluda esmalt muid hüvitamisvahendeid, näiteks üleminekukorda.

(300) Analüüsides pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise vastavust põhiseaduse artiklile 14, tuleks järgida järgmist struktuuri: kõigepealt tuleb hinnata, kas sisu ja piiranguid käsitlev tingimus on proportsionaalne. Teiseks, kui see nii ei ole, võib see põhjustada vara omanikule erilisi raskusi (*besonderer Härtefall*) ja erakordset koormust (*Sonderopfer*). Kolmandaks, erakordse koormuse korral on rahaline hüvitis ainult viimane abinõu pärast muude leevendusmeetmete, näiteks üleminekumeetmete rakendamist.

(301) Nagu on kirjeldatud põhjenduses (296), on Saksamaa kohus otsustanud, et keskkonnakaitsega seotud avalik eesmärk kaalub üles erahuvi mitte piirata vara kasutamist. RWE pruunsöel töötavate rajatiste sulgemisel on keskkonnaeesmärk, kuna see toob kaasa CO_2 heite vähenemise (põhjendus (18)), mis tähendab, et pruunsöe kasutamise kohustuslikku lõpetamist saab õigustada avaliku korra huvidega.

(302) Proportsionaalsuse hindamise raames tuleks hinnata ka seda, kas käitajal on õiguspäraseid ootusi, mida tuleb keskkonnakaitsega seotud avaliku huviga tasakaalustada. Sellega seoses leiab komisjon, et Saksamaa asjakohasest kohtupraktikast nähtub, et ükski isik ei ole kaitstud olemasolevat investeeringut mõjutavate õiguslike muudatuste eest.

(303) Komisjon tuletab meelde, et nagu on kirjeldatud menetluse algatamise otsuse põhjenduses 104, arutas Saksamaa kohus oma 2009. aasta otsuses, ([126]) kas isik on olemasoleva investeeringu puhul kaitstud õiguslike muudatuste eest ning milline on õiguspärase ootuse kaitse ulatus õigusraamistiku muutmise korral. Kõnealuse kohtuasja pooled vaidlesid selle üle, kas munakanade heaolu suhtes hiljem kohaldatavad rangemad nõuded olid otseselt kohaldatavad ka hageja tootmisettevõtte suhtes, mis oli saanud tegevusloa enne rangemate nõuete jõustumist ja mille puhul eeldati, et investeeringud tasuvad end ära 15–20 tegevusaasta pärast. Saksamaa kohus jättis kaebuse rahuldamata ja jõudis järeldusele, et Saksamaa seaduste kohaselt ei ole õigust olla seadusemuudatuste eest kaitstud seni, kuni investeerimiskulud on amortiseeritud ja rajatised on maha kantud. Peale selle märkis Saksamaa kohus, et piisav üleminekuperiood aitab seda põhimõtet kinnistada. Munakanade heaoluga seotud asjaolusid arutati juba siis, kui taotleja sai esmase tegevusloa. Saksamaa kohtu hinnangul ei saanud hageja jätkuvalt tugineda loa andmise ajal kehtinud loomade heaolu nõuete standardi jätkuvale kehtimisele. Seega oleks pidanud tööstusharu olema võimeline seaduse muutmist ette nägema ja eeldama.

([125]) Saksamaa õiguses on sellele viidatud kui „ausgleichspflichtige Inhalts- und Schrankenbestimmung“ põhimõttele.

([126]) BVerwG NVwZ, Urteil vom 30.4.2009 - 7 C 14.08, S. 1443. Seda on märgitud ka sulgemist käsitlevas uuringus: kuna puudub õigus sellisele kaitsele, ei saa asjaomased ettevõtjad tugineda olemasolevate ja õiguspäraste ootuste erilisele kaitsele, et vältida (täiendavaid) nõudeid kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, mille eesmärk on kaitsta üleilmset kliimat.

(304) Käesoleval juhul on pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatega seotud asjaolud sarnased. Ettevõtjad on teinud oma investeeringud sulgemisele kuuluvatesse pruunsöel töötavatesse rajatistesse enne pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise õigusraamistiku kehtestamist. Kuid nagu nähtub põhjenduses (304) kirjeldatud Saksamaa kohtu 2009. aasta otsusest, ei saa ettevõtjad loota *status quo* jätkumisele, st nad ei saa loota, et nad on õiguslike muudatuste eest kaitstud seni, kuni nende investeering on täielikult amortiseeritud. Lisaks on üldsuse jaoks ilmne, et enne söekomisjoni tegevuse alustamist oleksid pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad pidanud olema teadlikud Saksamaa energiapoliitikast, millega kaasneb kivisöe ja pruunsöe asendamine vähem saastavate kütuste või taastuvenergiaga. Kuigi söekomisjon alustas tegevust 2018. aastal, võttis Saksamaa juba varem rahvusvahelisi kliimakaitsekohustusi. Näiteks võttis Saksamaa juba 1995. aastal vastu oma esimese riikliku kliimapoliitika eesmärgi ja otsustas 2007. aastal konkreetselt vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2020. aastaks vähemalt 40 % võrra (võrreldes 1990. aastaga) (vt põhjendused (17)–(18)). 2016. aastal võeti Saksamaa kliimameetmete kava raames vastu põhimõte saavutada 2050. aastaks kasvuhoonegaaside netonullheide ([127]). Kokkuvõtteks võib öelda, et kuna Saksamaa õiguse kohaselt puudub õigus olla õiguslike muudatuste eest kaitstud – isegi mitte seni, kuni investeerimiskulud on amortiseeritud –, on usutav, et pruunsöeküttel töötava elektrijaama käitajal ei saa olla õiguspärast ootust oma investeeringu kaitsele, mis kaaluks üles avaliku huvi.

(305) Seoses RWE väitega, et pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine toob RWE-le kaasa erakordse koormuse, kui seda kombineeritakse tema ELi HKSist tulenevate kohustustega (põhjendus (95)), märgib komisjon, et ELi HKS mõjutab paljusid sektoreid ja saastajaid, mitte vaid RWEd või pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajaid. Komisjon mõistab Saksamaa kohtupraktikat nii, et küsimust, kas omandiõigust piirav meede kujutab endast erakordset koormust, uuritakse selle konkreetse meetme kontekstis. Seetõttu leiab komisjon, et ELi HKSi ei saa võtta arvesse küsimuses, kas konkreetselt pruunsöele suunatud poliitikameede põhjustab erakordset koormust.

(306) Lisaks mõistab komisjon Saksamaa kohtupraktikat nii, et enne kui liikmesriigi õiguse alusel nõutakse rahalist hüvitist, tuleb kaaluda, kas ebaproportsionaalset erakordset koormust on võimalik vältida muude vahenditega, näiteks üleminekukorra abil. Näiteks jääb RWE maa ja olemasoleva taristu omanikuks ning seega on RWE-l võimalus kasutada neid varasid muudest kütustest elektrienergia tootmiseks või muudel eesmärkidel. Lisaks sellele, nagu on kirjeldatud põhjenduses (302), antakse käesolevas juhtumis enamikule RWE pruunsöel töötavatele üksustele enne sulgemist üleminekuperiood ja ainult Niederaußem D puhul anti korraldus sulgeda see kohe, st 2020. aasta lõpuks.

6.1.2.1.2. Asjakohaste Saksamaa uuringute tulemused

(307) Komisjon märgib lisaks, et on olemas avalikult kättesaadavad uuringud, mille kokkuvõte on esitatud põhjendustes (309)–(312) ja mis ei välista, et pruunsöe kasutamise ennetähtaegne järkjärguline lõpetamine ilma rahalise hüvitiseta on võimalik. Komisjon on konkreetselt analüüsinud kahte uuringut, mis on kooskõlas Saksamaa kohtu seisukohtade ja põhjendustes (291)–(299) kirjeldatud õiguskirjandusega. Komisjon on neid uuringuid arvesse võtnud järgmistel põhjustel. Esiteks on mõlemad suhteliselt hiljutised, aastast 2018. Teiseks on mõlemad uuringud koostanud teadlased. Saksamaa Bundestagi uurimisasutus, mis koostas põhjenduses (309) nimetatud esimese uuringu, teeb teaduslikke uuringuid, et toetada Saksamaa parlamendi liikmeid, kuigi tema aruanded ei esinda Saksamaa Bundestagi, selle organite või juhtkonna seisukohti. Mis puudutab põhjendustes (310)–(312) esitatud teist uuringut, siis selle tellis keskkonna-, looduskaitse-, tuumaohutus- ja tarbijakaitse ministeerium (BMUV) õigusteadlaselt ja avaliku õiguse eksperdilt Thomas Schomerusilt ning advokaadilt Gregor Franßenilt.

([127]) Veebis: https://epub.wupperinst.org/frontdoor/deliver/index/docId/7265/file/7265_Phasing_Out_Coal.pdf, lk 40.

6.1.2.1.2.1. Tulemuste kirjeldus

(308) 2018. aastal viis Saksamaa Bundestagi uurimisasutus läbi uuringu, mis käsitles söeküttel töötavate elektrijaamade kohustusliku sulgemise suhtes-kohaldatavaid põhiseaduslikke nõudeid (edaspidi „Saksamaa Bundestagi uuring“) ([128]). Saksamaa Bundestagi uuringus leiti, et söeküttel-töötavate elektrijaamade sulgemine ei kujuta endast põhiseaduse artikli 14 lõike 3 kohast sundvõõrandamist ja et sulgemine oleks põhiseaduse artikli 14 lõikes 1 sätestatud sisu ja piiranguid käsitlev tingimus. Saksamaa Bundestagi uuringus jõudis uurimisasutus järeldusele, et hüvitist tuleks maksta ainult nendele üksikutele rajatistele, mis peavad üleminekuga- ja erandkorrast hoolimata toime tulema erakordse koormusega (*Sonderopfer*). Ühtlasi leiti Saksamaa Bundestagi uuringus, et vanemate, juba täielikult amortiseeritud üksuste sulgemine võib olla võimalik ilma hüvitiseta.

(309) Lisaks leiti BMUVi tellitud uuringus „Kliimakaitse ja pruunsöe- ja kivisöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemise õiguslikud võimalused“ ([129]) (edaspidi „sulgemisuuring“), et söeküttel-töötavate elektrijaamade sulgemist käsitlevad eeskirjad ei kujuta endast põhiseaduse artikli 14 lõike 3 kohast sundvõõrandamist. Lisaks on sulgemisuuringu kohaselt tegemist põhiseaduse artikli 14 lõikes 1 sätestatud sisu ja piiranguid käsitlevate tingimustega ning kooskõlas põhiseaduse artikli 14 lõikega 2 hõlmab seadusandja tegevusvabadus ka õigust kaotada täielikult varem kehtinud õiguslikud seisundid, mis on kaitstud omandiõigusega, kui see on asjakohaste kaalutud avaliku huvi kaalutlustega põhjendatud.

(310) Sulgemisuuringus leiti, et sisu ja piiranguid käsitlevad tingimused on põhiseaduslikud ega tekita põhjendamatut majanduslikku koormust. Nimelt on kivisöe- või pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemist-käsitlevad eeskirjad kliimakaitse eesmärgil põhiseaduslikud, kuna need on asjakohased, vajalikud ja proportsionaalsed. Eelkõige märkis ta, et üldise avaliku huvi kaalukad põhjused, nimelt vajadus kaitsta kliimat ja saavutada CO_2-neutraalsus, kaaluvad üles mõjutatud käitajate konkreetse majandusliku koormuse. Seega peavad mõjutatud käitajad kandma kahju, kaotades võimaluse saada rajatiste käitamist jätkates tulevikus tulu investeeritud kapitalilt. Lisaks osutati sulgemisuuringus, et põhiseaduses ei nõuta pruunsöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks, mis on õiguslikult põhjendatud, investeeritud kapitali täielikku amortiseerimist. Sulgemisseaduse sätetes tuleks siiski mõistlikult arvesse võtta mõjutatud isikute majanduslikke huve. Lisaks toodi sulgemisuuringus välja, et mitte ainult rahaline hüvitis, vaid ka sellised üleminekumeetmed nagu üleminekuperiood on iseenesest hüvitusmeetmed ja võivad heastada sekkumist mõjutatud käitajate tegevusse. Amortisatsiooniperioodi kohta toodi sulgemisuuringus mitu näidet. Näiteks on mõnes väljaandes välja pakutud, et amortiseerimine võib toimuda 20 aasta jooksul ([130]). Saksamaa Keskkonnaameti (*Umweltbundesamt*) arvutuste kohaselt amortiseeritakse algsed investeeringud kivisöe- või pruunsöeküttel töötavatesse elektrijaamadesse-eeldatavasti umbes 15–20 aasta pärast; hiljemalt 25 aasta pärast võivad varadesse tehtud investeeringud olla mitte ainult amortiseeritud, vaid andnud ka riigivõlakirjade tootlusega samaväärset tulu ([131]). Üksused, mis olid 2017. aastal juba tublisti üle 25 aasta vanad, on eeldatavasti juba amortiseeritud ([132]). Vastavalt sulgemisuuringule ja viidatud allikatele on pruunsöel töötava üksuse keskmine amortisatsiooniperiood seega umbes 25 aastat ([133]). Sulgemisuuringus jõuti järeldusele, et kui kivisöe- või pruunsöeküttel töötavatesse elektrijaamadesse tehtud investeeringud on täielikult amortiseeritud, ei nõua

([128]) Stilllegung von Kraftwerken, Ausarbeitung, Wissenschaftliche Dienste, Deutscher Bundestag (WD 3 – 3000 – 360/18). Veebis: https://www.bundestag.de/resource/blob/579426/79b26fd54662407f696a224c9aa1955a/WD-3-360-18-pdf-data.pdf.

([129]) Originaalpealkiri: Schomerus/Franßen, „Klimaschutz und die rechtliche Zulässigkeit der Stilllegung von Braun- und Steinkohlekraftwerken“, 13. detsember 2018, veebis: http://fox.leuphana.de/portal/files/13307575/wbs_gutachten_bf.pdf.

([130]) Sulgemisuuring, lk 157, joonealune märkus 408: Siehe etwa Buttermann/Baten, Wirtschaftlichkeit des Neubaus von Braunkohlekraftwerken, Tabelle 1 (Kapitalbindungsdauer), ET 2013, S. 46 (47); Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Die Zukunft der Braunkohle in Deutschland im Rahmen der Energiewende, 2012, S. 18; und erneut bestätigt hinsichtlich der bilanziellen Abschreibung in: Deutsches Wirtschaftsinstitut, Braunkohleausstieg – Gestaltungsoptionen im Rahmen der Energiewende, 2014; Umweltbundesamt, Klimaschutz und Versorgungssicherheit – Entwicklung einer nachhaltigen Stromversorgung, Climate Change 13/2009, S. 8; so auch Däuper/Michaels, EnWZ 2017, S. 211 (217); Ziehm, ZNER 2017, 7 (10).

([131]) Sulgemisuuring, lk 158, joonealune märkus 409: So Ziehm, ZNER 2017, 7 (10), unter Berufung auf Umweltbundesamt, Klimaschutz und Versorgungssicherheit – Entwicklung einer nachhaltigen Stromversorgung, Climate Change 13/2009, S. 23.

([132]) Sulgemisuuring, lk 158, joonealune märkus 412: BET Büro für Energiewirtschaft und technische Planung GmbH, Kurzstudie „Amortisationszeiten bestehender Kohlekraftwerke“ vom 3.11.2017, S. 16.

([133]) Sulgemisuuring, lk 157–158.

sulgemisseadus hüvitamist. Samas leiti, et kindluse mõttes tuleks isegi amortiseeritud elektrijaamade puhul anda 1–2-aastane üleminekuperiood, et võimaldada ettevõtjatel kohaneda.

(311) Lisaks kaaluti sulgemisuuringus ka küsimust, kas söe kasutamise kohustuslik lõpetamine kahjustab õiguspäraseid ootusi juhul, kui elektrijaamad ei ole täielikult amortiseeritud. Uuringus leitakse, et pärast 2010. aastat tehtud investeeringute puhul puudub omandiõiguste erikaitse. 2010. aastal kaalus Saksamaa Liitvabariigi valitsus fossiilkütustel põhineva elektritootmise piiramist tasakaalustava ja reservvõimsuse tagamisega paindlikus elektrijaamapargis. Seega on alates sellest hetkest õiguspäraste ootuste ja usalduse kaitsmise vajadus selles osas piiratud ([134]). Igal juhul ei saa pärast seda kuupäeva põhjendatult arvata, et sellised rajatised lihtsalt jätkavad tulevikus piiramatult tegevust.

6.1.2.1.3. Komisjoni kaalutlused ja järeldused kohaldatava liikmesriigi õiguse kohase hüvitamise kohta

(312) Eeltoodut silmas pidades leiab komisjon järgmist.

(313) Saksamaa õiguse kohaselt on võimalik piirata vara kasutamist avaliku korra huvides ja määrata sulgemiskuupäev. See tuleneb omandiga seotud sotsiaalsetest sidemetest või ühiskondlikest kohustustest. Keskkonnaprobleemid on mõjuv põhjus, mis kehtib pruunsöe kui elektritootmiseks kasutatava tugevalt saastava kütuse puhul. Seega ei ole Saksamaa õiguse kohaselt sellisel juhul hüvitise maksmine tingimata nõutav.

(314) Kuigi on tõsi, et vara omaniku õiguspäraseid ootusi, et investeeringuid ei nurjata, võidakse kaaluda avaliku huviga võrreldes, leiab komisjon, et juba enne söekomisjoni käivitamist 2018. aastal oli poliitiline suund muutunud kliimaeesmärkide seadmisel konkreetsemaks ja tugevalt saastavate fossiilkütuste suhtes ebasoodsaks, eelistades samas taastuvatel energiaallikatel põhinevat elektritootmist. Kuigi see võis olla järkjärguline protsess, nõustub komisjon viidatud kirjanduses esitatud seisukohaga, et õiguspärase ootuse kaitse oli muutunud piiratuks palju varem kui 2018. aastal. Komisjon märgib, et sulgemisuuringus peetakse 2010. aastat selles osas eriti oluliseks.

(315) Lisaks ilmneb, et omanike huvi, mis võib olla kaitstud, ei ületa mingil juhul investeeringu asjakohast amortisatsiooniperioodi. Nagu Saksamaa on kinnitanud, on RWE 16st pruunsöeküttel töötavast elektrijaamast 14 nende sulgemise ajaks täielikult amortiseeritud (vt põhjendus (55)), sest sellised rajatised on töötanud umbes 50–60 aastat, Niederaußem K puhul 28 aastat. Need tegevusaastad on tunduvalt pikem aeg kui põhjenduses (310) kirjeldatud keskmine 25 aasta pikkune amortisatsiooniperiood (vt tabel 4 ja põhjendus (54)).

(316) Peale selle mõistab komisjon, et Saksamaa õiguses on sätestatud, et kui hüvitamine on kohustuslik, tuleks rahalise hüvitise asemel eelistada üleminekukorda. Kõigi nende täielikult amortiseeritud elektrijaamade puhul peale ühe on kehtinud üleminekuperioodid alates sulgemisseaduse jõustumisest (vt tabel 3). Komisjon mõistab, et Saksamaa õiguse kohaselt ei oleks nende elektrijaamade puhul seetõttu olnud rahaline hüvitis nõutav.

([134]) Sulgemisuuring, lk 201–203.

(317) Samal ajal ei pruugi 16st pruunsöeküttel töötavast elektrijaamast kaks olla sulgemise ajaks täielikult amortiseeritud, kuna need on tegutsenud vähem kui 25 aastat. See puudutab nimelt üksusi Neurath F (BoA 2) ja Neurath G (BoA 3) (mõlemad avati 2012. aastal). Eespool öeldut silmas pidades oleks RWE pidanud nimetatud rajatiste avamise ajaks siiski teadma, et nende potentsiaalne kasutusiga võib olla piiratud ja käitaja ei pruugi olla võimeline neid üksusi täielikult amortiseerima (vt põhjendus (312)). Nende kahe üksuse jaoks on kehtestatud seitsme ja poole aasta pikkune üleminekuperiood alates 2022. aasta oktoobrist. Seetõttu peab komisjon nende kahe üksuse puhul, mis ei pruugi veel olla täielikult amortiseeritud, usutavaks, et üleminekuperiood iseenesest on piisav hüvitamise vorm ja et täiendav rahaline hüvitis ei ole õigustatud. Ja isegi kui see nii ei oleks, oleks nende kahe rajatise bilansiline koguväärtus 31. märtsi 2030. aasta seisuga Saksamaa väitel 570 miljonit eurot (vt põhjendus (57)).

(318) Kokkuvõttes leiab komisjon, et võib välistada, et Saksamaa õiguse kohaselt oleks nende elektrijaamade kohustuslikul sulgemisel Saksamaa kindlaksmääratud tähtaja jooksul olnud nõutav rahaline hüvitis. Kuigi üksusele Niederaußem D enne sulgemist üheaastast üleminekuperioodi ei antud, märgib komisjon, et Saksamaa ei võta seda teatises saamata jäänud tulu arvutustes arvesse ja et see on tegutsenud kauem kui nõutav keskmine amortisatsiooniperiood.

(319) Seetõttu järeldab komisjon, et kohaldatava riikliku õigusraamistiku kohaselt ei oleks hüpoteetilise stsenaariumi korral, kus riigi ja ettevõtja vahel ei ole lepingut sõlmitud, hüvitist nõutud. Seetõttu annavad kokkulepitud summad RWE-le eelise, mida ta ei oleks saanud tavapärastes turutingimustes, st ilma hüvitiseta kohustusliku sulgemise korral.

(320) Isegi kui eeldada, et teatatud meetme puudumisel mõistaksid Saksamaa kohtud RWE-le välja teatava hüvitise, piirduks selline hüvitis tõenäoliselt kahe elektrijaamaga, mis ei oleks 2030. aastaks täielikult amortiseeritud (st Neurath F (BoA 2) ja Neurath G (BoA 3)). Igal juhul ei ulatuks selline hüpoteetiline hüvitis, mis võidakse määrata pärast pikki ja ebakindlaid kohtumenetlusi, 2,6 miljardi euroni (vt põhjendused (55)–(56)). Seega, isegi kui õigus hüvitisele oleks olemas (*quod non*), leiab komisjon, et teatatud meetme alusel makstav hüvitis läheb igal juhul kaugemale sellest, mida liikmesriigi õiguse kohaselt võib ette näha. Lisaks ei nõua teatatud meede RWE-lt pikaajalisi ja ebakindla tulemusega kohtumenetlusi, mida ta vastasel juhul peaks algatama.

(321) Sellega seoses juhib komisjon tähelepanu asjaolule, et teatatud meede, mille nimiväärtus on 2,6 miljardit eurot, on nii sulgemisseaduses kui ka muutmislepingus esitatud üheainsa summana ning seda ei ole jaotatud ega eraldatud üksikute üksuste sulgemiseks. Seega on üksikud elektrijaamad abile kvalifitseerumise seisukohalt lahutamatud, nende sulgemine oli kavandatud samal ajal ja see oli prognoositav, kõigil juhtudel oli eesmärk hüvitada RWE-le pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine ja RWE kui ettevõtja olukord ei ole muutunud. Seetõttu järeldab komisjon, et isegi kui ainult osa hüvitise summast oleks Saksamaa õiguse kohaselt olnud kohustuslik rahaline hüvitis, ei saa meedet kunstlikult mitmeks etapiks eraldada ning seega peab kogu teatatud summa kvalifitseeruma abina.

(322) Komisjon leiab seega, et isegi kui liikmesriigi õiguse kohaselt oleks olemas kohustus maksta rahalist hüvitist, oleks selline võimalik hüvitis väiksem kui teatatud 2,6 miljardit eurot. Teatatud summa arvutamisel on aluseks võetud nende üksikute üksuste saamata jäänud tulu, mille puhul on RWE sulgemiskavas ette nähtud varasemad sulgemiskuupäevad, st ajavahemikus 2021. aastast kuni 2025. aastani. Arvutustes kasutatud saamata jäänud tulu arvutati alates vastavast sulgemiskuupäevast kuni 2026. aastani. Selles arvutuses ei ole arvesse võetud mis tahes hüvitist, mida on antud üleminekuperioodi vormis alates 2020. aastast, kui seaduses sätestati ennetähtaegne sulgemine. Arvesse ei ole võetud ka seda, et vastavad üksused on sulgemiskuupäevaks tõenäoliselt amortiseeritud.

(323) Eespool öeldut silmas pidades järeldab komisjon, et RWE-l ei oleks kehtiva liikmesriigi õiguse alusel õigust rahalisele hüvitisele või igal juhul ei oleks rahalise hüvitise summa, mida tal oleks kehtiva liikmesriigi õiguse alusel õigus saada, teatatud 2,6 miljardi euro suuruse meetmega võrdne või sellest suurem. Seetõttu eeldatakse, et RWE saab teatatud meetme raames hüvitist, mis on põhiseadusega ette nähtud hüvitisest suurem. Seega saab RWE eelise, mida ta tavapärastes turutingimustes ei saaks.

6.1.2.2. Tuumaenergia kasutamise järkjärgulist lõpetamist Saksamaal ei saa kasutada analoogilise juhtumina.

(324) Kolmandad isikud tõid esile selle, et tuumaenergia kasutamise järkjärgulist lõpetamist Saksamaal võib kasutada käesoleva juhtumi puhul analoogilise juhtumina ja seega tuleks pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatele anda põhiseadusest tulenev täiendav kaitse (vt põhjendused (93), (182)–(183)).

(325) Komisjon ei nõustu kolmandate isikute seisukohaga ja on arvamusel, et tuumaenergia kasutamise järkjärgulist lõpetamist ei saa kasutada pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise puhul otsese analoogilise juhtumiga järgmistel põhjustel. Esiteks märgib komisjon, et tuumaenergia kasutamise järkjärgulisel lõpetamisel andis riik tootjatele seadusega antud õigusliku lubaduse, et neil on kindlaksmääratud aja jooksul võimalik jätkata teatavate energiakoguste tootmist (*Reststrommengen*). Saksamaa kohtu 2016. aasta otsuse ([135]) kohaselt tekitas selle tagatise rikkumine õiguse saada hüvitist, kuna seadusega ette nähtud lisatootmise tagamine oli tekitanud ootusi. Käesoleval juhul selline tagatis aga puudub; pruunsöeküttel töötavatel elektrijaamadel ei ole selliseid õiguspäraseid ootusi, kuna ei ole olemas seadust, mis tagaks pruunsöest kindla energiakoguse tootmise jätkumise. Seetõttu on nende kahe juhtumi asjaolud erinevad ja tuumaenergia kasutamise järkjärgulist lõpetamist ei saa käesoleval juhul kasutada analoogilise juhtumina.

(326) Teiseks oli Saksamaa kohus tuumaelektrijaamade järkjärgulise sulgemise puhul märkinud, ([136]) et puudus hüvituskava seoses investeeringutega, mis kaotasid täiendavate elektrienergia jääkkoguste (st *Reststrommengen*i) tühistamise tõttu väärtuse. Lisaks sellele ei olnud kõnealuses seaduses kindlaks määratud konkreetset hüvitissummat. Käesolevas juhtumis sisaldab aga asjaomane õiguslik alus (st sulgemisseadus) konkreetset hüvitissummat ja kehtestatud on üksikasjalik hüvitusmeede, millega hüvitatakse tootjatele pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine, millega ettevõtjad on nõustunud 2021. aasta lepingus ja muutmislepingus (vt põhjendused (33)–(60)). Seega ei ole nende kahe juhtumi asjaolud võrreldavad.

(327) Seetõttu leiab komisjon, et Saksamaal tuumaenergia kasutamise järkjärguline lõpetamine ja pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine ei ole võrreldavad, kuna nende kahe olukorra faktiline taust on erinev.

6.1.3. *Valikulisus*

(328) Teatatud meetmega antakse abi üksnes RWE-le ja sellest saab kasu ainult RWE, mistõttu on RWE-le antud eelis oma olemuselt valikuline.

6.1.4. *Mõju konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele*

(329) Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ([137]) on selleks, et meede mõjutaks konkurentsi ja kaubandust, piisav, kui abisaaja konkureerib konkurentsile avatud turgudel teiste ettevõtjatega.

(330) Pidades silmas asjaolu, et Saksamaa elektriturg on osa liberaliseeritud turust, mis on ühendatud ja seotud naaberriikide pakkumispiirkondadega, konkureerivad pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad otseselt teiste elektritootjatega.

(331) Lisaks tähendab pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine seda, et elektrit, mida need rajatised oleksid tootnud, peavad nüüd tootma teised elektritootjad, mis tõenäoliselt mõjutab koormamisjärjestust ja seega ka elektri hulgimüügihinda.

(332) Seega mõjutab teatatud meede konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.

([135]) BVerfG, esimese senati 6. detsembri 2016. aasta otsus – 1 BvR 2821/11, punktid 1–407.
([136]) BVerfG, esimese senati 29. septembri 2020. aasta otsus – 1 BvR 1550/19, punktid 1–86.
([137]) Kohtuotsus, Üldkohus, 30. aprill 1998, Het Vlaamse Gewest *vs.* komisjon, T-214/95, ECLI:EU:T:1998:77.

6.1.5. *Järeldus riigiabi olemasolu kohta*

(333) Võttes arvesse käesolevas punktis 6.1 öeldut, annab muudetud RWE meede RWE-le valikulise eelise, mis tuleneb riigieelarvest ja on seostatav riigiga, ning mõjutab konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Seepärast kujutab teatatud meede endast riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses.

6.2. **Abi seaduslikkus**

(334) Komisjon märgib, et sulgemisseadus (artikkel 10), 2021. aasta leping (punkti 25 lõige 1) ja muutmisseadus (artikkel 3) sisaldavad peatamisklauslit, mille kohaselt võib muudetud RWE meedet rakendada ainult siis ja niivõrd, kui komisjon on andnud riigiabi käsitlevate õigusnormide kohase heakskiidu (vt põhjendus (37)). Lisaks sellele kinnitas Saksamaa, et RWE-le ei ole makseid tehtud (vt põhjendus (37)).

(335) Seetõttu leiab komisjon, et teatades muudetud RWE meetmest enne selle rakendamist, on Saksamaa järginud ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikes 3 sätestatud teatamiskohustust ja kohustust mitte rakendada kavatsetud meetmeid.

6.3. **Abi kokkusobivus siseturuga**

6.3.1. *Hindamise õiguslik alus*

(336) ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c on sätestatud, et komisjon võib tunnistada siseturuga kokkusobivaks abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Seega peab ELi toimimise lepingu selle sätte alusel antav siseturuga kokkusobiv abi aitama kaasa teatava majandustegevuse arengule ([138]). Lisaks ei tohiks abi moonutada konkurentsi viisil, mis on vastuolus ühiste huvidega.

(337) Komisjon võttis 27. märtsil 2022 vastu kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suunised (CEEAG). CEEAG punkti 466 kohaselt kohaldab komisjon CEEAGd selleks, et hinnata alates 27. jaanuarist 2022 antud või antava kliima-, keskkonnakaitse- või energiavaldkonna teatamiskohustusliku abi kokkusobivust siseturuga.

(338) Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb riigiabi lugeda antuks siis, kui abisaajal tekib vastavalt liikmesriigi asjakohastele õigusaktidele seaduslik õigus abi saada. Selleks et määrata kindlaks, millal tuleb abi käsitada antud abina, tuleb arvesse võtta kõiki liikmesriigi õiguses sätestatud tingimusi kõnealuse abi saamiseks ([139]).

(339) Komisjon leiab, et teatatud meetme riiklikus õiguslikus aluses sisalduvat peatamisklauslit silmas pidades ei ole RWE-le veel abi antud (põhjendus (37)). Täpsemalt sisaldavad sulgemisseadus (artikkel 10), 2021. aasta leping (punkti 25 lõige 1) ja muutmisseadus (artikkel 3) peatamisklauslit, mille kohaselt võib teatatud meedet rakendada ainult siis ja niivõrd, kui komisjon on andnud riigiabi käsitlevate õigusnormide kohase heakskiidu, ning muutmislepingu puhul jääb kehtima 2021. aasta lepingu esialgne peatamisklausel. Seetõttu sõltub RWE seaduslik õigus saada hüvitist vastavalt sulgemisseadusele ja lepingule (nii esialgsel kui ka muudetud kujul) komisjoni heakskiidust riigiabi andmisele. Lisaks sellele kinnitas Saksamaa, et RWE-le ei ole makseid tehtud (põhjendus (37)).

([138]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, punktid 20 ja 24.
([139]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 21. märts 2013, Magdeburger Mühlenwerke GmbH *vs.* Finanzamt Magdeburg, C-129/12, ECLI:EU:C:2013:200, punktid 40–41.

(340) Ühtlasi märgib komisjon, et liikmesriigi poolt kavandatavast riigiabimeetmest teatamine ei tekita lõplikult väljakujunenud õiguslikku olukorda, mis eeldab, et komisjon teeb otsuse selle meetme kokkusobivuse kohta, kohaldades teatamise kuupäeval kehtinud eeskirju. Vastupidi, komisjon peab kohaldama otsuse tegemise ajal kehtivaid eeskirju, isegi kui meetmest teatamine toimus teistsuguse õigusraamistiku alusel ([140]).

(341) Euroopa Kohus otsustas, et kui õigusnorme, mille alusel liikmesriik teatab kavandatavast abist, muudetakse enne komisjoni otsuse tegemist, on komisjon otsuse tegemisel kohustatud uute eeskirjade alusel nõudma, et kolmandad isikud võtaksid seisukoha selle abi kokkusobivuse kohta uute eeskirjadega ([141]). Kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga korraldas komisjon avaliku konsultatsiooni, mille käigus kutsus kolmandaid isikuid üles esitama märkusi CEEAG kohaldatavuse ja kohaldamise kohta käesolevas juhtumis (vt põhjendus (5)).

(342) Pidades silmas põhjendusi (338)–(342), leiab komisjon, et käesoleval juhul on CEEAG kohaldatav, ning komisjon on hinnanud muudetud RWE meetme kokkusobivust CEEAG üldiste kokkusobivussätete alusel (CEEAG jaotis 3), kui need on kohaldatavad, ja kasumliku söekasutuse (mis hõlmab ka pruunsütt) ennetähtaegseks lõpetamiseks antava abi kokkusobivuse erikriteeriumide alusel (CEEAG jaotis 4.12.1). CEEAG jaotises 4.12.1 on sätestatud eeskirjad, mida komisjon kohaldab ergutava mõju, vajalikkuse, asjakohasuse, proportsionaalsuse ning konkurentsile ja kaubandusele põhjendamatu negatiivse mõju vältimise kokkusobivuskriteeriumide hindamisel; ülejäänud kokkusobivuskriteeriumide puhul kohaldatakse CEEAG 3. peatükki (CEEAG punkt 421).

(343) RWE leiab, et CEEAG ei ole käesoleval juhul kohaldatav, kuna hüvitis ei kujuta endast riigiabi ja RWE meedet rakendati juba 2020. aastal, kui RWE jaoks algas sulgemisperiood (vt põhjendused (111)–(113)). Mitu kolmandat isikut märkis, et CEEAG kohaldatavuse seisukohast on olulised sündmused sulgemisseaduse jõustumine ja 2021. aasta lepingu allkirjastamine ning kuna sündmused toimusid enne CEEAG jõustumist, on CEEAG kohaldatavus teatatud meetme suhtes välistatud (vt põhjendused (120), (121) ja (124)–(127)).

(344) Üks kolmas isik märkis siiski, et hüvitise elemendid sobivad CEEAG kohaldamisalasse, kuna teatatud meede puudutab kasumliku söekasutuse lõpetamist ja käitajad ei ole raskustes olevad ettevõtjad raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat riigiabi käsitlevate komisjoni suuniste ([142]) tähenduses. Kolmas isik leiab, et seetõttu on kohaldatav CEEAG jaotis 4.12.1 (vt põhjendus (124)).

(345) Sellega seoses märgib komisjon, et Saksamaa rakendas muudetud RWE meedet, et kiirendada RWE kasumliku pruunsöekasutuse lõpetamist ja maksta hüvitist mõjutatud ettevõtjale. Seega kuulub muudetud RWE meede kooskõlas CEEAG punktiga 425 CEEAG jaotise 4.12.1 kohaldamisalasse. Lisaks märgib komisjon vastupidiselt mõne kolmanda isiku väidetele (vt põhjendus (197)), et CEEAG jaotis 4.12.1 lubab hüvitada saamata jäänud tulu kasumliku söekasutuse kohustusliku ennetähtaegse lõpetamise korral ega piira abi osatähtsust.

(346) Üks kolmas isik viitas nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsusele konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise kohta, ([143]) milles kasutati õigusliku alusena ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti e (vt põhjendus (119)). Komisjon märgib, et nõukogu otsus käsitleb konkurentsivõimetuid söekaevandusi ja seda kohaldatakse teatavate söekategooriate suhtes (vt nõukogu otsuse artikli 1 punkt a), samas kui käesoleval juhul puudutab teatatud meede kasumlikke pruunsöeküttel töötavaid elektrijaamu. Lisaks on ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis e nõutud, et komisjon esitaks nõukogule ettepaneku, mida käesoleval juhul aga ei ole tehtud. Seetõttu leiab komisjon, et nõukogu otsus ei ole asjakohane õiguslik alus.

([140]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 11. detsember 2008, komisjon *vs.* Freistaat Sachsen, C-334/07 P, ECLI:EU:C:2008:709, punktid 51–53.
([141]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 11. detsember 2008, komisjon *vs.* Freistaat Sachsen, C-334/07 P, ECLI:EU:C:2008:709, punkt 56.
([142]) Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).
([143]) Nõukogu otsus 2010/787/EL.

6.3.2. *Positiivne tingimus: abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut*

6.3.2.1. Meetmega soodustatava majandustegevuse, selle ühiskonnale tervikuna avalduva positiivse mõju ja vajaduse korral liidu konkreetsete poliitikavaldkondade seisukohalt asjakohasuse kindlaksmääramine

(347) Kooskõlas CEEAG punktidega 23–25 peavad liikmesriigid kindlaks määrama majandustegevuse, mida abi tulemusel soodustatakse, ning kirjeldama, kas ja kuidas aitab abi kaasa liidu poliitika ja eesmärkide saavutamisele.

(348) Komisjon tunnistas CEEAG punktis 426, et kasumliku söekasutuse ennetähtaegse lõpetamise meetmed võivad soodustada teatavate majandustegevuste või majanduspiirkondade arengut, andes muu hulgas võimaluse ka muude elektritootmistegevuste arendamiseks kooskõlas rohelise kokkuleppega, et kompenseerida ennetähtaegsest sulgemisest tingitud elektritootmisvõimsuse vähenemine.

(349) Komisjon märgib, et teatatud meetme eesmärk on julgustada RWEd muutma oma majanduskäitumist ja sulgema oma pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad varem, kui võib nende kasumlikkuse põhjal eeldada, mille tulemusena väheneb elektritootmisvõimsus. Eeldades, et nõudlus elektrienergia järele jääb samaks või suureneb, tekitab see elektrienergia tootmise puudujääagi ([144]). Seega leiab komisjon, et kuna teatatud meede on seotud sellise pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega, mis muidu oleks toiminud turul kasumlikult, siis on majandustegevus, mida soodustatakse, elektrienergia tootmine alternatiivsetest allikatest.

(350) Kindel lõpptähtaeg kinnistab teiste osalejate ootusi, et üleminek kliimaneutraalsusele on käegakatsutav ja võimalik, ning nad saavad seega hakata investeerima kliimaneutraalsesse tehnoloogiasse, mis omakorda viib tulemuseni, kus võrk eemaldub varasemast kivisöel ja pruunsöel põhinevast energiatootmisest. Vastupidises stsenaariumis, kus teatatud meedet ei oleks rakendatud, ei toimuks sellist majandusarengut samas ulatuses. Seega hõlbustab teatatud meede alternatiivsetel allikatel, näiteks taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse arengut ([145]). Komisjon nõustub RWE väitega, et teatatud meede edendab mitte ainult taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise majandustegevust, vaid kogu energiamajandussektorit, kuna kõik turuosalised vajavad oma tulevaste investeerimisotsuste tegemiseks usaldusväärsust pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta (põhjendused (128)–(131)).

(351) Pealegi oleks see olukorras, kus RWE pruunsöel töötavad üksused oleks tulnud sulgeda ilma hüvitiseta, tekitanud õiguskindlusetust seoses võimaliku hüvitise maksmisega. Seega aitab teatatud meetmega loodud prognoositavus ja õiguskindlus hõlbustada pruunsöel-põhineva elektritootmise majandustegevust.

(352) Seetõttu leiab komisjon, et muudetud RWE meede soodustab majandustegevuse arengut, nagu on nõutud ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktis c ning kooskõlas CEEAG punktidega 24 ja 426.

([144]) Saksamaa energiaagentuuri dena tellimusel läbi viidud uuringus leitakse, et elektritarbimine suureneb aastatel 2015–2040 eeldatavasti vähemalt 8 % võrra, võttes arvesse kõige konservatiivsemat stsenaariumi (dena-Leitstudie, „Integrierte Energiewende. Impulse für die Gestaltung des Energiesystems bis 2050“, lk 195 jj). Samuti prognoosivad Saksamaa põhivõrguettevõtjad elektrienergia nõudluse suurenemist tulevikus. Nende kõige konservatiivsema stsenaariumi kohaselt suureneb elektrienergia netonõudlus 513,1 TWh-lt 2016. aastal 581,6 TWh-le 2035. aastal („Szenariorahmen zum Netzentwicklungsplan Strom 2035, Version 2021. Entwurf der Übertragungsnetzbetreiber“, lk 54).

([145]) Vt ka otsus kivisöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise kohta Saksamaal, põhjendus 101.

(353) Samuti märgib komisjon, et alternatiivsetel allikatel, näiteks taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse arendamine avaldab positiivset mõju keskkonnale. Teatises kestliku Euroopa investeerimiskava kohta, mis on Euroopa rohelise kokkuleppe osa, on komisjon tunnistanud, et söeküttel töötavate rajatiste sulgemine on kliimaneutraalsele majandusele ülemineku saavutamiseks oluline ([146]). RWE pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade järkjärgulise sulgemisega vähendab teatatud meede vähehaaval elektritootmise negatiivset mõju kliimale ja keskkonnale ning soodustab taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise arengut, muutes sellega elektritootmissektori kestlikumaks.

(354) Komisjon märgib, et soodustades alternatiivsetel allikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse arengut, aitab teatatud meede kaasa CO_2 heite vähendamisele Saksamaal. Võttes arvesse ELi eesmärki vähendada aja jooksul järkjärgult kasvuhoonegaaside heidet, et saavutada üleminek kliimaneutraalsele majandusele, ([147]) ja pidades silmas Pariisi kokkulepet, ([148]) kavatseb Saksamaa muutuda 2045. aastaks kliimaneutraalseks. Nagu on kirjeldatud põhjenduses (16), on Saksamaa seadnud ka vahe-eesmärgid, eriti energeetikasektori jaoks, mille heitkogused peavad vähenema ligikaudu 257 miljonilt tonnilt CO_2 ekvivalendilt 2022. aastal ([149]) 108 miljonile tonnile CO_2 ekvivalendile 2030. aastaks.

(355) Täpsemalt öeldes on pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine Saksamaa jaoks kriitilise tähtsusega poliitikameede, et saavutada CO_2-neutraalsus. Saksamaa hinnangul tekitasid RWE pruunsöel töötavad rajatised, mida järkjärguline lõpetamine mõjutab, 2018. aastal ligikaudu 67 miljonit tonni CO_2 heidet ja 2019. aastal ligikaudu 52 miljonit tonni CO_2 heidet (põhjendus (18)). Teatatud meetme eesmärk on saavutada CO_2 heite vähendamine, asendades pruunsöel põhineva elektritootmise alternatiivsete elektritootmisallikatega. Seega aitab see kaasa liidu kliimapoliitikale ja eeldatakse, et see aitab leevendada kliimamuutusi. Seoses sellega on sulgemisseadusega ette nähtud korrapärane läbivaatamine (kavandatud aastateks 2026, 2029 ja 2032), et hinnata teatatud meetme panust Saksamaa (ja liidu) kliimaeesmärkide saavutamisse.

(356) Seetõttu leiab komisjon, et liikmesriik on kooskõlas CEEAG punktiga 25 kirjeldanud, kuidas teatatud meede aitab liidu kliima-, keskkonna- ja energiapoliitika eesmärke saavutada.

(357) Lõpetuseks väitsid mõned kolmandad isikud, et kuna hüvitis on mõeldud elektrijaamade sulgemise hüvitamiseks, ei saa seda pidada toetuseks, mida antakse majandustegevuse arengu soodustamiseks. Selle asemel on majandustegevus, mille arengut teatatud meede soodustab, üleminek söel põhinevalt elektritootmiselt taastuvatele energiaallikatele (vt põhjendused (134) ja (135)). Üks kolmas isik väitis ka, et Saksamaa valitsus ei ole kindlaks määranud, millist majandustegevust abi tulemusel soodustatakse ja kuidas teatatud meede sellist tegevust toetab (vt põhjendus (136)). Komisjon ei nõustu nende kolmandate isikute väljendatud seisukohtadega. Nagu eespool põhjendustes (349)–(357) selgitatud, hõlbustab teatatud meede tänu prognoositavusele ja õiguskindlusele pruunsöel põhineva elektritootmise majandustegevust, kuid see hõlbustab ka elektrienergia tootmist alternatiivsetest allikatest, kuna RWE üksuse varajane sulgemine tekitab elektrienergia tootmises lünga, mis on sellisele tootmisele kasulik.

6.3.2.2. Ergutav mõju

(358) Vastavalt CEEAG punktile 427 peab meede muutma selliste ettevõtjate majanduskäitumist, kes lõpetavad oma söeküttel töötavate elektrijaamade tegevuse enne nende majandusliku kasutusaja lõppu. Selleks et kindlaks teha, kas see on nii, võrdleb komisjon faktilist stsenaariumi (st teatatud meetme mõju) vastupidise stsenaariumiga (st teatatud meetme puudumine).

([146]) Komisjoni 14. jaanuari 2020. aasta teatis „Kestliku Euroopa investeerimiskava. Euroopa rohelise kokkuleppe investeerimiskava".
([147]) Nagu kinnitati Euroopa Ülemkogu 12. detsembri 2019. aasta kohtumisel. Järeldused, EUCO 29/19.
([148]) https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf.
([149]) https://www.umweltbundesamt.de/daten/umweltindikatoren/indikator-emission-von-treibhausgasen#die-wichtigsten-fakten.

(359) Komisjon leiab, et teatatud meetmel on ergutav mõju, kuna see sunnib RWEd sulgema oma elektrijaamu varem, kui turutingimuste kohaselt muidu eeldatakse, ja muudab seega RWE käitumist, mida ta ilma teatatud meetmeta ei oleks muutnud. Saksamaa hindas RWE pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade eeldatavat kasumlikkust. Läbivaadatud arvutuste kohaselt on elektrijaamad kasumlikud ja nende saamata jäänud tulu ületab hüvitise summat (vt põhjendused (64)–(65)). Isegi kui Saksamaa tunnistab, et prognoosides on teatav ebakindlus, ja kolmandad isikud esitavad alternatiivseid kasumlikkuse stsenaariume, oleks RWE vastupidise stsenaariumi korral, st teatatud meetme puudumisel, tõenäoliselt jätkanud elektrijaamade käitamist. Saksamaa esitatud arvutuste kohaselt oleksid RWE elektrijaamad vastupidise stsenaariumi kohaselt jätkanud kasumi teenimist ja teatatud meetme puudumisel ei oleks RWE-l olnud stiimulit oma pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade järkjärguliseks sulgemiseks. Kuna faktilise stsenaariumi kohaselt on teatatud meetmega ette nähtud RWE kasumlike rajatiste järkjärguline sulgemine rahalise hüvitise eest, samuti õiguskindlus ja prognoositavus ning muud eelised, mida teatatud meede annab (vt põhjendus (232)), on sellel RWE-le selge ergutav mõju.

(360) Samuti leiab komisjon, et asjaolu, et RWE oli sulgenud kuus üksust ([150]) juba enne seda, kui Saksamaa esitas 2022. aasta detsembris komisjonile muudetud RWE meetme, ei sea kahtluse alla selle ergutavat mõju RWE-le nende üksuste sulgemiseks. See tuleneb sellest, et olles saanud Saksamaalt abi andmise kohta nii palju tagatisi, kui see oli õiguspäraselt võimalik, tegutses RWE nende kuue üksuse sulgemisel ootuses, et Saksamaa maksab sulgemisseaduses (mis võeti vastu 8. augustil 2020 enne elektrijaamade sulgemist, vt põhjendus (30)) ja 2021. aasta lepingus ette nähtud hüvitist. Ka Saksamaa väitis, et RWE meetmel on nii selle algselt kavandatud kui ka muudetud kujul RWE-le ergutav mõju (vt põhjendus (244)).

(361) Lisaks sellele ei tohiks meede vastavalt CEEAG punktile 427 põhjustada varustuskindluse meetmete suhtes kohaldatavatest eeskirjadest kõrvalehoidmist. Sellega seoses märgib komisjon, et teatatud meetme eesmärk ei ole lahendada turu- või regulatiivsest häirest tulenevaid pika- või lühiajalisi varustuskindluse probleeme, mida kinnitasid ka Saksamaa ametiasutused (vt põhjendused (245)–(246)), vaid selle eesmärk on pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade järkjärguline sulgemine, et kasvuhoonegaaside heidet elektrisektoris märkimisväärselt vähendada, mis omakorda aitab Saksamaal saavutada 2030. ja 2045. aastaks seatud kliimaeesmärgid (vt põhjendus (21)). Lisaks sellele ei ole teatatud meetme alusel RWE-le antav hüvitis tasu olemasoleva tootmisvõimsuse eest, vaid see on hüvitis RWE saamata jäänud tulu eest, mis tuleneb tema pruunsöel töötavate üksuste kohustuslikust ennetähtaegsest sulgemisest. Seega ei põhjusta teatatud meede tarnekindluse meetmete suhtes kohaldatavatest eeskirjadest kõrvalehoidmist, mis on CEEAG punktiga 427 kooskõlas.

(362) Seetõttu võib järeldada, et muudetud RWE meetmel on ergutav mõju, nagu on nõutud CEEAG punktis 427, kuna see sunnib abisaajat muutma oma käitumist ja sulgema oma pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad muidu ette nähtust varem ning korrapärasemal ja prognoositavamal viisil, mida abisaaja ilma abita ei teeks või teeks seda piiratud või erineval viisil.

6.3.2.3. Liidu õiguse asjakohaste sätete rikkumise puudumine

(363) Vastavalt CEEAG punktile 33 ei saa abi tunnistada siseturuga kokkusobivaks, kui toetatavast tegevusest või abimeetmest või sellega seotud tingimustest, sealhulgas selle rahastamise viisist, kui see on meetme lahutamatu osa, tuleneb liidu asjakohase õigusnormi vältimatu rikkumine.

(364) Käesolevas juhtumis hindas komisjon eelkõige seda, kas teatatud meede on vastuolus ELi toimimise lepingu artikli 191 lõikes 2 sätestatud põhimõttega „saastaja maksab“, mille kohaselt „[l]iidu keskkonnapoliitika, võttes arvesse liidu eri piirkondade olukorra mitmekesisust, seab eesmärgiks kaitstuse kõrge taseme. See rajaneb ettevaatusprintsiibil ja põhimõtetel, mille järgi tuleb võtta ennetusmeetmeid ja keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse kohas, saastaja peab aga maksma“. CEEAG punkti 19 alapunktis 58 on põhimõte „saastaja maksab“ määratletud järgmiselt: „põhimõte, mille kohaselt saastuse põhjustanud saastaja peaks kandma saaste likvideerimise meetmete kulud“.

([150]) Esimene üksus (Niederaußem D) 2020. aasta detsembris, st pärast sulgemisseaduse vastuvõtmist 2020. aasta augustis, kolm üksust (Neurath B, Niederaußem C, Weisweiler E) 2021. aasta lõpuks ja veel kaks üksust 2022. aastal (Neurath A, Frechen/Wachtberg), vt tabel 2.

(365) Komisjon nõustub Saksamaaga, kes väitis (vt põhjendus (247)), et põhimõttest „saastaja maksab“ peetakse kinni, sest hüvitatavad kulud on põhjustatud ennetähtaegsest sulgemisest, mitte käitajate poolt. Teisisõnu, hüvitis ei kata kulusid, mida ettevõtjad peaksid niikuinii kandma stsenaariumi korral, kus pruunsöe kasutamise ennetähtaegset järkjärgulist lõpetamist ei toimu.

(366) Seega ei riku teatatud meede ELi toimimise lepingu artikli 191 lõiget 2 ega CEEAG punkti 19 alapunktis 58 kirjeldatud põhimõtet.

(367) Üks kolmas isik väitis, et ettevõtjate tegevus rikub liidu teiseseid õigusakte, näiteks seoses komisjoni rakendusotsusega (EL) 2018/1135 tööstusheidete direktiivi kohase aruandluse kohta või eeskirjadega, mis käsitlevad veetasusid ja kahjutasusid (vt põhjendus (151)). Komisjon leiab, et need väited ei ole käesoleva juhtumiga seotud samadel põhjustel, mis on esitatud põhjendustes 360.

(368) Seetõttu leiab komisjon, et muudetud RWE meede ei ole vastuolus ühegi asjakohase liidu õiguse sätte või üldpõhimõttega ning on CEEAG punktiga 33 kooskõlas.

6.3.3. *Negatiivne tingimus: abimeede ei tohi mõjutada ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega*

6.3.3.1. Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuse miinimumini viimine

(369) Teatatud meede mõjutab peamiselt Saksamaa elektriturgu, kus konkureerib mitu tarnijat. Piiriüleste ühenduste tõttu võib see mõjutada ka naaberriikide elektriturge.

6.3.3.1.1. Abi vajalikkus

(370) Tuginedes CEEAG punktile 428, leiab komisjon, et meede on vajalik, kui liikmesriik suudab näidata, et meede on suunatud olukorrale, kus see võib saavutada olulise paranemise, mida turg üksi ei suuda saavutada. Näiteks võimaldades söel põhineva elektritootmisvõimsuse järkjärgulist kõrvaldamist ja soodustades sellega alternatiivsetel allikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse arengut, mida ilma meetmeta samas ulatuses ei toimuks. Sellega seoses võib komisjon kaaluda ka seda, kas turg ise oleks ilma meetmeta saavutanud samasuguse CO_2 heite vähenemise või kas meede aitab oluliselt kaasa õiguskindluse ja prognoositavuse tagamisele, mida meetme puudumisel ei oleks olnud, hõlbustades sellega rohepööret.

(371) Komisjon leiab, et kuna RWE asjaomased üksused on kasumlikud (vt põhjendused (64) ja (65)), ei ole neil stiimulit turult lahkumiseks, vähemalt mitte teatatud meetmega ettenähtud ulatuses ja aja jooksul, ning seega ei saa turg üksi teatatud meetme kavandatud eesmärke saavutada. Nagu on kirjeldatud põhjenduses (21), on teatatud meetme peamine eesmärk saavutada 2045. aastaks kliimaneutraalsus ja täita 2030. aastaks seatud vahe-eesmärgid, võimaldades elektritootmise turul võtta rohkem kasutusele taastuvaid energiaallikaid. Pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine tekitab vajaduse täiendavate elektritootmisüksuste ja -võimsuste järele, kuna pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine vähendab Saksamaa olemasolevat elektritootmisvõimsust, st vähendab pakkumist, samal ajal kui nõudlus jääb samaks. See omakorda võimaldab turul kasutusele võtta uusi taastuvaid energiaallikaid ning Saksamaal vähendada CO_2 heidet ja saavutada 2045. aastaks kliimaneutraalsus. Saksamaa väidab, et sõltumata taastuvate energiaallikate levikust on Saksamaa kliimaeesmärkide saavutamiseks vaja pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamisega heidet vähendada (vt põhjendus (21)). Lisaks tagab teatatud meede õiguskindluse ja usaldusväärse sulgemisgraafiku, mida teatatud meetme puudumisel ei oleks ja mis on oluline piirkondades, mida pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine mõjutab.

(372) Seetõttu leiab komisjon, et teatatud meede on suunatud olukorrale, kus see võib saavutada olulise paranemise, mida turg üksi ei suuda saavutada. Peale selle märgib komisjon, et pruunsöel põhineva elektritootmisvõimsuse järkjärguline kõrvaldamine soodustab taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse arengut, mida ilma teatatud meetmeta samas ulatuses ei toimuks (vt põhjendused (350)–(351)).

(373) Eespool öeldut silmas pidades leiab komisjon, et teatatud meede on vajalik selle eesmärgi saavutamiseks ja hõlbustab rohepööret kooskõlas CEEAG punktiga 428.

6.3.3.1.2. Asjakohasus

(374) CEEAG punktis 429 on nõutud, et liikmesriik tõendaks, et meede on sobiv poliitikavahend kavandatud eesmärgi saavutamiseks, st ei tohi olla vähem moonutavat poliitikameedet ja abivahendit, millega oleks võimalik saavutada samu tulemusi. Näiteks kui meede on hästi kavandatud, et soodustada alternatiivsetel allikatel põhineva elektritootmise arengut, leevendades samal ajal mõju elektrituru toimimisele ja tööhõivele, ning et tagada sulgemise prognoositavus, aidates samal ajal kaasa CO_2 heite vähendamise eesmärkide saavutamisele.

(375) Saksamaa ametiasutused otsustasid söekomisjoni soovituse kohaselt loobuda järk-järgult pruunsöe kasutamisest läbirääkimistel põhineva lahenduse kaudu (vt põhjendused (24) ja (232)). Söekomisjoni liikmed esindasid laia läbilõiget ühiskondlikest, poliitilistest ja majanduslikest osalejatest ning pakkusid välja enampakkumised kui kõige sobivama viisi edasiliikumiseks.

(376) Nagu on kirjeldatud põhjendustes (25)–(28), hindas Saksamaa enne teatatud meetme kasuks otsustamist erinevaid poliitikavariante. Saksamaa ametiasutused kaalusid kolme alternatiivset poliitikastsenaariumi: i) tuginemine olemasolevale ELi HKSile ja taastuvenergia eesmärkidele; ii) riiklik CO_2 miinimumhind ELi HKSiga juba hõlmatud sektoritele; iii) seadusjärgne sulgemine ilma hüvitiseta. Saksamaa on seisukohal, et teatatud meede on asjakohane poliitikavahend Saksamaal pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise rakendamiseks kulutasuval, prognoositaval, sotsiaalselt vastuvõetaval ja õiguskindlal viisil.

(377) Komisjon võtab teadmiseks Saksamaa selgituse, et teised poliitikavariandid jäeti kõrvale, sest need ei oleks võimaldanud saavutada alternatiivsetel allikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse eesmärke sama sihipäraselt ning järkjärgulist sulgemist ei oleks olnud võimalik eelnevalt kavandada, millel oleks olnud negatiivne mõju sektori varustuskindlusele ja töötajatele. Komisjon leiab, et kuna Saksamaa ametiasutuste peamine eesmärk on vähendada CO_2 heidet, et saavutada kliimaneutraalsus, ja kuna pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad tekitavad märkimisväärseid heitkoguseid (näiteks 2021. aastal tekitasid pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad 110 miljonit tonni CO_2, vt põhjendus (17)), on mõistlik Saksamaa järeldus, et kliimaneutraalsus on saavutatav ainult siis, kui konkreetselt võetakse sihikule pruunsöel põhinev energeetikasektor.

(378) Lisaks märgib komisjon, et seadusjärgse sulgemise korraldamine alates 2020. aastast oleks olnud tugevam sekkumine RWE omandiõigustesse (vt põhiseaduse kohaselt omandiõigustesse sekkumise põhimõtteid käsitlev punkt 6.1.2.1), mis suure tõenäosusega kõrvaldaks Saksamaa valitsuse ja ettevõtjate vahel 2021. aastal sõlmitud lepinguga, mis sisaldab õiguskaitsevahendite kasutamisest täieliku loobumise kohustust (vt põhjendus (232)), kokkulepitud pruunsöe kasutamise järkjärgulise konsensusliku lõpetamise ärilise aluse ning võiks seega ohustada 2030. ja 2045. aasta kliimaeesmärkide saavutamist. Seetõttu leiab komisjon, et järkjärguline sulgemine pikema aja jooksul on mõistlik.

(379) Samuti leiab komisjon, et näiteks laenu või tagatisega võrreldes on tagastamatu toetus kavandatud eesmärgi saavutamiseks kõige asjakohasem abimeede. Toetuse eesmärk on hüvitada RWE-le kasum, mida ta oleks teeninud ennetähtaegse sulgemise puudumisel.

(380) Kolmandad isikud väitsid, et hüvitis ja selle arvutamine ei ole asjakohane, kuna paljud pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad oleksid turujõudude mõjul igal juhul, st ilma hüvitiseta suletud (põhjendused (170), (171), (174)). Komisjon viitab sellega seoses Saksamaa esitatud läbivaadatud arvutustele, millest nähtub, et RWE üheksast üksusest, mille kohta on esitatud andmed elektrijaamade kaupa, tekib kaheksal üksusel aastatel 2021–2026 hinnanguliselt saamata jäänud tulu ning et selle saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtus ületab RWE-le makstava kokkulepitud hüvitise nüüdispuhasväärtust (vt põhjendused (64)–(65)).

(381) Mõned kolmandad isikud viitasid Poola juhtumile, mis oli seotud söekaevanduste sulgemise toetusega ([151]) (vt põhjendused (170) ja (174)). Komisjon märgib, et kõnealune abi kiideti heaks nõukogu 2010. aasta otsusega, mida kohaldatakse konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise suhtes. Käesolev juhtum on siiski teistsugune, kuna teatatud meetme eesmärk on hüvitada RWE-le elektrijaamade käitamisega seotud saamata jäänud tulu (vt ka põhjendus (430)). Seetõttu ei saa käesoleval juhul kasutada analoogiana Poola juhtumit, mille puhul toetati konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemist.

(382) Kolmandad isikud juhtisid tähelepanu ka sellele, et Hispaania on valinud söel põhineva elektritootmise järkjärguliseks lõpetamiseks teistsuguse meetme (põhjendus (172)). Seoses sellega märgib komisjon, et ta ei ole kohustatud kaaluma abstraktselt kõiki võimalikke alternatiivseid meetmeid, sest kuigi asjaomane liikmesriik peab esitama üksikasjalikud põhjendused, mis viisid kõnealuse abimeetme vastuvõtmiseni, ei pea ta lisaks sellele tõendama, et ükski teine võimalik meede, mis oleks hüpoteetiline, ei võimaldaks taotletavat eesmärki tõhusamalt saavutada ([152]).

(383) Samuti märgib komisjon, et söe kasutamise järkjärgulise lõpetamise asjaolud on Hispaanias ja Saksamaal erinevad. Esiteks tuleks märkida, et liikmesriikidel on oma energia- ja kliimapoliitika üle otsustamisel suur kaalutlusõigus. Euroopa Kohus kinnitas liikmesriikide õigust otsustada oma elektrienergia allikate jaotuse üle kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 194 ([153]). Seetõttu väljendab komisjon riigiabimenetluse kontekstis kahtlust valitud meetme suhtes üksnes siis, kui on ilmne, et on olemas vähem moonutav poliitika- ja abimeede, millega saavutataks samad tulemused nagu meetmega, millest liikmesriik on teatanud. Käesolevas juhtumis ei ole ükski kolmandate isikute nimetatud liikmesriik Saksamaaga võrreldav, eelkõige seetõttu, et pruunsöel põhineval elektritootmisel ei olnud nende energiaallikate jaotuses nii suur roll. Pealegi on Saksamaa tõendanud, et muude vormidega, näiteks CO_2 hinna alammäära, aktsiisimaksude või rangemad heitemahukuse piirmääradega oleks saavutatud vähem sihipäraseid tulemusi või ei oleks need võimaldanud valitsusel juhtida pruunsöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist samal viisil, mille tulemuseks on sotsiaalne rahustamine, õiguskindlus ja prognoositavus, võttes arvesse pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ja pruunsöekaevanduste seost ning tagades, et pruunsöel põhinev elektritootmine on süsteemi kui terviku jaoks võimalikult tõhus (vt põhjendused (25)–(29) ja (232)). Seetõttu ei saa kolmandate isikute kasutatud analoogilisi juhtumeid teatatud meetmele üle kanda.

(384) Lõpetuseks märgib komisjon, et teatatud meedet mitte ainult ei rakendata seaduse kohaselt, vaid see on ka sätestatud lepingus, millega käitajad loobusid oma seaduslikust õigusest hüvitis vaidlustada. See annab riigile kindluse, et käitajad ei vaidlusta sulgemisseadust, mida üksnes sulgemisseadusega ei oleks saavutatud.

(385) Kokkuvõttes leiab komisjon, et teatatud meede on hästi kavandatud, et saavutada alternatiivsetel allikatel põhineva elektritootmise areng, leevendades samal ajal mõju tarnekindlusele, ja tagada sulgemise prognoositavus, aidates samal ajal kaasa heite vähendamise riiklike eesmärkide saavutamisele Saksamaal. Seetõttu on teatatud meede CEEAG punktiga 429 kooskõlas ja on asjakohane vahend teatavate majandustegevuste arengu soodustamiseks.

6.3.3.1.3. Proportsionaalsus

(386) CEEAG punktis 430 on nõutud, et abi tuleb põhimõtteliselt anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse raames selgete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel. Seda nõuet ei kohaldata, kui liikmesriik tõendab, et pakkumismenetlus ei ole objektiivsetel põhjustel tõenäoliselt konkurentsipõhine. See võib juhtuda näiteks siis, kui võimalike osalejate arv on piiratud, tingimusel et see ei tulene diskrimineerivatest abikõlblikkuse kriteeriumidest.

([151]) Komisjoni otsus riigiabi SA.100533 (2021/NN) kohta – Poola – Poola söekaevanduste sulgemiskava muudatused (ELT C 231, 30.6.2023, lk 8).

([152]) Kohtuotsus, Üldkohus, 21. detsember 2022, Breuninger *vs.* komisjon, T-260/21, ECLI:EU:T:2022:833, punkt 63.

([153]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, punkt 80.

(387) Saksamaa väidab, et käesoleval juhul ei peaks pakkumismenetlust nõudma. Esiteks tuletab komisjon meelde menetluse algatamise otsuse põhjendust 14 ja Saksamaal kivisöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist käsitleva otsuse põhjendust 16, mille kohaselt on pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad lahutamatult seotud kaevandusrajatistega, mis nõuab süsteemsemat lähenemist. Erinevalt Saksamaa kivisöeküttel töötavatest elektrijaamadest, mis hangivad kivisütt maailmaturult väljastpoolt Saksamaad, asuvad pruunsöekaevandused pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade lähedal. Pruunsüsi ei ole ülemaailmselt kaubeldav kaup, kuna selle suhteliselt madala küttevääruse tõttu ei ole suurte koguste vedu pikkade vahemaade taha majanduslikult tasuv. See kehtib ka Saksamaa pruunsöekaevanduste ja pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade puhul, kus kogu protsess on üles ehitatud nii, et piirkonna elektrijaamad kasutavad samast piirkonnast hangitud pruunsütt. Saksamaa on tõendanud, et pruunsöe kaevandamine nõuab pikaajalist ruumilist planeerimist ja ettevalmistusaega planeeringu muutmiseks. Seetõttu sõltub elektrijaama sulgemise ajakava ka tehnilistest ja planeerimisega seotud kaalutlustest, mis muudaks ebakindlate tulemustega enampakkumise raskesti teostatavaks. Saksamaa kivisöeküttel töötavate elektrijaamade puhul selliseid ruumilise planeerimise kaalutlusi ei ole (vt põhjendus (32)). Lisaks sellele on Reinimaa kaevanduspiirkonnas, mis varustab kõiki selle piirkonna pruunsöeküttel töötavaid elektrijaamu, RWE ainus kaevanduste ja suuremate elektrijaamade käitaja, nii et selle piirkonna elektrijaamad ei saaks pakkumisprotsessis osaleda (vt põhjendus (32)). Seetõttu nõustub komisjon Saksamaa ametiasutustega, et käesoleval juhul ei saa nõuda konkurentsipõhise pakkumismenetluse läbiviimist ning pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine nõuab süsteemsemat lähenemist.

(388) Teatavad kolmandad isikud ei nõustu selle seisukohaga ja on väitnud, et konkurentsi loomiseks hankemenetluses oleks väikesed ja suuremad pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad võinud osaleda hankemenetluses koos (vt põhjendus (198)).

(389) Komisjon märgib, et väiksemate pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade olukord on erinev, kuna nende omanikering on mitmekesisem (*Saksamaal tegutseb umbes 45 väiksemat pruunsöel töötavat rajatist*), koosnedes tavaliselt tööstustarbijatest, kes tarbivad enda toodetud elektrit (ja sageli ka soojust). Tegelikult on ühes teises dekarboniseerimist käsitlevad õigusaktis (*Kraft-Wärme-Kopplungsgesetz*, soojuse ja elektri koostootmise seadus) määratud kindlaks mõne sellise väiksema rajatise sulgemise tähtaeg, mis toodab koostootmise vormis ka soojust (vt põhjendus (271)). Lisaks sellele ei avalda väiksemate pruunsöel töötavate rajatiste võimalik sulgemine nende suuruse tõttu lähedalasuvatele kaevandustele samasugust mõju nagu suurte pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemine ([154]). Kui aga pruunsöekaevanduste (mis kuuluvad samadele omanikele kui suured pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad) tegevuse järkjärguline lõpetamise kava ei ole selge, nagu on ette nähtud teatatud meetmes, võib kaevandustest sõltuvatel väiksematel pruunsöel töötavatel rajatistel olla probleeme kütteaine kättesaadavusega. Seega ei saaks need kaks rühma (väikesed ja suured elektrijaamad) osaleda samadel enampakkumistel võrdsetel alustel.

(390) Kuna käesoleval juhul konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei toimu, hindab komisjon proportsionaalsust iga üksikjuhtumi puhul eraldi, et kontrollida, kas hüvitis piirdub minimaalselt vajalikuga kooskõlas CEEAG punktiga 432. Sellega seoses analüüsib komisjon üksikasjalikult eeldusi, mida liikmesriik kasutas, et määrata kindlaks saamata jäänud tulu ja lisakulud, mille alusel arvutati varajase sulgemise eest makstav hüvitis, võrreldes eeldatavat kasumlikkust faktilise ja vastupidise stsenaariumi puhul. Vastupidine stsenaarium peaks põhinema nõuetekohaselt põhjendatud eeldustel ja realistlikel turusuundumustel ning kajastama iga kõnealuse üksuse prognoositavaid tulusid ja kulusid, võttes ühtlasi arvesse üksustevahelisi võimalikke otseseid funktsionaalseid seoseid.

(391) Komisjon märgib, et pärast menetluse algatamise otsuse vastuvõtmist esitas Saksamaa läbivaadatud arvutused selliste RWE elektrijaamade saamata jäänud tulu kohta (vt põhjendused (63)–(75)), mis kavatsetakse vastavalt sulgemisseadusele ja muutmisseadusele sulgeda ([155]).

(392) Täpsemalt põhinevad kuue juba suletud üksuse puhul läbivaadatud arvutustes kasutatud eeldused (nt elektri- ja CO_2 hinnad ning inflatsioon) turuootustel ja teabel, mis oli kättesaadav vahetult enne nende üksuste sulgemise kuupäevi ([156]). Komisjon peab seda lähenemisviisi mõistlikuks, kuna RWE-l võis nende üksuste sulgemisel eeldatavasti just see tulusumma saamata jääda.

([154]) Nagu on kirjeldatud Saksamaal kivisöe kasutamise järkjärgulist lõpetamist käsitleva otsuse põhjenduses 26, on Saksamaa eeldanud, et kõik väikeste pruunsöeküttel töötavate elektrijaamadega seotud pakkumised moodustavad kokku vaid 0,9 GW. Võrdlusena võib öelda, et mitme RWE elektrijaama (näiteks Niederaußem K, Neurath F (BoA 2), Neurath G (BoA 3)) võimsus on sama suur või isegi suurem.

([155]) Saksamaa ei esitanud konkreetseid pikaajalisi arvutusi seitsme pärast 2027. aastat suletava üksuse kohta, kuna olemasolevad andmed ja arvutused enne 2027. aastat suletavate üksuste kohta on juba piisavad, et õigustada muudetud RWE meetme alusel makstavat hüvitissummat.

([156]) Seda peetakse õigeks ka 2022. aasta detsembris suletud Frechen/Wachtbergi üksuse puhul, millega seotud turuootused võeti 23. detsembri 2022. aasta märkustes esitatud praktiliste aspektide tõttu kahe nädala pikkusest perioodist kaks kuud enne tegelikku sulgemist.

(393) Kolme üksuse puhul, mis kavatsetakse sulgeda 2025. aasta jaanuaris ja märtsis, põhinevad läbivaadatud arvutused kõige ajakohasemal teabel, mis oli läbivaadatud arvutuste esitamise ajal kättesaadav. Komisjon leiab, et selline lähenemisviis on mõistlik ja kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga ([157]).

(394) Seoses küsimusega, kas nende kolme üksuse puhul läbivaadatud arvutustes kasutatud põhieeldused (CO_2 ja elektri hind) ning pärast läbivaadatud arvutuste esitamist ja menetluse laiendamise otsuse vastuvõtmist toimunud turusuundumused on asjakohased, leiab komisjon, et Saksamaa argumendid, mille kohaselt nende eelduste täiendav ajakohastamine ei ole vajalik, on mõistlikud ja põhjendatud (vt põhjendus (75)). Tegelikult on pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajate üldine tava kasutada börsidel pakutavaid futuuritehinguid, et rahaliselt maandada oma eelseisva perioodi kasumimarginaali stabiilselt ja prognoositavalt ning vältida hetketurul esinevate suurte hinnakõikumiste mõju.

(395) Komisjon märgib, et pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajate kasutatav tüüpiline riskimaandamisperiood on kolm aastat ja see vastab Saksamaa elektrituru likviidsusele ([158]). Seega oleks vastupidise stsenaariumi kohaselt olnud võimalik, et need kolm üksust sisenevad turule ajavahemikus 21. oktoobrist 2022 kuni 4. novembrini 2022 (mil nende elektrijaamade turuandmed võeti saamata jäänud tulu arvutamiseks välja) ning müüvad järk-järgult oma kavandatud elektritoodangut vähemalt osa aja eest pärast faktilise stsenaariumi kohast sulgemist ning ostavad vastava koguse lubatud heitkoguse ühikuid. RWE on möönnud, et elektritoodangu müük forvardtehinguga on üldine äritava (vt põhjenduse (179) punkt b)). Saksamaa on väitnud, et seetõttu on selline käitumine vastupidise stsenaariumi puhul usutav.

(396) Komisjon leiab, et kuna tehing oleks toimunud 2022. aastal, on usutav, et RWE oleks sel ajal saanud müüa elektrienergiat, mis tarnitakse kuni 2025. aasta lõpuni. Need kolm üksust on kavas sulgeda 2025. aasta jaanuaris ja märtsis. Seetõttu peab komisjon usutavaks vastupidiseks stsenaariumiks, kui nende kolme üksuse saamata jäänud tulu arvutatakse 2025. aasta ülejäänud osa kohta. Saksamaa väidab, et nende üksuste puhul tekib ka 2026. aastal saamata jäänud tulu, mis on 131 miljonit eurot ehk 6 % kogu saamata jäänud tulust nüüdispuhasväärtuses (need kolm üksust on ainsad, mille puhul on väidetud, et 2026. aastal tekib saamata jäänud tulu, vt põhjendus (258)). Komisjon märgib, et isegi ilma kolme üksuse 2026. aasta saamata jäänud tulu arvesse võtmata on ülejäänud saamata jäänud tulu (2,0 miljardit eurot nüüdispuhasväärtuses) ikkagi suurem kui hüvitise summa (1,7 miljardit eurot nüüdispuhasväärtuses). Seega ei muudaks selline konservatiivne lähenemine põhimõtteliselt tulemust, et hüvitise summa nüüdispuhasväärtus on saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtusest väiksem.

(397) Pärast menetluse algatamise otsust väljendasid kolmandad isikud muret, et teatavad hüvitise põhiparameetrid on ebarealistlikud või asjakohatud (vt põhjendused (190), (197), (203) ja (205)). Komisjon leiab, et läbivaadatud arvutused lahendavad need probleemid. Vt täpsemalt põhjendused (393)–(396) ja (410)–(411) elektri ja CO_2 hindu käsitlevate eelduste kohta, põhjendused (397), (403), (405) ja (412) perioodi pikkuse kohta, mille kohta saamata jäänud tulu arvutatakse, põhjendused (399)–(400) ajakohastamismehhanismi puudumise kohta ning põhjendus (406) püsikulude kaasamise ja käsitlemise kohta. Mitu kolmandat isikut kritiseeris meetme läbipaistvust, nimelt meetme väljatöötamise protsessi, näiteks hüvitise arvutamist ja ebakindlust seoses konkreetse tegevusega, mille eest hüvitist makstakse (vt põhjendused (193), (197), (203), (204) ja (205)). Komisjon leiab, et läbivaadatud arvutustes on need probleemid lahendavad, kuna need näitavad, et teatava elektrijaamade rühma saamata jäänud tulust üksi piisab, et õigustada hüvitise summat (vt põhjendus (403)).

([157]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 26. oktoober 2016, DEI *vs.* komisjon, C-590/14, ECLI:EU:C:2016:797, punkt 49; vt ka kohtuotsus, Euroopa Kohus, 29. aprill 2021, Achemos Grupė ja Achema *vs.* komisjon, C-847/19 P, ECLI:EU:C:2021:343, punkt 43 ning kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. märts 2021, komisjon *vs.* Fútbol Club Barcelona, C-362/19 P, ECLI:EU:C:2021:169, punktid 62–64.

([158]) Vt näiteks BloombergNEF, „Mapping Power Sector Hedges in Europe“, 13. august 2019, veebis: https://about.bnef.com/.

(398) Lisaks sellele peab liikmesriik vastavalt CEEAG punktile 433, kui söekasutuse lõpetamine toimub rohkem kui kolm aastat pärast hüvitise määramist, kehtestama mehhanismi hüvitise arvutamise ajakohastamiseks kõige uuemate eelduste alusel, välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, miks sellise mehhanismi kasutamine ei ole asjaomasel juhul erandlike asjaolude tõttu õigustatud.

(399) Nagu on kirjeldatud põhjenduses (76), on Saksamaa selgitanud, et ajakohastamismehhanism ei ole käesoleval juhul vajalik, kuna hüvitise määramine ja elektrijaamade sulgemine toimuvad ajaliselt lähestikku. Komisjon nõustub Saksamaaga. Komisjon märgib, et juba suletud RWE üksuste puhul on kasutatud eeldusi, mis on võimalikult lähedal elektrijaamade tegelikule sulgemisele. Mis puudutab üksusi, mille sulgemine on ette nähtud tulevikus, siis kolme läbivaadatud arvutustes arvesse võetud üksuse sulgemine on kavandatud 31. märtsiks 2025, st vähem kui kolme aasta pärast tänasest ja ajast, millest komisjonile esitatud eeldused on võetud (st oktoobrist/novembrist 2022), samas kui pärast seda kuupäeva suletavate elektrijaamade puhul ei ole saamata jäänud tulu arvestatud. Samuti tuletab komisjon meelde, et muudetud RWE meetme rakendamise hetk on komisjoni otsuse teatavakstegemine (vt põhjendus (78)), mis toimub samuti vähem kui kolm aastat enne kolmest üksusest viimase kavandatud sulgemist. Võttes arvesse ka põhjenduses (396) esitatud argumente peamiste eelduste kohta, leiab komisjon seetõttu, et ajakohastamismehhanism ei ole muudetud RWE meetme puhul vajalik.

(400) Komisjoni hinnang muudetud RWE meetme raames kavandatud hüvitise läbivaadatud arvutuste kohta, võttes arvesse menetluse algatamise otsuses esitatud kahtlusi, on järgmine.

6.3.3.1.3.1. Saamata jäänud tulu väga pikas perspektiivis

(401) Muudetud RWE meetme läbivaadatud arvutuste kohaselt on ennetähtaegsele sulgemisele määratud RWE pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade saamata jäänud tulu 2022. aastal 2,2 miljardit eurot, võrreldes kokkulepitud hüvitise nüüdispuhasväärtusega 1,7 miljardit eurot. Seega on hüvitise nüüdispuhasväärtus väiksem kui hinnanguline saamata jäänud tulu.

(402) Komisjon märgib, et Saksamaa läbivaadatud arvutused näitavad, et hinnangu kohaselt jääb RWE 16st järkjärgulise lõpetamise graafikus olevast üksusest kaheksal aastatel 2021–2026 tulu saamata. Kuigi see on oluliselt lühem ajavahemik kui enne menetluse algatamise otsust esitatud andmete puhul ning on samm ettevaatlikuma ja mõistlikuma hindamise suunas, märgib komisjon, et põhjendustes (396) ja (397) esitatud põhjustel ei võta komisjon Saksamaa väiteid 2026. aasta saamata jäänud tulu kohta arvesse. Saksamaa ei esitanud arvutusi seitsme pärast 2026. aastat suletava üksuse kohta, kuna tema arvates on arvutused enne seda aastat suletavate üksuste kohta juba piisavad, et õigustada muudetud RWE meetme alusel makstava hüvitise summat.

(403) Komisjon märgib, et elektrijaamade juba suletud üksuste puhul sõltub nende saamata jäänud tulu olulisel määral tulevaste elektri- ja CO_2 hindadega seotud turuootustest nende üksuste sulgemise ajal. Seega ei ole kõikidel RWE üksustel, mis on juba suletud, saamata jäänud tulu (vt põhjendus (66)).

(404) Komisjon märgib, et erinevalt enne menetluse algatamise otsust esitatud andmetest võetakse läbivaadatud arvutustes saamata jäänud tulu arvutamiseks konservatiivse vastupidise stsenaariumi korral arvesse ainult piiratud ajavahemikku, mis on vähem kui kolm aastat ja üksuste kavandatud sulgemiskuupäevadest varasem. See vähendab oluliselt prognoosidega seotud ebakindlust, eriti selliste sisendparameetrite puhul, millel on suur mõju saamata jäänud tulule, nagu CO_2 ja elektrihinnad või üksuste eeldatav kasutusiga. Mida lühem on ajavahemik, seda väiksem on tõenäosus, et toimuvad ootamatud või häirivad sündmused või muutused eeldatavates suundumustes. See aitab oluliselt kõrvaldada kahtlusi menetluse algatamise otsuse põhjendustes 123–132, milles komisjon väitis, et esitatud arvutused on väga pika perspektiiviga ja ebakindlad.

(405) Kulude poolel hõlmavad läbivaadatud arvutused mitte ainult elektrijaamade püsikulusid, vaid ka kaevandamise püsikulusid. Komisjon märgib, et see näib olevat kooskõlas tööstusharu tavaga, kuna pruunsöekaevandusi ja pruunsöeküttel töötavaid elektrijaamu käsitatakse tavaliselt ühe lahutamatu majandussüsteemi osana (vt põhjendused (67) ja (259)). Enne menetluse algatamise otsust esitatud arvutused sisaldasid ainult kaevandamise muutuvkulusid, mistõttu tootmiskulud olid pigem alahinnatud ja saamata jäänud tulu ülehinnatud. Läbivaadatud arvutustes on seevastu arvesse võetud kaevandamise kogukulusid (püsi- ja muutuvkulud), mida komisjon peab realistlikumaks ja mõistlikumaks. Samuti leiab komisjon, et kaevandamiskulude stabiilsus toodangu ühiku kohta on mõistlik eeldus, võttes arvesse vastupidise stsenaariumi lühikest ajavahemikku.

(406) Seoses elektrijaamade tegevusaja kestusega sulgemisseaduse puudumisel ja sellega seotud kahtlustega, mis on esitatud menetluse algatamise otsuse põhjendustes 124–125, märgib komisjon, et läbivaadatud arvutustes ei eeldata enam kuni 70 aasta pikkust kasutusiga. See on tingitud läbivaadatud arvutustes saamata jäänud tulu puhul kasutatud palju lühemast ajavahemikust. Lisaks sellele ei ole läbivaadatud arvutuste põhjal ühegi sellise elektrijaama sulgemine, mille puhul väidetakse saamata jäänud tulu olemasolu, ette nähtud rohkem kui kolm aastat pärast viimast aastat, mil vastupidise stsenaariumi kohaselt kasumit saadakse; seitse üksust kaheksast, mille puhul väidetakse saamata jäänud tulu olemasolu, on tõepoolest kavandatud töötama vaid kaks aastat kauem kui ajavahemik, mille jooksul vastupidise stsenaariumi kohaselt kasumit saadakse (vt põhjendus (65)). Seega võimaldab faktilise ja vastupidise stsenaariumi väike erinevus läbivaadatud arvutustes komisjonil leida, et menetluse algatamise otsuse põhjendustes 124–125 väljendatud kahtlused on kõrvaldatud, nagu väidab Saksamaa (punkt 5.3.4).

(407) Lisaks sellele märgib komisjon seoses kahtlustega elektrijaamade püsiva pikaajalise toimimise jaoks vajalike investeeringute suhtes (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 126–127), et läbivaadatud arvutustes prognoositud saamata jäänud tulu puhul kasutatud palju lühem ajavahemik kõrvaldab kahtlused piisavalt, nagu väidab Saksamaa (põhjendus (263)). Seoses üksusega Niederaußem D, mille puhul komisjon väljendas konkreetselt kahtlust, kas elektrijaam on võimeline töötama pärast 2020. aastat, kuna see peab vastama tööstusheidete direktiivile (2010/75/EL) ja sellega seotud suurtele põletusseadmetele kehtestatud rangematele normidele, märgib komisjon, et Saksamaa ei kasuta läbivaadatud arvutustes enam selle elektrijaama puhul hinnangulist saamata jäänud tulu (vt põhjendus (263)).

(408) Komisjon oli varem väljendanud kahtlusi tulevikuprognoosidega seotud ebakindluse suhtes (menetluse algatamise otsuse põhjendus 129). Nüüd märgib komisjon, et läbivaadatud arvutustes kasutatakse kontrollitavaid ja sõltumatuid turupõhiseid andmeid, mis olid kättesaadavad kas vahetult enne sulgemiskuupäeva (suletud üksuste puhul) või läbivaadatud arvutuste esitamise ajal (tegutsevate üksuste puhul) (põhjendus (67)). Samuti võetakse läbivaadatud arvutustes saamata jäänud tulu hindamisel arvesse ainult piiratud ajavahemikku, mis vähendab oluliselt tulevikuprognoosidega seotud ebakindlust. Lisaks sellele näib, et saamata jäänud tulu ja hüvitise diskontomäär (kapitali kaalutud keskmine hind 7,5 %) on mõlemad usutavad, võttes arvesse saamata jäänud tulu lühendatud ajavahemikku (vt põhjendus (264)). Seega järeldab komisjon, et tema kahtlused tulevikuprognoosidega seotud ebakindluse suhtes on hajutatud.

(409) Seoses kahtlustega kütuse- ja CO_2 hindade suhtes (vt menetluse algatamise otsuse põhjendus 130) märgib komisjon, et Saksamaa läbivaadatud arvutustes on arvesse võetud ajakohastatud ja turupõhiseid eeldusi CO_2, kütuse- ja elektrihinna kohta ([159]). Sellel aspektil on kõnealuste elektrijaamade tasuvuse hindamisel oluline roll, kuna elektrihind mõjutab elektri müügist saadavat tulu ja CO_2 hind mõjutab pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade tegevuskulude kõige olulisemat ja ebakindlamat komponenti. Täpsemalt öeldes kasutatakse läbivaadatud arvutustes nende üksuste puhul, mis olid läbivaadatud arvutuste esitamise ajal juba suletud, futuuritoodete keskmisi noteeringuid Euroopa Energiabörsil (EEX) kahe nädala jooksul vahetult enne vastavaid sulgemiskuupäevi, samas kui pärast läbivaadatud arvutuste esitamist suletavate üksuste puhul kasutatakse arvutustes keskmisi noteeringuid, mis on registreeritud ajavahemikul 21. oktoobrist 2022 kuni 4. novembrini 2022.

([159]) Kütusehinnad (kivisüsi ja gaas) mõjutavad elektrihinna prognoose, kuna söe- ja gaasiküttel töötavad elektrijaamad on tavaliselt turul peamised hinnakujundajad. Seetõttu sisaldavad elektrihinna futuurid kaudselt prognoose kütusehindade muutumise kohta.

(410) Komisjon märgib ka, et palju lühem ajavahemik, mille puhul saamata jäänud tulu arvesse võetakse, vähendab prognoositud CO_2 ja elektrihindadega seotud ebakindlust. See ajavahemik ulatub vaid mõne aasta kaugusele tulevikku, erinevalt Saksamaa poolt enne menetluse algatamise otsust esitatud arvutustest, mis mõnel juhul ulatusid kuni 2061. aastani. Lühendatud ajavahemik võimaldas kasutada läbivaadatud arvutustes turupõhiseid ja hiljutisi hinnamuutuste ootusi. Saksamaa organiseeritud elektriturg, mille läbipaistev hindade tuvastamise protsess põhineb konkureerivatel pakkumistel, pakub võimalust sõlmida elektrienergiaga seotud riskimaanduslepinguid, näiteks EEXi kauplemisplatvormi kaudu, mida RWE kasutab oma elektrimüügi rahaliseks maandamiseks, ostes sama tootevalikut, mida kasutati vastupidise stsenaariumi puhul saamata jäänud tulu arvutamiseks ([160]). Nende reaalsete ja kontrollitavate turuhinnaandmete kasutamine vastupidise stsenaariumi alusena, et arvutada saamata jäänud tulu, tugevdab oluliselt läbivaadatud arvutuste usaldusväärsust, kuna see vastab RWE tavapärasele riskimaandamiskäitumisele usutava ajavahemiku jooksul.

(411) Uusimate hinnaprognooside ja lühemate ajavahemike kasutamine läbivaadatud arvutustes esitatud saamata jäänud tulu arvutamiseks on ka kooskõlas CEEAG punktiga 433, milles on nõutud ajakohastamismehhanismi kehtestamist, kui hüvitis söeküttel töötavate elektrijaamade sulgemise eest antakse rohkem kui kolm aastat enne nende tegelikku sulgemist. Konkreetselt RWE üksuste puhul leiab komisjon, et tema esialgsed kahtlused prognoositud kütuse- ja CO_2 hindade piisavuse suhtes on hajutatud isegi siis, kui kaalutakse konservatiivsemat lähenemisviisi kui see, mida on nõutud CEEAG punktis 433. Esiteks antakse abi vähem kui kolm aastat enne seda, kui toimub kõigi nende kaheksa üksuse tegelik sulgemine, mille puhul Saksamaa väidab saamata jäänud tulu olemasolu, ja selle proportsionaalsust hinnatakse eelduste alusel, mis ei ole sulgemise seisukohalt rohkem kui kolm aastat vanad. Veelgi enam, hinnanguline saamata jäänud tulu, mis on piisav, et olla suurem kui hüvitise summa nüüdispuhasväärtuses, ei ületa kolme aastat alates kaheksa üksuse sulgemise kuupäevast ega ületa ka nende üksuste tüüpilist riskimaandamisperioodi (alates hetkest, mil tehti eeldused põhiparameetrite kohta).

(412) Seoses kahtlustega, mida väljendati menetluse algatamise otsuse põhjenduses 131, kus komisjon märkis, et ta ei ole saanud andmeid iga üksuse kohta, mis kavatsetakse sulgeda, juhib komisjon tähelepanu sellele, et läbivaadatud arvutused sisaldavad andmeid kõigi üheksa RWE üksuse kohta, mille sulgemine on kavandatud kuni 31. märtsini 2025. Komisjon võtab teadmiseks Saksamaa väite, et sellest piisab hüvitise suuruse õigustamiseks (põhjendus (266)), ja leiab, et tema kahtlused selles küsimuses on hajutatud.

(413) Seoses menetluse algatamise otsuse põhjenduses 132 väljendatud kahtlustega CO_2 ja elektrihindade tundlikkusanalüüsi puudumise kohta märgib komisjon, et läbivaadatud arvutustes kasutatakse vastupidise stsenaariumi puhul reaalseid ja kontrollitavaid turuhinnaandmeid ning simuleeritakse pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajate standardset riskimaandamiskäitumist realistliku ajavahemiku jooksul. See on vastupidine enne menetluse algatamise otsust esitatud andmetele, kus kasutati eeldusi, mis ei olnud turupõhised ja hõlmasid pikka ajavahemikku. Lisaks sellele kasutati juba suletud üksuste puhul nende saamata jäänud tulu arvutamisel kõige värskemaid, enne sulgemist kättesaadavaid prognoose, mis komisjoni arvates muudab tundlikkusanalüüsi tarbetuks. See kehtib ka kolme veel sulgemata üksuse kohta, mille puhul Saksamaa väidab samuti saamata jäänud tulu olemasolu. Nende üksustega seoses leiab komisjon, et põhjendustes (395) ja (396) esitatud väited näitavad realistlikku võimalust fikseerida vastupidise stsenaariumi korral nende üksuste tegevusmarginaalid läbivaadatud arvutuste esitamise ajal, tuginedes RWE tavapärasele turukäitumisele.

(414) Komisjon leiab, et asjaolu, et elektrijaamade sulgemise süsteemset mõju Saksamaa elektriturule võetakse vastupidises stsenaariumis arvesse elektrihindade allahindlusena (võrreldes tegelike turuootustega faktilises stsenaariumis), aitab suurendada läbivaadatud arvutuste usaldusväärsust. Vastupidise stsenaariumi puhul on elektrihind võrreldes tegeliku stsenaariumiga madalam, sest esimesel juhul tegutseb rohkem pruunsöeküttel töötavaid elektrijaamu ja suuremat nõudlust saab rahuldada suhteliselt odavama tootmisvõimsusega. Täpsemalt on elektrienergia hind vastupidise stsenaariumi korral 2023. aastal 1,7 % ja 2026. aastal 3,2 % madalam kui faktilise stsenaariumi korral (vt põhjendus (74)). See tähendab, et vastupidise stsenaariumi kohaselt arvutatud RWE üksuste saamata jäänud tulu on väiksem, kui see oleks olnud ilma seda mõju arvesse võtmata. Seega tulenevad arvutustest saamata jäänud tulu konservatiivsemad hinnangud.

([160]) Vt näiteks BloombergNEF (2019), „Mapping Power Sector Hedges in Europe“, 13. august 2019, veebis: https://about.bnef.com/.

(415) Lõpetuseks märgib komisjon, et läbivaadatud arvutuste muud parameetrid on kavandatud viisil, mis muudab saamata jäänud tulu prognoosi konservatiivsemaks kui enne menetluse algatamise otsust esitatud arvutustes. Täpsemalt ei sisalda läbivaadatud arvutused soojatootmise ja elektrienergia tasakaalustusturu tulusid, mistõttu on saamata jäänud tulu alahinnatud. Lisaks eeldatakse arvutustes, et elektritootjate turutulu ülempiiri, mis ajakohastatud andmete esitamise ajal kehtis ainult kuni 30. juunini 2023, pikendatakse 30. aprillini 2024, vähendades seega Frechen/Wachtbergi elektrijaama saamata jäänud tulu. Lõpuks otsustas Saksamaa valitsus, et turutulu ülempiiri rakendamist ei pikendata ajavahemikuks pärast 30. juunit 2023 ([161]). Kui seda oleks läbivaadatud arvutustes arvesse võetud, oleks Frecheni/Wachtbergi elektrijaama saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtuses väljendatuna olnud 181 miljoni euro võrra suurem. Lisaks sellele eeldatakse arvutustes, et Neurath D ja E üksused suletakse 31. märtsil 2025 ja saamata jäänud tulu võetakse arvesse alles alates sellest kuupäevast, samas kui need võidakse sulgeda 2024. aasta märtsi lõpus ja seega on saamata jäänud tulu 2024. aasta ülejäänud kuudel ja 2025. aastal suurem (vt põhjendus (259)).

(416) Seoses kolmanda isiku väidetega, mis puudutavad selle ajavahemiku seletamatut pikkust, mille kohta saamata jäänud tulu läbivaadatud arvutustes arvutati (vt põhjendus (194)), märgib komisjon, et see ajavahemik ei ole pikem kui Saksamaa arvates oli vajalik selle tõendamiseks, et saamata jäänud tulu on hüvitisest suurem. Seoses Saksamaal ajavahemikul 1. detsembrist 2022 kuni 30. juunini 2023 nõukogu määruse (EL) 2022/1854 ([162]) alusel rakendatud turutulu ülempiiriga on arvutustes kajastatud Saksamaa õiguslikku olukorda; ülempiiri ennast käesolevas menetluses ei käsitleta. Igal juhul ei ole kolmanda isiku väide asjakohane, sest kolme RWE üksust, mida väidetavalt koheldakse turutulu ülempiiri alusel soodsamalt, ei ole Saksamaa esitatud RWE saamata jäänud tulu läbivaadatud arvutustes arvesse võetud, kuna need suletakse alles 2030. aasta lõpus või pärast seda ja seega ei mõjuta läbivaadatud arvutusi.

(417) Seoses kolmanda isiku väitega, et RWE pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad saavad praegu kasu asenduselektrijaamade hooldamise seadusest (põhjendus (208)), märgib komisjon, et nimetatud seadusega hõlmatud pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad ([163]) erinevad muudetud RWE meetmega hõlmatud üksustest. Seega ei ole teatatud meetme ja asenduselektrijaamade hooldamise seaduse alusel toetatavate pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade puhul kattuvust.

(418) Seoses kolmanda isiku väitega, et RWE saamata jäänud tulu arvutamisel tuleks arvesse võtta ka võimalikku riiklikku toetust vesinikuvalmidusega gaasiküttel töötavate elektrijaamade laiendamiseks suletud pruunsöel töötavate üksuste asukohas (vt põhjendus (193)), on komisjon rahul Saksamaa selgitustega, et mis tahes uute eraldi meetmete raames, mille eesmärk on üle minna kliimaneutraalsele elektritootmisele, eraldatakse toetused kõigile ettevõtjatele avatud üldiste ja läbipaistvate hankemenetluste kaudu ning et sellised uued meetmed ei anna mingisugust tagatist, et RWE saab toetust (vt põhjendus (273)). Kui RWE-le antaks sellist uut toetust, puudutaks see teistsuguseid abikõlblikke kulusid, st uue elektrijaama ehitamisega seotud kulusid.

6.3.3.1.3.2. Edasilükatud sulgemise mehhanism ja reservimehhanism

(419) Nagu tabelis 3 kirjeldatud, viiakse üks RWE rajatis edasilükatud sulgemise mehhanismi ja RWE saab hüvitist perioodi eest, mil see rajatis jääb mehhanismi (2029–2033), ning seejärel suletakse kõnealune rajatis lõplikult. Saksamaa on väitnud, et edasilükatud sulgemise mehhanismi hüvitatakse eraldi ja see ei mõjuta teatatud meetme alusel makstavat hüvitist (põhjendus (35)).

([161]) Veebis: https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Downloads/F/faq-abschoepfung-von-zufallsgewinnen.pdf?__blob=publicationFile&v=4.
([162]) Nõukogu 6. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1854, mis käsitleb kõrgete energiahindadega seotud erakorralisi sekkumismeetmeid (ELT L 261I, 7.10.2022, lk 1).
([163]) Vt komisjoni 30. septembri 2022. aasta otsus riigiabi SA.103662 kohta – Ajutine pruunsöe energiavarustuse reserv gaasi säästmiseks (ELT C 439, 18.11.2022, lk 1), tabel 1.

(420) Nagu menetluse algatamise otsuse põhjenduses 133 märgitud, leidis komisjon esialgu, et edasilükatud sulgemise mehhanismi hüvitissummad on lahutamatult seotud sulgemishüvitisega. Komisjon kahtles, kas edasilükatud sulgemise mehhanism kujutab endast eraldi meedet, mida ei ole vaja proportsionaalsuse hindamisel arvesse võtta.

(421) Komisjon analüüsis menetluse laiendamise otsuse põhjendustes 120–123 täiendavalt Saksamaa esitatud seisukohti ja jõudis selles etapis järeldusele, et kahe vahendi arvutused ei näi kattuvat.

(422) Komisjon jääb sellele seisukohale ja leiab, et kattuvus puudub. Võttes arvesse Saksamaa ja RWE selgitusi (vt põhjendused (276) ja (179)), on komisjon seisukohal, et edasilükatud sulgemise mehhanismiga seotud maksed ei ole asjakohased, kuna teatatud meetme kohase ennetähtaegse sulgemise eest makstava hüvitise läbivaadatud arvutused ei hõlma elektrijaama (Niederaußem G või H), mis viiakse üle edasilükatud sulgemise mehhanismi. Lisaks sellele ei tohiks edasilükatud sulgemise mehhanismi eest makstavat tasu võtta arvesse muudetud RWE meetme proportsionaalsuse hindamisel, kuna tegemist on kahe eraldiseisva vahendiga.

a) Esiteks hüvitatakse teatatud meetmega RWE pruunsöel töötavate rajatiste kohustusliku ennetähtaegse sulgemise tõttu saamata jäänud tulu, samas kui edasilükatud sulgemise mehhanismi puhul hüvitatakse ettevõtjatele rajatiste ooterežiimi viimine. RWE puhul tähendab see ühte rajatist, st rajatist Niederaußem G või H, mis viiakse 31. detsembril 2029 edasilükatud sulgemise mehhanismi ja suletakse täielikult 31. detsembril 2033.

b) Teiseks hõlmavad teatatud meede ja edasilükatud sulgemise mehhanism erinevaid ajavahemikke. Teatatud meede puudutab lõplikku sulgemist alates 31. detsembrist 2033, kuid edasilükatud sulgemise mehhanism puudutab selles mehhanismis veedetud ajavahemikku, st ajavahemikku 31. detsembrist 2029 kuni 31. detsembrini 2033. See on nii Niederaußem G või H puhul, mis on ainus RWE üksus, mis viiakse üle edasilükatud sulgemise mehhanismi. Niederaußem G või H viiakse edasilükatud sulgemise mehhanismi 31. detsembril 2029, samas kui lõplik sulgemine toimub 31. detsembril 2033. See tähendab, et teatatud meede ja Niederaußem G või H edasilükatud sulgemise mehhanismi üleviimine ei kattu ajaliselt. Samuti ei ole Niederaußem G või H kaasatud läbivaadatud arvutustesse (vt põhjendus (66)).

c) Kolmandaks järgivad teatatud meede ja edasilükatud sulgemise mehhanism erinevat loogikat ja tasu arvutatakse erinevalt. Teatatud meetme puhul arvutatakse tasu erinevate sisendandmete ja saamata jäänud tulu prognooside põhjal, st tegemist on tulevikku vaatava tasuga, mis põhineb ainult sulgemisele järgnevatel aastatel, samas kui edasilükatud sulgemise mehhanismi puhul arvutatakse saamata jäänud tulu valemiga, mis kontrollib kolme eelneva aasta kasumlikkust, st tegemist on tagasivaatava tasuga, mis põhineb ainult edasilükatud sulgemise mehhanismi sisenemisele eelnevatel aastatel. Lisaks sellele ei sisalda saamata jäänud tulu arvutused hüvitist edasilükatud sulgemise mehhanismi eest. Seetõttu ei kattu nende kahe vahendiga hõlmatud kulud/tulud.

d) Neljandaks puudutab sulgemisseaduse säte (artikkel 45), mille kohaselt toimub esimene hüvitise väljamaksmine selle aasta lõpus, mil pruunsöel töötav rajatis esimest korda lõplikult suletakse või edasilükatud sulgemise mehhanismi üle viiakse, hüvitise maksmise aega, mitte aga teatatud meedet kui sellist. Seega ei ole teatatud meede ja edasilükatud sulgemise mehhanism omavahel lahutamatult seotud ning teatatud meetme raames hüvitise maksmine ei sõltu edasilükatud sulgemise mehhanismist ja vastupidi.

(423) Lisaks on komisjon arvamusel, et edasilükatud sulgemise mehhanism ja teatatud meede on ka kohtupraktikas sätestatud kriteeriume silmas pidades kaks eraldi meedet. Euroopa Kohus on otsustanud, et ei saa välistada, et mitut järjestikust riigi sekkumist tuleb ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 kohaldamise eesmärgil käsitada ühe sekkumisena. Selline võib olukord olla eelkõige siis, kui järjestikused sekkumised, võttes arvesse nende ajalist järjekorda, eesmärki ja ettevõtte olukorda nende sekkumiste hetkel, on omavahel niivõrd tihedalt seotud, et neid on võimatu üksteisest eraldada ([164]). Käesoleval juhul on kaks meedet eraldatud kahte eri ajavahemikku (vt põhjendus (423)(b)). Neil on erinev eesmärk, kuna edasilükatud sulgemise mehhanism teenib turgu hädaolukordades ja hüvitab käitajatele üksuste ooterežiimil hoidmise, samas kui teatatud meede hüvitab pruunsöe kasutamise ennetähtaegse järkjärgulise lõpetamise tõttu saamata jäänud tulu, kuid ei kohusta käitajaid jätkama teatavatel tingimustel elektritootmist. Lisaks on neil kahel meetmel kaks erinevat õiguslikku alust: edasilükatud sulgemise mehhanism on reguleeritud sulgemisseaduse artikliga 50, samas kui hüvitise suurus ja selle haldamise üksikasjad on reguleeritud sulgemisseaduse artikliga 44 ja 2021. aasta lepinguga ning nende muudatustega. Edasilükatud sulgemise mehhanismi haldavad süsteemihaldurid ja põhivõrguettevõtjad, mis teatatud meetme puhul nii ei ole. Neil põhjustel ei ole need meetmed omavahel tihedalt seotud ja seetõttu ei ole need üksteisest lahutamatud. Seega ei saa edasilükatud sulgemise mehhanismi ja teatatud meedet ka asjakohast kohtupraktikat arvesse võttes üheks meetmeks pidada.

(424) Seoses kolmanda isiku esitatud väitega, mis käsitleb kolme üksuse (Niederaußem K, Neurath F ja Neurath G) kuni 31. detsembrini 2033 reservi üleviimise võimalikku mõju RWE saamata jäänud tulule (põhjendus (196)), märgib komisjon, et need üksused ei ole muudetud RWE meetme hindamisel asjakohased. Seda seetõttu, et need üksused on kavas sulgeda 2030. aastal ja Saksamaa ei esitanud konkreetseid pikaajalisi arvutusi seitsme pärast 2027. aastat suletava üksuse kohta, kuna olemasolevad andmed läbivaadatud arvutustes enne 2027. aastat suletavate üksuste kohta on juba piisavad, et õigustada muudetud RWE meetme alusel makstavat hüvitissummat. Komisjon võtab ka teadmiseks Saksamaa selgituse, et need võimalikud uued reservid ei ole muutmisseaduses ega muutmislepingus sätestatud, kuid kui Saksamaa otsustab sellised reservid kasutusele võtta, tuleb need tulevikus õiguslikult sätestada (põhjendus (278)).

(425) Kokkuvõttes on komisjon arvamusel, et tasu, mida RWE saab edasilükatud sulgemise mehhanismi ja võimalikku reservimehhanismi üle viidavate rajatise eest, ei ole muudetud RWE meetme proportsionaalsuse hindamisel asjakohane.

6.3.3.1.3.3. Saksamaa esitatud alternatiivsed stsenaariumid

(426) Alternatiivsed stsenaariumid, mille Saksamaa esitas enne menetluse algatamise otsust (vt menetluse algatamise otsuse põhjendused 50, 54 ja 134), ei ole muudetud RWE meetme hindamisel asjakohased, kuna RWE elektrijaamade sulgemine on igal juhul toodud ettepoole 2030. aastasse ja RWE saamata jäänud tulu läbivaadatud arvutustes ei võetud varase sulgemise varianti arvesse.

6.3.3.1.3.4. Kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavad kulud

(427) Kooskõlas CEEAG punktiga 425 võib kasumliku söekasutuse ennetähtaegse lõpetamise eest makstav hüvitis „hõlmata ka ettevõtjate lisakulusid, näiteks seoses täiendavate sotsiaalsete ja keskkonnakuludega, kui need kulud on otseselt tingitud kasumliku tegevuse ennetähtaegsest lõpetamisest. Lisakulud ei või hõlmata kulusid, mis oleksid tekkinud ka vastupidise stsenaariumi korral“.

(428) Saksamaa esitas muudetud RWE meetme raames läbivaadatud arvutused ainult saamata jäänud tulu kohta – täpsemalt 31. märtsiks 2025 suletavate RWE üksuste saamata jäänud tulu kohta – ja see arvutus näitab, et nende üksuste saamata jäänud tulu nüüdispuhasväärtus on suurem kui hüvitise nüüdispuhasväärtus (põhjendused (64) ja (65)). Läbivaadatud arvutused ei sisalda kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavaid kulusid (põhjendus (269)).

([164]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. juuni 2015, komisjon *vs.* MOL, C-15/14 P, ECLI:EU:C:2015:362, punkt 97.

(429) Seega, kuna läbivaadatud arvutused ei sisalda kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavaid kulusid ja elektrijaamade saamata jäänud tulust piisab RWE-le makstava hüvitise õigustamiseks, ei ole vaja kvantifitseerida ega hinnata kaevandustes keskkonna parandamisega seotud täiendavaid kulusid, mis võivad RWE-l kiirendatud sulgemise tõttu tekkida.

6.3.3.1.3.5. Järeldus proportsionaalsuse kohta

(430) Seetõttu järeldab komisjon, et muudetud RWE meede on proportsionaalne.

6.3.3.1.4. Kumuleerimine

(431) Komisjon märgib, et Saksamaa tagab kumuleerimiseeskirjade järgimise, et välistada ülemäärane hüvitamine kooskõlas CEEAG punktidega 56 ja 57 (põhjendus (83)).

(432) Teatavad kolmandad isikud väitsid, et kõnealune meede koos teiste Saksamaa meetmetega, nagu APG, edasilükatud sulgemise mehhanism, võimsusmehhanismid jne, võib viia ülemäärase hüvitamiseni, kuna samad abikõlblikud kulud võidakse kumuleerida (vt põhjendused (196) ja (206)). Komisjon ei nõustus selle seisukohaga. Teatatud meetme abikõlblikud kulud on seotud saamata jäänud tuluga, samas kui näiteks edasilükatud sulgemise mehhanism on eraldi meede, mis puudutab erinevaid abikõlblikke kulusid, nagu komisjon punktis 6.3.3.1.3.2 järeldas. See kehtib ka muude võimsusmehhanismide või näiteks APG puhul, mis ei puuduta RWE saamata jäänud tulu, mis tuleneb pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade ennetähtaegsest sulgemisest. CEEAG punktis 56 on viidatud samade abikõlblike kulude kumuleerimisele. Seetõttu on komisjon arvamusel, et teatatud meetme puhul ei ole tegemist kumuleerimisega CEEAG punktide 56 ja 57 tähenduses.

6.3.3.1.5. Läbipaistvus

(433) Komisjon märgib, et Saksamaa on kinnitanud, et ta tagab CEEAG punktides 58, 59 ja 61 sätestatud läbipaistvusnõuete täitmise (vt põhjendus (84)).

6.3.3.2. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

(434) Vastavalt CEEAG punktile 434 peab liikmesriik kindlaks tegema ja kvantifitseerima meetme eeldatava keskkonnakasu, väljendades seda võimaluse korral abina välditud CO_2-ekvivalenttonni kohta. Lisaks vaatab komisjon sellele positiivselt, kui meetmed hõlmavad CO_2 lubatud heitkoguse ühikute vabatahtlikku tühistamist riiklikul tasandil.

(435) CEEAG punkti 435 kohaselt on oluline tagada, et meede oleks üles ehitatud nii, et mis tahes konkurentsimoonutus turul oleks võimalikult väike. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel hindab komisjon abi mõju konkurentsile ja kaubandusele meetme ülesehituse ja asjaomasele turule avaldatava mõju alusel.

(436) Esiteks, nagu on kirjeldatud põhjenduses (18), vähendatakse teatatud meetmega Saksamaa hinnangul CO_2 heitkoguseid kokku vähemalt 51 miljoni tonni võrra. Seega on Saksamaa teatatud meetme eeldatava keskkonnakasu kindlaks teinud ja kvantifitseerinud, väljendades seda abina välditud CO_2-ekvivalenttonni kohta. Teiseks väljendab komisjon heameelt ka selle üle, et sulgemisseadusega kehtestatakse CO_2 lubatud heitkoguse ühikute iga-aastane tühistamise riiklikul tasandil, nagu on kirjeldatud põhjenduses (19). Sulgemisseadusega on ette nähtud CO_2 lubatud heitkoguse ühikute tühistamine ulatuses, mis vastab pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemisest tulenevale täiendavale heitkoguste vähendamisele, võttes arvesse turustabiilsusreservi sekkumist. Tühistatavate CO_2 lubatud heitkoguse ühikute arvu kindlaksmääramisel võtab Saksamaa arvesse asendustehnoloogiat. Seetõttu on komisjon arvamusel, et CEEAG punkti 434 nõue on täidetud.

(437) Seoses CEEAG punktiga 435 juhib komisjon tähelepanu asjaolule, et meetme kavandamisel tuleks pidada eelistatud variandiks konkurentsipõhist pakkumismenetlust, mis tagab, et konkurentsi ja kaubandust moonutatakse võimalikult vähe. Kuid nagu on kirjeldatud põhjenduses (32), on Saksamaa esitanud mõjuvad argumendid, miks käesoleval juhul ei tuleks konkurentsipõhist pakkumismenetlust kasutada, ja komisjon on selle seisukohaga nõustunud (vt põhjendused (388) jj). Seetõttu nõustub komisjon erandkorras konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisega käesolevas juhtumis. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel hindab komisjon abi mõju konkurentsile ja kaubandusele meetme ülesehituse ja asjaomasele turule avaldatava mõju alusel.

(438) Komisjon märgib, et teatatud meede mõjutab konkurentsi elektriturul, nagu on rõhutatud põhjenduses (333). Nimelt mõjutab see konkurentsi Saksamaal ja naaberpiirkondades ning tõenäoliselt mõjutab see koormamisjärjestust ja seega ka elektrienergia hulgimüügihinda.

(439) Komisjon on siiski arvamusel, et teatatud meetme ülesehitusega välditakse põhjendamatut negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele. Esiteks on teatatud meede ajaliselt piiratud, eriti võttes arvesse pruunsöe kasutamise kiirendatud järkjärgulist lõpetamist 2030. aastaks. Teiseks on teatatud meede proportsionaalne ja RWE hinnangulisest saamata jäänud tulust väiksem, st muudetud RWE meetme läbivaadatud arvutuste kohaselt on ennetähtaegsele sulgemisele määratud RWE pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade saamata jäänud tulu 2022. aastal 2,2 miljardit eurot, võrreldes kokkulepitud hüvitise nüüdispuhasväärtusega 1,7 miljardit eurot. Seetõttu on hüvitise nüüdispuhasväärtus väiksem kui hinnanguline saamata jäänud tulu (vt põhjendus (64)) ega pruugi seega abisaaja finantsseisundit parandada. Komisjon märgib, et need kaks teatatud meetme ülesehituse aspekti vähendavad konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju ohtu.

(440) Kolmandad isikud on väljendanud muret seoses konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimisega (vt põhjendused (224)–(229)). Nad väidavad, et teatatud meetme abil saavad pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad tungida naaberturgudele või tugevdada seal oma positsiooni (nt taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia puhul), mis kahjustab nende konkurente. Näiteks kui pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajad investeerivad taastuvate energiaallikate kasutamiseks kapitalimahukatesse elektrijaamadesse, põhjustaks see tugevaid konkurentsimoonutusi. Lisaks väitsid mõned kolmandad isikud, et hüvitis rikub ELi toimimise lepingu artiklit 106 koostoimes artikliga 102, kuna see tugevdab RWE väidetavat turgu valitsevat seisundit elektritootjana olukorras, kus turg niikuinii väheneb RWE kasuks (vt põhjendus (220)).

(441) Saksamaa vaidlustab kolmandate isikute väite, et hüvitis toob RWE-le kasu Euroopa turul ja et teatatud meede on vastuolus ELi toimimise lepingu artikliga 106 koostoimes artikliga 102 (vt põhjendus (274)). Saksamaa väitis, et teatatud meede ei moonuta ega ähvarda moonutada konkurentsi ega mõjuta liikmesriikidevahelist kaubandust, kuna RWE ei ole turgu valitsevas seisundis (vt põhjendus (274)).

(442) Komisjon ei nõustu kolmandate isikute seisukohtadega. Nimelt hindas komisjon esiteks vastupidist stsenaariumi ja leidis, et see on usutav, mis tähendab, et pruunsöeküttel töötavad elektrijaamad oleksid pärast ettenähtud sulgemiskuupäeva tööd jätkanud ja RWE oleks seega tulu teeninud. Seega, kuna RWE ei ole faktilise stsenaariumi puhul paremas olukorras kui vastupidise stsenaariumi puhul, ei saa olla põhjendamatut eelist, mis võimaldaks RWE-l tungida naaberturgudele või tugevdada oma seisundit turul. Teiseks vähendab pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine tootmisvõimsust turul ja võimaldab teistel isikutel, sealhulgas taastuvatest energiaallikatest energia tootjatel, turule siseneda või tugevdada oma seisundit turul. Seetõttu ei saa RWE muudetud RWE meetme tõttu konkurentsieelist võrreldes oma konkurentidega. Kolmandaks, kuna RWE-le makstakse hüvitist saamata jäänud tulu eest, mida ta oleks teeninud pruunsöe kasutamise järkjärgulise lõpetamise-puudumisel, oleks RWE-l olnud võimalus teha uusi investeeringuid ka ilma teatatud meetmeta. Seega ei tugevda teatatud meede RWE seisundit asjaomasel turul. Lisaks ei käsitleta käesolevas otsuses ELi toimimise lepingu artiklite 102 ja 106 kohast hindamist, kuna kõnealune ametlik uurimine puudutab ELi toimimise lepingu artiklit 107. Ühtlasi märgib komisjon, et nagu Saksamaa on kinnitanud, ei ole RWE-l mingisugust tagatist, et ta saab oma elektrijaamade sulgemise tõttu hiljem investeeringuteks ettenähtud abi. Selline abi, kui seda antakse, on eraldiseisev meede, mida antakse konkurentsipõhiste hankemenetluste kaudu (vt põhjendus (273)).

(443) Üks kolmas isik väitis, et meede annab RWE-le põhjendamatu eelise ja selle vältimiseks tuleks kehtestada lisakohustused, nagu tehti British Energy plc restruktureerimise puhul (edaspidi „BE juhtum“) ([165]) (vt põhjendus (227)). Komisjon ei nõustus selle seisukohaga. BE juhtumit hinnati vastavalt komisjoni suunistele raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (edaspidi „päästmis- ja ümberkorraldusabi suunised“), ([166]) milles käsitletakse olukorda, kus raskustes olev ettevõtja vajab päästmis- või ümberkorraldusabi. Kuna sellistel juhtudel ei suuda abisaaja turul püsida ilma riigi sekkumiseta, võivad päästmis- ja ümberkorraldusabi suuniste kohaselt olla vajalikud lisameetmed, et vältida edasisi konkurentsimoonutusi. RWE seevastu ei ole raskustes olev ettevõtja (vt põhjendus (456)) ja teatatud meede ei ole suunatud päästmisele või restruktureerimisele, vaid pigem kasumliku äritegevuse ennetähtaegsele sulgemisele. Seetõttu ei saa BE juhtumit käesoleval juhul analoogiana kasutada.

(444) Lisaks viitas üks kolmas isik Saksamaa konstitutsioonikohtu 24. märtsi 2021. aasta nn kliimaotsusele, mille kohaselt jääb 2038. aastal toimuv pruunsöe kasutamise järkjärguline lõpetamine Saksamaa kliimaeesmärkide täitmiseks liiga hiljaks ja seega ei täida meede oma eesmärki. Seetõttu võib selle kolmanda isiku sõnul öelda, et negatiivne mõju kaalub üles positiivse mõju, kuna meede ei aita kaasa Saksamaa vajalike kliimaeesmärkide saavutamisele (vt põhjendus (226)). Komisjon märgib, et RWE rajatiste tegevuse lõpetamine on toodud ettepoole 2030. aastasse ja hüvitist nõutakse ainult nende üksuste eest, mis suletakse hiljemalt 2025. aastaks. Seetõttu ei ole kolmanda isiku väide asjakohane.

(445) Kokkuvõttes on komisjon seisukohal, et CEEAG punktis 435 sätestatud nõuded on täidetud ning teatatud meede on kavandatud nii, et see väldib põhjendamatut negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele.

6.3.4. *Abi positiivse mõju ning konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju võrdlemine*

(446) Nagu on kirjeldatud CEEAG punktides 71 ja 72, tasakaalustab komisjon abimeetme puhul tuvastatud negatiivse mõju konkurentsi- ja kaubandustingimustele kavandatava abi positiivse mõjuga toetatavale majandustegevusele, sealhulgas selle panusega keskkonnakaitsesse ja energiapoliitika eesmärkidesse ning eelkõige üleminekuga keskkonnahoidlikule tegevusele ja Euroopa kliimamääruse kohaste õiguslikult siduvate eesmärkide ning liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisega. Tasakaalustades pöörab komisjon eriti tähelepanu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852 ([167]) artiklile 3, sh põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“ või muudele võrreldavatele meetoditele.

(447) Meetme negatiivne mõju konkurentsile ja kaubandusele peab olema piisavalt piiratud, nii et meetme üldine tulemus oleks positiivne. Vastavalt CEEAG punktile 73 loeb komisjon abimeetme siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui positiivne mõju kaalub üles negatiivse mõju.

(448) Euroopa Kohus on selgitanud, et selle hindamiseks, kas meede mõjutab ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis on vastuolus ühiste huvidega, peab komisjon kaaluma kavandatava abi positiivset mõju selle abiga toetatava tegevuse arengule ja negatiivset mõju, mida see abi võib avaldada siseturul ([168]).

([165]) Komisjoni 27. novembri 2002. aasta otsus riigiabi NN 101/2002 kohta – Ühendkuningriik – British Energy plc päästmiseks antav riigiabi.

([166]) Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

([167]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

([168]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 22. september 2020, Austria *vs.* komisjon, ECLI:EU:C:2020:742, punkt 101.

(449) Negatiivne mõju on see, et teatatud meede mõjutab konkurentsi Saksamaal ja naaberpiirkondades ning muudab koormamisjärjestust, nagu on kirjeldatud põhjenduses (439). Nagu punktis 6.3.3.2 kirjeldatud, on muudetud RWE meede siiski kavandatud nii, et sellega välditakse põhjendamatut negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele. Eelkõige võimaldab muudetud RWE meede abisaajal tugevdada oma seisundit turul või siseneda uutele turgudele viisil, mis ei oleks olnud vastupidise stsenaariumi puhul võimalik.

(450) Positiivse mõju kohta märgib komisjon, et pruunsöel põhineva elektritootmise järkjärguline lõpetamine hõlbustab täiendavate elektrivõimsuste arendamist muu tehnoloogia, nimelt taastuvate energiaallikate baasil ning võimaldab Saksamaal saavutada oma kliimaneutraalsuse eesmärgid õigeaegselt, st vahe-eesmärgi 2030. aastaks ja lõppeesmärgi 2045. aastaks (vt punkt 6.3.2). Lisaks sellele avaldab abi positiivset mõju keskkonnakasuna, nagu CO_2 heite märkimisväärne vähenemine miljonite tonnide võrra aastas, mis võib moodustada ligikaudu 40 % Saksamaa CO_2 heitest (vt põhjendused (16) ja (17)). Ilma teatatud meetmeta sellist vähenemist sama aja jooksul ei toimuks, sest RWE-l ei oleks stiimulit oma kasumlike pruunsöel töötavate rajatiste tegevuse lõpetamiseks. Lisaks sellele toob teatatud meede pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade sulgemisega seoses kaasa prognoositavuse, mis tagab varustuskindluse ning annab pruunsöeküttel töötavate elektrijaamade käitajatele kindlustunde tööhõive ja muu ühiskondliku mõju osas.

(451) Peale selle on Saksamaa ametiasutused kavandanud teatatud meetme nii, et vähendada teatatud meetmest tingitud võimalikud konkurentsimoonutused miinimumini, nagu on kirjeldatud põhjenduses (440). Teatatud meetme positiivne mõju toetab seega üleminekut keskkonnahoidlikule tegevusele ning aitab saavutada Euroopa kliimamääruses sätestatud õiguslikult siduvaid eesmärke ja liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärke, soodustades alternatiivsetel energiaallikatel, näiteks taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise arengut.

(452) Samuti on teatatud meede kooskõlas põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“, kuna teatatud meede ei toeta majandustegevust, mis kahjustaks oluliselt mõnda keskkonnaeesmärki, näiteks suurendaks kasvuhoonegaaside heidet. Vastupidi, teatatud meetme eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside heidet ja soodustada alternatiivsetel energiaallikatel, näiteks taastuvatel energiaallikatel põhineva elektritootmise arengut.

(453) Seega kaalub teatatud meetme positiivne mõju üles ajutise mõju konkurentsile Saksamaal ja naaberpiirkondades, kuna teatatud meede võimaldab kasvuhoonegaaside heidet rohkem vähendada ja on kavandatud nii, et see piirab konkurentsimoonutusi, sest see on ajaliselt piiratud, eriti pidades silmas pruunsöe kasutamise kiirendatud lõpetamist 2030. aastaks, ning on proportsionaalne ja RWE hinnangulisest saamata jäänud tulust väiksem (vt põhjendus (440)). Kuna teatatud meede soodustab alternatiivsetel allikatel põhineva elektritootmise majandustegevuse arengut, on see kokkuvõttes ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c eesmärkidega kooskõlas, kui selline abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

(454) Kokkuvõttes on komisjon seisukohal, et CEEAG punktides 71–73 sätestatud nõuded on täidetud. Seetõttu leiab komisjon, et teatatud meetme positiivne mõju kaalub üles selle võimaliku negatiivse mõju konkurentsile ja kaubandusele.

6.3.5. *Raskustes olevad ja abi tagasimaksmise korralduse saanud äriühingud*

(455) Komisjon märgib, et Saksamaa on kinnitanud, et RWE ei ole raskustes olev ettevõtja ja et talle ei ole esitatud seni täitmata abi tagasimaksmise korraldust (põhjendused (81) ja (82)). Seega on muudetud RWE meede kooskõlas CEEAG punktidega 14 ja 15 ([169]).

([169]) See tähendab ka seda, et seda ei saa võrrelda British Energy plc restruktureerimise juhtumiga, nagu soovitas üks kolmas isik.

6.3.6. *Järeldus riigiabi kokkusobivuse kohta siseturuga*

(456) Kokkuvõttes leiab komisjon, et muudetud RWE meede on siseturuga kokkusobiv, kuna see soodustab majandustegevuse arengut ega mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Lisaks kaalub abi positiivne mõju üles selle negatiivse mõju konkurentsile ja kaubandusele. Seega on muudetud RWE meede kooskõlas CEEAG jaotisega 4.12.1 ja ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c.

7. **JÄRELDUS**

(457) Võttes arvesse CEEAG asjakohaseid sätteid, on muudetud RWE meede Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobiv,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Riigiabimeede summas 2,6 miljardit eurot, mida Saksamaa Liitvabariik kavatseb rakendada seoses RWEga, on siseturuga kokkusobiv Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

Riigiabi andmine kokku 2,6 miljardi euro ulatuses on seega lubatud.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Saksamaa Liitvabariigile.

Brüssel, 11. detsember 2023

Komisjoni nimel
juhtiv asepresident
Margrethe VESTAGER